Per annum in arrears 7 ,, 1R. 8 as.
Six monthly .... 3 ,, 8 as.
Single copy .... 4 as.

वऱ्हाडसमाचार.

Advertisements.
Below 10 lines...2a.
Per line over 10...4as
Repetition per line 3a

THE BERAR SAMACHAR.

AKOLA MONDAY 5 DECEMBER 1887. NO 47.

अकोला सोमवार तारीख ५ माहे दिसेंबर सन १८८७ इ० अंक ४७.

साद्यामाला
साल अखेर
किरकोळ अंकास

नोटिशीबद्दलकांचे असें मत आ
?.- व आपल आचारविचार भिन्न
असल्यामुळें त्यांचें आपलें दळणवळण
णें फारच कठीण आहे कांहीं अंशीं ही
खरी असेल; परंतु त्यांचा आपल्या ?
सेल तरी निदान क्लबासारख्या ठिका
ध कां होऊं नये हें समजत नाहीं.
आपलें दळणवळण वाढल्यास दोवा
होणार आहे. व तेव्हां त्यांची अ
वाढेल असे उपाय आपणास ये
त. क्लबासारख्या ठिकाणीं सल
प्रसंग व स्थल हीं दोन्ही
आमच्या जेवण्यांत त
चे स्थितींत येथेंच हो
जवणखाण मात्र

...UND, BERAR ...RAOTI.

... October. 1887.)

... of the Berar Branch ...he countess of Dufferin's ..., are hereby informed, under authority of the President, that iheir next Annual Meeting will be held at Akola, on Tuesday, the 25th instant, at 8 a. m. at Circuit House. Members are particularly requested to attend this, the most im portant meeting of the year, and Akola, it may be explained, has been fixed on as the best locality on account of the forthcoming gathering there.

PRESIDENT:

LESLIE S. SAUNDERS, ESQ, B. C. S., Commissioner, H. A. D.

MEMBERS.

LT.-COL. R. BULLOK, Deputy Commissioner, Amraoti.

COL. C. T. LANE, Inspector General of Police, H. A. D. (Honorary Auditor.)

LT.- COL. F. W. GRANT, Deputy Commissioner, Akola.

CAPTAIN J. MORRIS, Offg. Deputy Commissioner, Ellichpur,

H. B. KNOWLYS, ESQ., Deputy Commissioner Bassim.

H. S. NICHOLETS, ESQ, Deputy Commissioner Buldana.

SURGEON MAJOR C. LITTLE, M. D. Sanitary Commissioner, H. A. D.

SURGEON MAJOR T. HUME, M. D. Civil Suageon, Amraoti.

SHRIRAM BHIKAJI JATAR, ESQ., B. A., Director of Public Instruction, H. A. D.

FRED: D. STRANACH, ESQ., (Hony. Treasurer), Agent Bank of Bombay, at Amraoti

G. S. KHAPARDE, ESQ , B. A., LLB. B., (Honorary Auditor.)

R. N. MUDHOLKAR, ESQ. B. A, LL.B, Life Member.

DEORAO VINAYAK, ESQ., Life Member.

RAMRAO GOVIND, ESQ., Extra Assistant Commissioner, (Retired.)

"SETH" BABHOOTMAL, Banker, Amraoti.

SHAIK ABDUL GANI, "SAHIB" Banker, Kholapur, Life Member.

MIR KASIM " SAHIB" "Jagirdar" of Takli.

RASOOL KHAN "SAHIB" Banker of Talegaum, Dashasar.

TUKARAM PADAMJI" DESHMUKH", Jarood, Life Member.

MADHORAO LAXMAN, "Vakil" Morsi, Life Member.

"Seth" Deokaran Manikchand CHAND, Banker of Savargaum, Life Member.

Shaikh Rhyman, Contractor, Life Member.

(SUBJECTS FOR DISPOSAL.)

I. To pass the audit balance sheet, struck up to 16th October 1887, by the Committee's Honorary Auditors, as per annexure (A.)

11. To confirm the necessity of subscriptions towards the National Association being continued in Berar "*ad infinitum.*" The auditor's sheet shows the flowing aggregate for each District:

Name of District.	On account of Lady Dufferin's Fund. Rs.	A.	P.	On account of Jubilee Cards R.	A.	P.	Total. Rs.	A.	P.
1 Akola	14,366	2	3	1,278	0	0	15,644	2	3
2 Amraoti	7,788	4	0	810	4	0	8,598	8	0
3 Bassim	1,391	0	9	1,010	0	0	2,091	0	9
4 Buldana	4,419	4	0	188	12	0	4,608	0	0
5 Ellichpur	8,643	8	0	962	4	0	9,605	12	0
6 Wun	4,687	7	3	103	1	0	4,790	8	3
Total receipts up to 16th October 1887	41,795	10	3	4,352	5	0	46,147	15	3

11I To consider that as to maintain through years to come, the establishments and institutions necessary to giving even appreciable silent effect to Her Excellency the Countess' scheme, the present funds are clearly inadequate at this general meeting it be discussed and decided in clear terms the amount of aid District Officers will afford annually through their authority as regards their Local Funds, and by their influence and advice as regards Municipal Boards. This item of business is *vide* copy of Home Secretary Mr. MacDonnell's letter addressed to all Local Governments and administrations, forwarded to this Committee by Major Harry Cooper, A. D. C, Honorary Secretary to the Central Committee.

1V, To consider the President's Minute dated the 26th September 1887, concerning the great usefulness to the Public, which would accrue from the erection of suitable female wards, at a cost approximating Rs. 10,000 each, at Amraoti and at Akola.

V. To decide about she advisability o obtaining the assent of Public Works Officers to serve on the Provincial and District Committees of the National association in Berar.

V1. To note the Honorary Treasurer's concurrence in the proposal to lodge all uninvested funds in the Post Office Savings Bank at Amraoti. and to thank him for effecting the necessary deposit.

V11. To discuss the advisability of making a lump sum grant of Rs. 4,000, towards permanently securing accomodation for two students at the Cama Hospital at Bombay—(*vide*, Mr. Phipson's letter dated the 14th enrrent).

V111. To decide as to the remittance of this Committee's due of 2 percent., equal to Rs. 400, to the Central Committee at Simla.

To decide as to the advisability or other wise of soliciting the Agra Medical School authorities to favour this Committee by endeavouring to obtain a suitable candidate in their vicinity, who will accept the Scholarship founded there by the Central Committee, subject to the condition of her services being at the disposal of this Committee on completion of her education.

NOTE. *This expedient has been rendered a necessity by local and district failure, up to the present, to procure an eligible "Beraree."*

X. To enlarge the scope of the operations of the special sub-committee appointed to procure and pass candidates, by an extension of time, *i. e.*, until the next meeting of this Committee.

X1. To decide the points raised by the Lady Superintendent of the "Poona Female Training College" concerning the students negotiated for between that Lady, and the Director of Public instruction. The points raised are briefly as under:

(*a*) To increase the salaries offered both while under tuition and afterwards.

(*b*) To increase the term of service after completion of education. (*Vide* letter No. 62 dated 29th September 1887, from Mrs. L. Davies, the Lady Superintendent of the Female Training College at Poona.)

XI1. To vote a boneus of Rs. 100 to those who have done the clerical work connected with the Countess of Dufferin's Fund, Berar Branch, during the past two years approximately, without recompense.

X111. To decide and lay down the lines on which this Committee's Annual Report shortly to become due to the Central Committee, is to be drawn up, with especial reference to the question of what annexures shall necessarily receive submission with it. (?)

X1V. To decide on the local authority at Amraoti to whom the report, when prepared, shall be submitted to be passed.

Purushotam Rao
Offg. Special Assistant Commissioner.
Honorary Secretary.

Proceedings of the Annual Meeting of the Provincial Committee, Berar Branch, the Countess of Dufferin's Fund, entered on in connection with the forecast of business hereto attached.

At the above Meeting, which took place at Akola on the 25th current, the following Members were present:

PRSIDENT:

LESLIE S. Saunders, Esq. f S, ommissioner, H, D,

MEMBERS:

LT- Colonel R Bullock... Deputy Commissioner, Amraoti,

H.S. Nicholets, Esq...Deputy Commissiener, Buldana.

Captain J. Morris... Offg. Deputy Commissioner, Ellichpur.

Surgeon- Major Little, M. D... Sanitary Commissioner, H A D

Shriram Bhikaji Jatar, Esq, B. A. Director of Public Instruction, H. A D

Fred : D. Stranch, Esq... Honorary Treasurer, (Agent, Bank of Bombay).

G. S Khaperde, Esq, B. A. LL B.... Honorary Auditor, (Extra Asst. Commissioner.

Deorao Vinayak, Esq... Life Member, (Pleader, Akola)

Deshmukh Tukaram Pudmaji... Liife Member, (Jarur, Amraoti District)

Sheoram Raghunath "Deshpande"... Fatey-khed, (Mehkar "Taluk," Buldana District.)

Appaji Narhar "Deshmukh" Buldana District.

Shett Sedmal Tansookds... Banker Tilbara Akola District

Mir Sahib Sayad Kasam "Jagirdar" of Takli, Amraoti District

Khushal Rao "Deshmukh"...Sategaon, Ellichpur District

Balkrishna Madho "Patel"...Varud, Amraoti District

Mesaji Shivaji "Patel"... Butwadi, Akola District

Khushalsing Jamadar"... Nandgaon Peth, Amraoti District

Shett Popat Lal ... Banker, Balapur, Akola District.

Madho Rao Gopal Deshpande ... Fatey-Khed Buldana District

Bhagwant rao Shanker rao Deshpande Duriapur Ellichpur District

Purshotam Rao Narayen ...Offg. Special Asst. Commr. Hony. Secy.

Resolutions Passed

1 The Balance-sheet of the Honorary Treasurer, audited by the Committee's Auditors, was inspected and unanimously passed. At the Instance of Captain Morris, Officiating Deputy Commissioner Ellichpur the Meeting decided that in future ' Balance Sheets" should be backed by an investment account."

Read, list of subscriptions for each District received up to 16th October 1887:

Akola District	...Rs. 15,644	2	3
Amraoti "	...8,598	8	0
Ellichpur "	...9,605	12	0
Wun "	...4,790	8	3
Buldana "	...4,608	0	0
Bassim "	...2,901	0	6
Total Rs.	...46,147	15	3

And considered the amounts which were expected to have been collected:

Akola District	...Rs. 25,000	0	0
Amraoti "	...Rs. 25,000	0	0
Ellichpur "	...Rs. 15,000	0	0
Wun "	...Rs. 10,000	0	0
Buldana "	...Rs. 10,000	0	0
Basim "	...Rs- 8,000	0	0
Total	Rs. 93,000	0	0

2 The Meeting, having considered the very special subject of continuing subscriptions to the Fund, resolved, that such a course, would tire contributors and probably become unpopular; it therefore adopted "nem-con" Colonel Bullock's recommendation th... an income be secured from donation... alone, which it was hoped would be appreciably supplemented by the large amounts, representing the difference between the sums expected from each District, and those collected and credited to date. Further it was decided that earnest endeavour be made to collect the sums remaining uncollected.

3. The Meeting having considered the matter of support from Local Funds and Municipal Boards, decided that for the present it would be unseasonable to press Municipalities for monetary assistance. The Deputy Commissioners of Amraoti, Buldana and Ellichpur, having pledged their Districts to maintain a student each, at a cost of Rs. 300 per annum, with the right to the services of such student after her education was finished, the Meeting resolved that so much of

contribution from the Local Funds of each of the six Districts of Berar would be quite sufficient for the present, and the Honorary Secretary was directed to address the District Officers absent from the Meeting on the subject.

4. The President having explained to the Meeting that his proposal of erecting female wards at Amraoti and Akola was subject to the condition of surplus funds being available, after half a lakh of rupees had been invested in the interests of the Berar Branch of the National Associatian, the Meeting came to the conclusion that, instead f Rs. 20,000 being divided to provide arge wards at Akola and Amraoti, it would be better to have Rs. 24,000 divided over the six Districts of the Province at the rate of Rs.4,000 each, which would be laid out in the construction of smaller structures sufficient for present and for future needs too, for some time to come.

Further the Meeting decided that the Local Fund Engineers of Districts, under instruction and supervision of District Officers and the Sanitary Commissioner, be requisitioned to prepare plans and estimates of the wards, with attached accomodation for a Female Hospital Assistant, to be constructed at or about Rs. 4,000 each.

5. The Meeting resolved that it was unnecessary to ask for the assistance of Public Works Officers at present and that, therefore, the proposal be allowed to stand over until actual need of the advice of the especially skilled professional Engineer arises or till some offer of assistance is made, "Pro bonō público."

6. The matter of depositing uninvested sums of money in the Postal Savings Bank was voted unanimously, and it was further decided that the precise amount to be with-held from such deposit and retained by the Honorary Treasurer as a working imrest, should be decided by him in consultation with the Hony. Secy.

7. The correspondence of the Berar Branch with that of Bombay, regarding the maintaining of reserved accommodation at the Cama Hospital School of Midwifery, for Berar students, was considered. The offer from Bombay to effect this in consideration of a grant of Rs. 4,000 was discussed by the members assembled, who unanimously voted the grant, subject to the condition that two separate rooms be reserved for such students. The Honoray Secretary was directed to ascertain the capacity of the rooms with a view to each room being made available for two students if possible.

8 The meeting decided that the 2 per-cent contribution to the central committee previously voted, be remitted, and that such remittances be made whenever due, the sanction of the Committee to the proceeding being held as a standing and permanent one for the future.

9 The assembled members resolved that as " Berarees" cannot be obtained go so far away from the Province as gra, Honorary Secretary should address the Principal of the Agra Medical School with a view to his endeavouring to fill up the scholarship founded for Berar at that Institution by the central Committee, with a candidate, a native of the North-Western Provinces, who, after her education was completed, would be willing to bind herself to serve in this Province at a salary of Rs. 20 per mensem for a period of five years

10 The members present voted "una voce" the continuance for a further necessary term of the Sub-Committee appointed to inspect, examine, and pass candidates for the service of the National Association for affording Medical aid to women in Berar.

11 The matter represented by the Lady Superintendent of the Poona Female Training College, "in re" increased wages for the candidates partially secured by her for the service of the Berar Branch being duly considered, the Meeting resolved that its disposal should rest with the Sub-Committee for apporving candidates for the Fund's Service.

It was further voted that the Honorary Secretary ascertain at an early date from Bombay authorities the various courses of study to which students will be, or can be subjected there, and the qualifications, linguistic, &c., necessary to each course. This information to be particularly elicited in reference to the Hospital assistant's course, to undergo with it be especially ascertained, whether or not Marathi is a sufficient lingusitic qualification.

12 At the strong recommendation of the President, the Meeting cordially voted a sum Rs. (100) one hundred to be placed in the hands of the Honoray Secretary, and to be distributed at his discretion amongst those who have rendered clerical and other services to the Provincial committee of the Berar Branch conditionally that these persons continue to render service up to the close of the current year.

13. As regards the precise lines on which the Committee's Annual Report shortly falling due, should be written, the Meeting deprecated any such hard and fast lines being prescribed. Members were unanimously of opinion that the Report should be written in the style of simple narrative, recounting the main incidents of importance and interest, which marked the administration of the Berar Branch of Her Excellency the Countess of Dufferin's Fund during 1887.

In the way of Appendices, besides those of a fiscal nature, the members assembled considered it for many reasons and desirable advisable as far as means at hand allowed, to have lists of all donors to the Fund prepared and printed as an annexures to the Report, and the Honorary Secretary was desired to lose no time in inducing District Officers to supply these lists for their different Districts.

14 The Meeting expressed its approval of the Draft Report being prepared by the Honorary Sectretary, and its entire confidence in the resolve that when ready, it should be passed by the President.

15 Resolved in conclusion of the Meeting's Proceedings that copy of the above Resolution be submitted to the Central Comittee, and furnished to each District Officer of Berar for information and record.

DATed AKOLA "THE CIRCUIT HOUSE" 25th October, 1887.

PURUSHOTTAM RAO.(OFFG. SPECIAL ASSISTANT COMMISSIONER,) *Honorary Secretary.*

वऱ्हाडसमाचार.

मिती मार्गशीर्ष वद्य ९ शके १८०९

आमच्या उमरावती व आकोलें येथील क्लबांची स्थिति.

(४४ अंकावरून पुढें चालू.)

क्लब करण्याचा मुख्य उद्देश पूर्वीं सांगितलाच आहे कीं चार मंडळींनीं एकत्र जमून चार घटका आपलें मनोरंजन करणें. हल्लींचें स्थितींत अकोल्याचे क्लबांत हा उद्देश अंशतःच सिद्ध होत आहे व ह्मणूनच तेथें सुधारणा होण्यास पुष्कळ मार्ग आहे. परंतु उमरावतीस देखील तेथील क्लब मंडळीस हल्लीं पेक्षां फार मनोवेधक व उपयुक्त करतां येईल. एकमेकांचें एक ठिकाणीं जमून गोष्टी सांगण्यांत व थोडाबहुत खेळ खेळण्यांत विशेष गम्मत नाहीं. व थोडा कांहीं गायनाचा प्रकार अवश्य पाहिजे. उमरावतीस मंडळी एकादा गायनसमाज अगर अशीच दुसरी एखादी टूम काढण्यास मुळींच असमर्थ नाहींत. उलट कित्येकांस तर या गोष्टीची चांगली आवड असून पैसा खर्चण्याची ही उमेद त्यांस आहे. नित्यशः थोडा वेळ गायनांत गेल्यानें मनास फारच आल्हाद होणार आहे. बहुत श्रम करून चित्तास विभ्रम झाला असल्यास त्याचें निरसन करण्यास गायनासारखा दुसरा उत्तम उपाय नाहीं. आयुष्यांत ज्या कहीं सुखोपभोगाच्या व ऐषआरामाच्या गोष्टी म्हणून आहेत त्यांत गायन ही एक मोठी महत्वाची आहे. या खेरीज आठवड्याचे आठवड्यास उमरावतीहून अगर अकोल्याहून फार लांब नाहीं अशा एखाद्या रम्य स्थानास जाण्याचें ही केलें पाहिजे. शहरांतील हवा ही नेहमी मोऱ्यांचें व गटारांचें पाण्यानें घाणेरडी झालेली असतें व घरें एकमेकांस लागून असल्यानें हवा खेळण्यास ही वांव नसतें त्यामुळें नेहमी कुजट हवा आपणास घ्यावी लागतें व अर्थातूच त्यानें आपलें शारीरिक स्थितीवर दुष्ट परिणाम होतो. हा दुष्ट परिणाम नाहींसा करण्यास उपाय म्हटला म्हणजे चार आठ रोजांनीं शेजारच्या एखाद्या लहान खेड्यांत जाणें हा होय. खेडेगांवांत वस्ती विरळ असून मोऱ्या गटारें कमी असतात व निदान खेळती हवा असते त्या मुळें उत्तम हवा लागून प्रकृतीस बरें वाटत जाईल. इतर प्रांतांत ही गोष्ट लागू आहेच परंतु वऱ्हाडा सारख्या उष्ण प्रांतांत ही गोष्ट फारच आवश्यक आहे. या प्रमाणें मंडळी मिळून बाहेर गांवीं गेल्यानें तेथील लोकांचे व त्यांचें दळणवळण ही वाढेल व शहरांतील लोकाचे प्रकृतीस ही फायदा होत जाईल. या खेरीज महिन्यांतून निदान दोनदां तरी एकत्र जमून एके ठिकाणीं भोजन वगैरे झालें पाहिजे. एकत्र भोजन झाल्या मुळें खरोखर प्रेमभाव जास्त वाढत जातो. निदान प्रेमभाव जास्त असल्याचे एकत्र जेवणें हें पक्कें लक्षण बहुतेक सर्व देशांत समजतात. ज्या ज्या ठिकाणीं क्लब आहेत त्या ठिकाणीं मंडळींनीं जमून एकत्र जेवण्याची कांहीं तरी अवश्य तजवीज पाहिजे. या सर्व गोष्टीं क्लबांत जमून मंडळीस आपल्या आनंदा साठीं काय काय करतां येईल या विषयीं झाल्या. क्लब सारख्या ठिकाणीं अनेक तऱ्हेची मंडळी एकत्र होणार व मुर्ति तितक्या प्रकृति असें असल्या कारणानें सर्वांचे स्वभाव दुसऱ्यास दुःख किंवा त्रास न होतील असे असले पाहिजेत. कोणताही मनुष्य कसलाही तिरसट असला तरी मंडळींत आल्यावर घासून घासून त्याचा तिरसटपणा नाहींसा होतो व लोकांचे स्वभावाशीं त्याचा मेळ राहात जातो. मंडळींत जाणाऱ्यानें आपला स्वभाव लोकांचे स्वभावाशीं मिळून असणारा असाच केला पाहिजे. फार हलकटपणानें न वागतां मनमोकळेपणानें वागण्याचा प्रयत्न प्रत्येक मनुष्यानें केला

पाहिजे.
जाणार ना
जे कित्येकां
बीदार बोलण
मुळें होता
होऊन पाच.
षयीं सावर्ग
ली पाहिजे.
व लोकांचे मता
कामा नये. कित्येक
त्यामुळें दुसऱ्याचा म
ण शत्रु उत्पन्न होतात
ल्यानें क्लबांतच काय परंतु
हारांत मनुष्यास बहुतकरून
ण्यानें भयंकर प्रसंग कमीच येतात

क्लबांची स्थिति हल्लीं ज्याप्रमाणें आहे तशीच चालली असतां जितक्या पुष्कळ लोकांचा समागम व्हावा तितका होत नाहीं. हल्लीं फक्त सरकारी पेषाची मंडळी मात्र एकत्र जमते व त्यांचेंच कायतें एकमेकांत दळणवळण राहतें. सर्वत्रांनीं ही गोष्ट लक्षांत ठेवली पाहीजे कीं, हल्लीं आपणांत जे पुढारी म्हणविणारे लोक आहेत त्यांनीं इतर लोकांस आपले बरोबर घेऊन चाललें पाहिजे वाणी उदमी सावकार वगैरे लोक क्लबांत असणें फारच इष्ट आहे. हल्लीं म्हटलें म्हणजे त्यांचा सर्व व्यवहार निराळा. आमची त्यांची गोष्ट काय ती सरकारदरबारांत अगर दुकानदारीच्या संबंधानें. त्यांच्यांशी खासगत रीतीनें दळणवळण बिलकुल नाहीं म्हटलें तरी चालेल. व या मुळेंच त्यांचे आचारविचार जितके आपणास कळावे तितके कळत नाहींत व जितकी आपली त्यांजवर पोंच असावी तितकी नाहीं. हल्लीं आपणांत एक मोठी उणीव आहे. ज्यास विद्या आहे त्याजवळ द्रव्यबल नाहीं ज्यां जवळ द्रव्यबल आहे त्यांस असावी तशी माहीती नाहीं. जर अशा लोकांना क्लबांत आणतां आलें तर फार फायदा होणार आहे. कोणत्याही ठिकाणी पाहिलें तरी द्रव्य व विद्या या दोन्हींचा जमाव झाल्या खेरीज कोणतीही गोष्ट तडीस जात नाहीं. दोन्ही ठिकाणचे क्लबांत ही गोष्ट बनून आणण्याची कांहीं तरी तजवीज करून कोणत्या तरी उपायांनीं शेट सावकार लोकांस या गोष्टींची गोडी लावून त्यांस यांत गोंवलें पाहिजे म्हणजे आपला त्यांस व त्यांचा आपणास परस्पर उपयोग होत जाईल. कदाचित असें करण्यांत कित्येकांस हलकटपणा वाटेल परंतु ही त्यांची फारच चूक होईल; ही उणीव दूर करण्याविषयीं दोन्ही क्लबांतून योजना होईल तर बरें.

या सर्व गोष्टी आपल्या लोकांचे आपापसांत दळणवळण वाढण्याचे संबंधानें झाल्या. या शिवाय क्लबांचा आणखी एक मोठा महत्वाचा उपयोग करून घेतां येईल. उमरावती येथील क्लबांत तेथील डेपुटि कमिशनर मेंबर असल्याचें समजतें. हा कदाचित बुलुक साहेबांचा मनाचा मोठेपणा असेल परंतु इतर ठिकाणींही डेपुटि कमिशनर व इतर सर्व साहेब लोकही क्लबांचे मेंबर करण्यास हरकत नाहीं. युरोपियन लोकांचें व आपलें दळणवळण वाढणें हें इष्ट आहे हें पुष्कळ लोक कबूल करतील. परंतु आजपर्यंत ही गोष्ट जरी इष्ट आहे तरी कोणत्या रीतीनें अमलांत आणावी अशाबद्दल बराच

uch as
i that
buy in
octroi.
the
cla-
uch
very
ght
ht

We have often argued that Civil work in Berars should be entrusted to independent officers; and they should not be called upon to do multifarious duties which cannot all be efficiently performed. The parties who pay for their justice have a right upon the Government and the latter should not be indifferent to the wants of people in this respect. Civil Courts settle once for all the claims of the people and every care should be taken that judicial work is administered without any impediments coming from the system of multifarious work. We would recommend to the Resident e scheme of reserving Extra Assi-ut Commissioners for doing only the of a Civil Judge. The udges in the Presidency of are a class of very useful he Bombay system of their ointment should be

नोटिशीबद्दलकांचें असें मत आहे कीं ?.. व आपल आचारविचार भिन्नभिन्न असल्यामुळें त्यांचें आपलें दळणवळण वाढणें फारच कठीण आहे कांहीं अंशीं ही गोष्ट खरी असेल; परंतु त्यांचा आपल्या वरीं नसेल तरी निदान क्लबासारख्या ठिकाणीं संबंध कां होऊं नये हें समजत नाहीं. त्यांचें व आपलें दळणवळण वाढल्यास दोवासही फायदा होणार आहे. व तेव्हां त्यांची आपली सलगी वाढेल असे उपाय आपणास योजले पाहिजेत. क्लबासारख्या ठिकाणीं सलगी वाढविण्यास प्रसंग व स्थल हीं दोन्ही अनुकूल आहेत. आमच्या जेवण्यांत त्यांचा प्रवेश हल्लींचे स्थितींत येथेंच होऊं शकेल; तूर्त आमचें जवणखाण मात्र त्यांचे घरीं होणार नाहीं. बाकी त्यांची आमची एके ठिकाणीं बैठक, खेळणें, गाणें बजावणें इतक्या गोष्टी जरी सुरू झाल्या तरी बरेंच होईल. एवढा जरी प्रारंभ झाला तरी होतां होतां जास्त सुधारणा होण्याचा संभव आहे. त्या लोकांना आपणांत मिसळण्याची गरज आहे असें नाहीं तरी आपल्या कामासाठीं सोळेंभांडें त्यांचे घरांत टाकून देखील कित्येक प्रसंगीं वेळ सादर करावी लागते या संबधानें ही दोन्ही ठिकाणचे क्लबांत विचार होऊन चळवळ व्हावी व थोडे बहुत रितीनें तरी वरील गोष्टीस प्रारंभ व्हावा अशी आमची वास्तविक इच्छा आहे.

आनरेबल सर आकलंद कालव्हिन के. सी. एम् जी; सी. आय. ई; बी. सी. एस्, हिंदुस्थानचे गव्हरनर जनरलचे कौन्सिलांतील आर्डिनरी मेंबर यांस वायव्ये कडील प्रांताचे लफटनंट गव्हरनर व औधचे चिफकमिशनर नेमलें. त्यांनीं आपल्या नवीन कामाचा चार्ज आनरेबल सर ए. सी. लायल, के. सी. बी; के. सी. आय. ई; यांजपासून तारीख २१ नवंबर रोजीं घेतला.

मि. जेम्स वेस्टलंड, हिंदुस्थान सरकारचे फायनॅन्स अणि कामर्स खात्यांतील आफि० सेक्रेटरी यांस आनरेबल सर आकलंद कालव्हिन यांचे जागीं गव्हरनर जनरलचे कौन्सिलचे आर्डिनरी मेंबर कायमचे नेमलेले मेंबर येई पर्यंत नेमलें आहे व त्या प्रमाणें ते तारीख २१ नवंबर पासून काम पाहूं लागले.

The Berar Samachar

MONDAY DECEMBER 5, 1887

THE AMRAOTI MUNICIPAL FINANCE.

Our contemporary of the Pramod Sindhu is rather hard upon the local Municipality. In the issues of that paper on the 21st and 28th ultimo there are some remarks regarding the policy of the municipality about the all important question of taxation. So far as we know no definite conclusion has been arrived at by the Committee. It is unfair to tax the Committee as adopting always a vacilating policy. The Satta tax has been proposed, the Nakas have been proposed, octroi has been proposed and a double Town- fund has also been proposed. These are all mere or less mere taxes proposed and placed before the public with a view to ascertain

हा ...jectionable in its ...mittee cannot be of often changing its for people outside Mu... the Committee is pu... taxation; but those who ...with the questions practica... also experience the difficulties ...e way. It is now properly well known that a substantial deficit occurred in the finances of the Committee on account of the Nakas having been abolished; but beside that deficit the growing wants of the city also require a permanent increase to the annual income of the Committee. The Committee no doubt erred in abolishing the Nakas but by this time they have been so far emboldened as to place distinctly on record the fact that a heavy deficit in the next year's budget is to be accounted for by the abolition of the Nakas. Now the Committee must somehow devise means to get an increased income; and they are having deliberations over the matter. In such an important business the Committee must have time gravely to consider their position. The public, as a rule dislike all taxation, direct or otherwise, and would have none at all if they could only help it. To almost all the proposals of the Committee we are informed, the public have their set of objections. The wheel tax or a double Town Fund has been decried; there were written objections sent to the Committee and the public proposed as an alternative an octroi instead. The Committee then proposed an octroi and the public have again raised a howl; and a petition numerously signed is soon to go up to the Municipality. Now all these objections, whatever their value or significance, have to be considered before a final determination is come to. This must necessarily take time and make the proceedings of the Committee look dilatory. The Committee are but the representatives of local public opinion; at any rate they are supposed to represent it; and if some tax could possibly be found which would be the best likely to be looked upon with disfavour, the better. The evils of direct taxation and the advantages thereof have to be seriously thought about before a definite conclusion can be secured. This is exactly what the Committee are doing at present and it is rather strange that our contemporary at any rate who has local means of knowledge is induced to accuse the Committee of procrastination.

The recent resolution about the Nakas is to a very great extent we believe, the result of ventilating the subject in the press. It is quite on the cards now that one of these days we might see the Nakas reinstituted. The rules regarding the Nakas are still in force and no fresh sanction would appear to be necessary to work the Nakas again. If the Nakas are put up again the Committee will have their 8000 a year without any pressure being felt by the people. The satta if introduced would work well as it does at Khamgaon: but there are objections to the tax on account of its incidence on a particular class only. The sattas are everywhere looked upon as being in the nature of gambling transactions. It is a mere speculation, and as such ought to be discouraged. The trade of Berar would flow into more active channels, if the Satta trade were discouraged in some marked way. The objections to the Octroi are not worth much. Goods coming within the Municipality for local consumption are only to be taxed; the export trade cannot therefore suffer. There is some force in the objection that if the goods that have to be sold within the municipal limits are to be charged with a duty, the demand for such good will decrease in as much as the villagers round about Amraoti that now buy things here would buy in other matters where there is no octroi. There is also this objection that the Octroi would press on the poorer classes. The richer classes do not so much *live* as *vegetate* and *grow*; they enjoy very few luxuries and although luxuries might be taxed a good deal yet they might not have to pay them. At least the tax they would have to pay in the shape of inereased prices will represent only a fraction of the direct tax they have to pay now as Town-Fund. The Octroi is at any rate a novel experiment; and its institution the TownFund will have to be done away with, in common fairness. With such a slippery future for the octroi the Committee cannot at once decide in its favour. There is one method besides the wheeltax to bring in the deficient income to the Committee. Under the present rules for levying TownFund persons working for gain within the limits of the Municipality are liable to pay TownFund. The Satta dealers that stay outside Amraoti work for gain through their *agents* the adtias at Amraoti. They derive benefit and receive yearly for profits thousands of rupees and yet escape scot-free as they have not to pay a single pie. According to the present wording of the townfund rules, these outsiders are liable to pay; and the money can easily be collected from the local agents here. This is a very good way of getting the necessary income. Some how this has escaped the eye of the Committee, and we hope they will consider the matter of taxation in this new light. The income to be derived from this source is to be obtained without any fresh taxation on the people so they will properly hail it with delight. We cannot be so very sanguine as our contemporary is of the working of octroi; and in the meantime we suggest this simple remedy for the due consideration of the local Committee.

The appointment of Justice West to the Executive Council of H. E. the Governor of Bombay was doing him a justice which was denied to him on former occasions. Mr. West's promotion has left a blank in the High Court which will be long felt. His lucid, terse and thoughtful judgments containing a judicious examination of intricate legal questions and full of information will be much missed. Properly speaking after the wide experience as a Judge he had obtained he was more fitted to become a Chief Justice than to be a member of Council. The ripe judgments which he has been pouring forth will now cease. But because he would be of more use as a High Court Judge, it would be inequitable to plead that he should not get promotion. In such a case, we would rather recompense Mr. West in another way without removing him from the bench and if any public money is spent on that account, it will not be grudged. His transference to another sphere of work will render his legal acumen necessary for part only of a Councillor's work. No doubt as a legislator he will do much work much valuable work. But the loss to the Bench cannot be properly recompensed by any return in the shape of legislative enactments. A man, having such a long and varied experience of the Bench ought to be in the Bench till he retires. We learn from the Times of India that the official dissatisfaction against his appointment to the executive Council was merely imaginary. It was not thought proper to contradict the statement in the Times till Mr. West actually took his seat in the Council.

We have often argued that Civil work in Berars should be entrusted to independent officers; and they should not be called upon to do multifarious duties which cannot all be efficiently performed. The parties who pay for their justice have a right upon the Government and the latter should not be indifferent to the wants of people in this respect. Civil Courts settle once for all the claims of the people and every care should be taken that judicial work is administered without any impediments coming from the system of multifarious work. We would recommend to the Resident the scheme of reserving Extra Assistant Commissioners for doing only the work of a Civil Judge. The Sub-Judges in the Presidency of Bombay are a class of very useful men and the Bombay system of their work and their appointment should be carefully examined and adapted to the condition of Berars. There is a strict rule in that Presidency that all cases over one year should be reported in detail and the High Court spares no pains in passing remarks upon the adjournments unnecessarily granted to the parties. This compels the Subjudges to dispose of old suits and prevent them from exceeding one year to free them from the criticism of thesupreme Court. It is a good rule that cases below one year are not examined. It helps the subjudges to dispose of their work with as much convenience as practice allows them to consult without abiding stictly by the rules made by the High Court. If the High Conrt were to examine even new cases, the result would only be the non disposal of as much work as is now brought to a termination. If any such responsibility as is laid upon the Bombay Subjudges be placed over the heads of the Extras appointed here it would certainly tend to bring the old cases to a termination sooner than they are now disposed of.

वऱ्हाड.

नवाब यासीनखां असि० कमिश० गेले आठवड्यांत रजेवरून परत येऊन बर्देनयास आपले कामी रुजूं होण्यां करितां गेले.

मे. कर्नल ग्रांट साहेब दि. क. गेले आठवड्यांत येथें येऊन पुन्हा बाहेर फिरावयास गेलें.

मि० जी. एस. फोर्बेज्. एम्. सी. एस् यांस आफि० पोलिटिकल एजंट, सेकंड क्लास नेमून रेसिडेंट साहेबाचे फर्स्ट असिस्टंट वऱ्हाडचे सेक्रेटरीचे जागीं पाठविलें आणि हल्लींचे फर्स्ट असिस्टंट व वऱ्हाडचे सेक्रेटरी मेजर डी. राबर्ट सन् यांस म्हैसूरचे रेसिडेंटचे असिस्टंट व कुर्गचे चिफ कमिशनरचे सेक्रेटरी नेमलें.

वऱ्हाडांतून राष्ट्रीय सभे करितां मद्रासेस जाण्या साठीं 'वऱ्हाड सार्वजनिक सभेनें' खालील सात गृहस्थ निवडले आहेत:—

रा. रा. मोरो विश्वनाथ जोशी. रा. रा. रंगनाथ नरसिंह मुधोळकर. रा. रा. देवराव विनायक दिगंबर. रा. रा पी. कामा बारिस्टर. रा. रा. अनंत गोविंद. रा. रा. दोराबजी कावसजी रा. रा. बळवंतराव खोत.

रा. रा. गणेश बापुजी हे जळगांवास तहशिल्दारीचे कामीं रुजूं होण्या करितां बाशिमाहून परवां येथें आले व आज रोजीं तिकडे जाणार असल्याचें कळतें.

वर्तमानसार.

Six monthly 3
Single copy ....

कलकत्ता येथील राष्ट्रीय सभेच्या निवडक मुखत्यारांनीं सभेच्या विचारासाठीं काढलेले विषय असे आहेत.—

१. स्थानिक स्वराज्य, २. हिंदुस्थानचें दारिद्र्य, ३. पब्लिक सर्व्हिस कमिशन पुढें झालेल्या साक्षी मनांत घेऊन पब्लिक सर्व्हिसचा विचार, ४ रयतेनें निवडून दिलेले मेंबर कायदे कौन्सिलांत घ्यावे असा कायदे कौन्सिलच्या रचनेंत फेरफार करावा, ५. एक्सिक्युटिव आणि ज्युडिशियल खातीं वेगवेगळीं व्हावीं ६. नेटिव व्हालंटियर, ७. पोलिस.

वर नमूद केलेल्या विषया पैकीं कांही विषयांचा गत वर्षींच्या राष्ट्रीय सभेंत विचार झाला आहे. बाकीचे विषय नवे असून विचार करण्या सारखे आहेत. आमच्या मतें सर्व साधारण शेतकरी प्रजेच्या संबंधानें जे विशेष विशेष महत्वाचे वाटेल ते आम्ही या खालीं नमूद करितों.

१. धंदेशिक्षण, २. दारूचा अनर्थ ३. जंगलचा जुलूम, ४. प्राथमिक शिक्षणाचा फैलाव, ५. शेतकऱ्यांची दैन्यावस्था, ६. जमिनीची कायम दर ठरोती.

हिंदुस्थानांत हरएक प्रकारचा कच्चा माल तयार होतो, पण त्या कच्च्या मालाच्या वावरास लागणाऱ्या चिजा करण्याचें शिक्षण मिळालें नसल्यामुळें शेतकऱ्यांस कच्च्या मालाची भिकार किंमत घेऊन स्वस्थ बसावें लागतें. कच्च्या मालास जी किंमत येते, तिच्या सहस्त्रपट पक्या मालाची किंमत येते व धंदे शिक्षणाच्या अज्ञानानें तिस आम्ही मुकतों. जंगलच्या जुलमानें शेती सर्वस्वी बुडूं पहात आहे. जबर धाऱ्यामुळें शेतींत फायदा नाहीं, शेतकरी दरिद्री झाले आहेत. वारंवार धारे वाढतात त्या मुळें जमिनी आपल्या कडे राहणार नाहींत असें शेतकऱ्यांस वाटतें. या प्रमाणें हे सगळे विषय केवळ शेतकऱ्यांच्या संबंधाचे आहेत, आणि ज्या पेक्षां राष्ट्रीय सभेंत शेतकरी स्वतां उभे राहून आपलीं दुःखें सांगतील असा संभव नाहीं, व शेतकरी प्रजेची अनुकूलता हीच राष्ट्रीय सभेची मुख्य व खरी शक्ति आहे, त्या पेक्षा सभेनें ह्या विषयांचा गंभीर मनानें व कळकळीनें विचार करणें अति आवश्यक आहे. अकबरी खात्याच्या रूपानें सरकार आपली तुमडी भरून रयतेस जबर दारिद्र्य आणीत आहे, असें आम्हीं निःसंशय समजतों.

कऱ्हाड तालुक्यांतील सडकेच्या झाडांवर रयतेची मालकी आहे. असा नंबर ८२ तारीख १४ आक्टोबर सन १८६५ रोजीं सातारच्या कलेक्टरानीं ठराव केला आहे. झाडें लावण्याचा खर्च रयतेनें दिला आहे व पाणी घालून व दुसरी हरएक काळजी घेऊन रयतेनें झाडें वाढविली, झाडांच्या सावलीनें होणारें पिकांचें नुकसान सोसलें, आणि आतां कऱ्हाडचे मामलेदार तीं झाडें सरकारी म्हणून तोडीत आहेत, व लिलांव करीत आहेत. हा मोठाच चमत्कार समजला पाहिजे. ता० २९ जून सन १८८७ चा अर्ज झाडांच्या मालकांनीं केला आहे, या अर्जा बद्दल निकाल झाला नाहीं तोंच झाडांच्या तोडीस व विक्रीस मामलेदारांनीं सुरवात केल्या मुळें या प्रकरणींचा सरकारा कडून शेवट निकाल होई पर्यंत तोड व विक्री बंद करण्या बद्दल झाडांच्या मालकांनीं कऱ्हाडच्या विदूषक पत्रांतून तारीख ४ नवंबरची कलेक्टर साहेबांस नोटीस देखील दिली आहे. पूर्वीं केलेल्या ठरावाचा विचार न करितां, लोकांनीं केलेल्या अर्जीचा तपास न पाहतां मामलेदारास तोड व विक्री करण्यास हुकूम झाला या वरून विनाकारण सरकार व रयत यांच्या मध्यें तकार मानली पूर्वींच्या ठरावानें झाडांवर रयतेची मालकी सरकारानें स्पष्ट कबूल केली असून तेंच सरकार आतां त्याच झाडांची तोड करून विक्री करतें. या वरून स्वार्था मुळें सरकार आपले ठराव ही गुंडाळून ठेवतें असें रयतेस उघड वाटलें हें एकंदरींत फार वाईट झालें. आमचे मेहरबान कलेक्टर न्यायी आहेत. ते रयतेचें विनाकारण नुकसान करून तीस ताप देणार नाहींत अशा आम्हास मोठी उमेद आहे.

द्राक्षबियांचें तेल— इतालींत द्राक्षें चांगलीं अलगलीं म्हणजे तीं काढून त्यांतल्या बिया काढतात. आणि मग त्या बियांचें तेल काढतात. प्रथम जात्यांत घालून बिया दळून त्यांचें चांगलें पीठ करितात, नंतर पाणी घालून तें शिजवितात. तें शिजलेलें पीठ गाळण्यावर घालतात, आणि त्यांतलें पाणी गळून गेलें म्हणजे तें पीठ घाण्यांत किंवा चरकांत घालून त्यांचें तेल काढतात. १०० मण बिया असल्या म्हणजे त्यांचें १० मण तेल निघतें.

रशियन रेलवे— आक्सस आणि समरकंद या दोन ठिकाणीं मध्यें जो वताडी रेलवे मोठ्या झपाट्यानें चालू आहे तिच्यावर काम करणारे ९०००० मजूर आहेत असें तिकडील लोक सांगतात. राशिया मुकाट्यानें पण निश्चयानें हिंदुस्थानाकडे येण्यासाठीं झटत आहे.

निजामाची देणगी —ही देणगी हिंदुस्थान सरकारानें ग्रहण तर केलीच, मात्र तिचा कसा व्यय करावा याबद्दल विचार चालू आहे निजामाची फौज सुशिक्षित व व्यवस्थित करण्याकडे ही रक्कम खर्चली जाणार अशी बाजार बातमी आहे.

शिंदे सरकारच्या कौन्सिलानें ३० लक्ष देऊं केले आहेत. आमच्या राजांची वृत्ति मेंढरा सारखी आहे. एक पुढें गेलें कीं माना खालीं घालून बाकीचीं त्यांच्या मागून चाललींच.

सातारच्या किल्यावर जाण्यासाठीं लष्कर खात्यांतील सायपर्स आणि मायनर्स लोकांकडून घोड्याची गाडी जाण्यासारखा रुंद रस्ता तयार झाला आहे. आतां किल्यावर बराक्यावगैरे इमारती करण्याचें काम चालू आहे. लष्करी खात्याच्या परवान्याशिवाय किल्यावर कोणास जाऊं देत नाहींत. थीबा राजास येथें किल्यावर ठेवणार कीं नाहीं याबद्दल आम्हांस कांहींच माहिती नाहीं. एकंदर ३ लक्ष रुपये खर्च करून किल्याची दुरुस्ती होणार अशी बातमी बरेच महिन्यापूर्वीं शहरांत होती. ऐकिवांत असें आहे कीं किल्याची उत्तम दुरुस्ती करून वर तोफा ठेवणार, व गोऱ्या सोजीर लोकांच्या एक दोन कंपन्या सतत किल्यावर राहणार. शु० शु०

कांग्रेस करितां बंगालच्या कमिटीनें विषय सुचविलें ते येणेंप्रमाणें:—१ कायदे कौन्सिलांत लोकांनीं निवडलेले मुखत्यार घेण्याविषयीं. २ स्थानिकस्वराज्य व्यवस्था. ३ लोकांचें दारिद्र्य ३ सरकारी चाकरींत नेटिव लोकांचा विशेष शिरकाव. ५ मुलकी व माजिस्ट्रेटी अधिकारांचीं कोडें. ६ स्वसंतोषानें वालंटीयर होण्याची मोकळीक. ७ प... ...स्य विषय आहेत.

अयूबखान मेशद येथून ता... यरान येथें जाणार व तेथें इंग्रज कडून निकाल कळे तोंपर्यंत राहण... हेत.

आस्ट्रियामध्यें बेलजियम देशाप्रमाणे..., मद्यपानाच्या प्रतिबंधार्थ कायदे व्हावयास लागले आहेत. दारू पिण्याचीं ठिकाणें कमी करणें व अधिक दारू पिऊन वेड होण्याबद्दल कडक शिक्षा देणें हा नवीन कायद्याचा उद्देश आहे. अधिक दारू पिण्याबद्दल १० रु० दंड व दोन महिन्यांची ठेप अशी शिक्षा ठेविली आहे. शिवाय एक वर्षांत तीन वेळ अशा प्रकारें अधिक मद्यपान केलेल्या इसमांस गांवांत व आसपासच्या मद्यपानाच्या ठिकाणीं जाण्याची मनाई केली जावी असें ठरलें आहे. असें आमच्या हिंदुस्थांनात होईल काय?

नवाब सर सालरजंग यांस हैद्राबाद सोडून गेलें पाहिजे कारण त्या संस्थानांत घोंळावर घोंळ व्हावयास लागेल आहेत असें पायनियरकर्ते ह्मणतात.

सु० प०

हिंदुस्थानांतील मुख्यमुख्य बंदरांवर तोफखान्याच्या ब्याटरी बांधण्याचीं कंट्राटें आमचे सरकार लौकरच देणार आहे.

उज्जनी येथील मुसल्मानांनीं हिंदूचे देव फोडल्याबद्दल ४३ मुसलमानांस कैद केलें आहे. पहावें पुढें काय होतें तें. बिचाऱ्या जड मूर्तीवर हा मुसल्मानांचा इतका राग कां बरें!

सन १८८६।८७ पर्यंत परदेशांतून ह्या देशांत एकंदर ह्या मुंबई इलाख्यांत ३३,९०,६६,३७३ रुपयांचा माल आला

इतके दिवस गव्हरनर जनरल ह्यांचा खाणें खर्च खासगी रीतीनें होत असे. परंतु यापढें तो सरकारच्या तिजोरींतून व्हावा असें ठरलें! कां नाहीं ठरणार? थोरांचें सर्वच थोर!

कलकत्ता येथें गाड्यांच्या कंद्यांत देखील विजेचे दिवे चमकूं लागले आहेत. आमची मुंबईची मात्र ह्या कामांत पिच्छेहट झाली.

अमीर अबदुल रहमान ह्याचे १६,४१६ अंड्योनें लादलेले उंट, गिजनीस जात होते. परंतु थनसेर नांवाच्या गांवाजवळ क्षोखता व बाखोरी जातीच्या लोकांनीं ते सर्व उंट लुटून फस्त केले.

दिसेंबर महिन्याचे १६ वे तारखेस हौसूरचे महाराज कलकत्ता वगैरे प्रदेश पहाण्यास निघणार आहेतं असें समजतें. ते०

हैदराबादच्या निजाम सरकारच्या महालांतून गेल्या मे महिन्यांत एक २ लक्ष रुपयेकिंमतीचा हिरा चोरीस गेला आहे. या चोरीसंबंधानें सांप्रत हैद्राबादेस चार इसमांस पकडलें आहे. आणि एका इसमास येथील डिटेक्टिव पोलिस इन्स्पेक्टर मि० मुरारराव यांनीं पकडलें आहे. त्यानें सदर हिरा हिरालाल नांवाच्या दुसऱ्या एका इसमापाशीं आहे अशी खबर दिली. या संबंधाचा खटला हैद्राबादेहून कांहीं हुकूम येईपर्यंत तहकूब ठेविला आहे. यावर अशी एक खबर आहे कीं निजामच्या बेगम साहेबांच्या महालांतून आणखी बरेंच जवाचोरीस गेलें आहे. ये... ...ल हिरालाल नामक इसमास पकडलें हे व त्याजजवळ बरेंच जवाहीर सांपडलें आहे. याचाही खटला हैद्राबादचा हुकूम येईपर्यंत तहकूब ठेविला आहे.

बडोदा रेलवेनें मुंबईस जाणाऱ्या म्याट्रिक्युलेशन परीक्षेच्या उमेदवारांनीं अगोदर कळविल्यास त्यांनीं दुसऱ्या वर्गाचे गाडींतून जाण्यास परवानगी देण्यांत येणार असल्याबद्दल त्या कंपनीच्या व्यवस्थापकांनीं जाहीर केलें होतें. बडोदा रेल्वे आपल्या उतारकरूंस किती व कशा सोयी करून देते हें आमच्या जी. आय्. पी. रेलवेनें बघून लाजेनें मान खालीं घालूं नये काय? सर्व लोक त्या रेलवेला दुवा देतात आणि ह्या रेलवेला शाप कां देतात याचा जी. आय्. पी. रेलवे कंपनीनें अवश्य विचार करावा असें आम्ही सुचवितों. न्या० सिं०

रक्ताचा झरा— दक्षिण अमेरिकेंतल्या हॉनज्युरास प्रांतांत एका शहराजवळ ... झरा आहे. तेथें डोंगराच्या एका गुहेंत वरपून रक्तासारखें तांबडे पाणी झिरपत असतें. रक्ताप्रमाणें तें पाणी कांहीं वेळानें नासतें, व एकादा प्राणी कुजल्याची जशी घाण सुटावी तशी त्याचीही घाण येते. ही घाण बरीच दूरवर येत असते. हा पाझर कसा कोठून येतो व हें रक्त कशाचें आहे, याचा शोध करावयाचा प्रयत्न आजवर पुष्कळांनीं केला पण व्यर्थ. हें रक्त पृथक्करण करण्याकरितां बाटलींत भरावें, तों लागलीच गोंठून बसतें; व बाटलीही ताड्कन फोडून टाकतें. यांत पुष्कळ पाणी मिसळून एकदां एका कल्पकानें ती बाटली न्यूयार्क शहरीं नेली होती, परंतु हा द्रव फारच उपद्रवकारक झाल्यामुळें त्यापासून समाधानकारक असा कांहीं एक शोध करितां आला नाहीं. पृथ्वीच्या पाठीवर काय काय चमत्कार भरले आहेत पहा!

जकात चुकावण्याची युक्ति— एक गृहस्थ नित्य गाडींत बसून शहरांत जातांना व नियमित वेळीं परत येतांना शहराबाहेरच्या जकातीचे नाक्यावरील नाकेदारास आढळे. त्याचा गाडीवाला त्याच गाडीचे मागले बाजूस जामानिमा करून झोंप घेत बसलेला दिसे. ह्या प्रमाणें नित्यक्रम चालला होता. नाकेदारांस हा गृहस्थ रिकाम्या गाडींत फिरावयास निघत असतो असें वाटत असल्या मुळें तो ह्या गाडीस आडवीत नसे. पण एके दिवशीं कर्मधर्मसंयोगानें सहरहु गाडी त्याचे नाक्याजवळ उलथी होऊन त्याच मालकांस पुष्कळ इजा झाला व तो मूर्च्छित पडला. परंतु घोडेवाल्यास जी जखम लागली त्या जखमेंतून रक्त न येतां त्या ऐवजीं दारूचा लोट वाहू लागलेला आढळला! आश्चर्यपूर्वक शोध करितां असें समजलें कीं हा घोडेवाला खरा मनुष्य नसून जस्ताचा अतीव पोकळ पुतळा आहे, व त्यांत दारू भरून हे गृहस्थ नित्य नेत असत. क० त०

☞ हें पत्र आकोला येथें कै० वा० खंडेराव बाळाजी फडके यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

साहामाही २ ॥
साल अखेर ॥ ७ ॥ १०
किरकोळ अंकास ....

नोटिशीबद्दल.
१० ओळीचे अंत रु. १
पुढें दर ओळीस ०१०६
दुसरे खेपेस.........०१

Per annum in arrears 7 „ 1R. 8 as.
Six monthly .... 3 „ 8 as
Single copy .... 4 as.

वऱ्हाडसमाचार.

Advertisements.
Below 10 lines...2a
Per line over 10...4as
Repetition per line 3a

THE BERAR SAMACHAR.

VOL. XXI. AKOLA MONDAY 12 DECEMBER 1887. NO 48

वर्ष २१ अकोला सोमवार तारीख १२ माहे दिसेंबर सन १८८७ इ० अंक ४८.

विक्रीस तयार.

SAPKAR'S DIARY
FOR 1888
WITH CALENDAR FOR 1888.

सापकरांची रोजीनशी

सन १८८८ सालांकरिता.

यांत मराठी तिथी, वार,-महिने, सूर्योदयास्त, विशेष उपवास, ग्रहण, सण, सरकारी अफिसांत व दिवाणी कोर्टांस असणाऱ्या सुट्या, मौन्जी विवाहांचे मुहूर्त, इंग्रजी व मुसलमानी महिने, तारखा, रेलवे, तारायंत्र, स्टांप, मनिआर्डर्स, पोस्ट, मुंबई ब्यांकेच्या रुळी, सिव्हील प्रोसिजर, मुदतीचा, विशेष न्यायाचा, दस्तऐवज नोंदण्याचा, जनरल स्टांप, कोर्ट फी, पोलीस गाईड, डिस्ट्रीक्ट आणि गांवचे पोलिस, क्रिमिनल प्रोसिजर इत्यादि नेहमीं जरूर लागणाऱ्या विषयांची माहिती दिली आहे. व रोजमुरा चुकता करण्याचें माहितीचें कोष्टक दिलें आहे, अखेरीस जमा खर्चाच्या सदरांचीं व कांहीं कोरीं पृष्ठें जोडलीं आहेत.

रोजनिशीची किंमत.		ट. हां.
प्रत नंबर १	०१२	०२
प्रत नंबर २	०८	०१॥
प्रत नंबर ३	०७	०१॥

किंमतीबद्दल रोख पैसे आह्मांकडे पाठविले असतां रोजनिशी रवाना करण्यांत येईल.

भाऊ गोविंद सापकर,
ज्ञान चक्षूचे मालक.

विक्रीस तयार.

सटीक सिव्हिल प्रोसिजर कोड.
म्हणजे दिवाणी काम चालविण्याचे रीतीविषयींचा.
सन १८८२ चा आक्ट १४.
(परिशिष्ट ४ थें यांतील नमुने १८० सह).
किं. रु. ५ व ट. हं. आणि बंगी खर्च मिळून आठ आ.

सटीक क्रिमिनल प्रोसिजर कोड.
ह्मणजे फौजदारी काम चालविण्याचे रीती विषयींचा.
सन १८८२ चा १० वा कायदा,
हा सन १८८४चा आक्ट ३, व सन १८८६ चा आक्ट १० यावरून दुरुस्त केलेला.
किं. ५ रु. ट. हं. ८ आणें. पुस्तकें व्हालूपेएबल. पा. हे दोन्ही आक्ट मुंबई, मद्रास, अलाहाबाद, व कलकत्ता येथील हायकोर्टांचे निवाड्यांसह सटीक तयार केले आहेत.

न्यायरत्न.

म्हणजे.
न्यायाचीं मूळतत्वें आणि न्यायकसे करावे
यांविषयीं.
किं० अडीच रु० टपाल हशील दोन आणे.

☞ सदर्हू पुस्तकांच्या एकदम १० प्रती वेतल्यास १ प्रत कमिशनाबद्दल फुकट देण्यांत येईल, कळावें. ता. १ डिसेंबर १८८७.

भाऊ गोविंद सापकर,
ज्ञानचक्षूचे मालक, पुणें.

जाहिरात.

मुलुक अमानी हैद्राबाद यांतील अबकारी मक्त्यांच्या (दारू, ताडी, आफू, गांजा) विक्रीच्या तारखा सन १८८-८९ सालाकरितां खालीं लिहिलेल्या प्रमाणें मुकरर करण्यांत आल्या आहेत.

प्रत्येक हरास डेप्युटी कमिशनर साहेबांचे कोर्टगृहांत १२ वाजतां होईल.

उमरावती सोमवार १६ जानेवारी सन १८८८

एलिचपूर....किता....२३....किता........
अकोला ....किता....३०....किता.... ...
बुलडाणा··· बुधवार ८ फब्रुआरी..........
वाशीम··· सोमवार....२०....किता..........
वणी (यवतमाळ) बुधवार २९....किता....

मक्त्यांच्या व हरासांच्या शर्तींचे संबंधाची माहिती जिल्ह्याचे आफिसांत मिळूं शकेल.

S .D. Leslie S. Saunder
Commiss.oners H. A. D.

वऱ्हाडसमाचार.

भित्ती मार्गशीर्ष वद्य १२ शके १८०९

स्त्री शिक्षा.

(लिहून आलेला मजकूर)
(तारीख २४ च्या अंकावरून पुढें चालूं.)

आमच्या देशांत पाश्चिमात्य विद्येचा प्रसार होण्यास जेव्हां नवीनच आरंभ झाला तेव्हां त्या लोकांची टापटीप, व नियमित व्यवस्था, "थ्यांक्यू" " प्लीज " इत्यादि पावलीं पावलीं येणाऱ्या शद्बांनीं व्यक्त झालेली त्यांची सभ्यता, सर्व प्रकारेंच आनंद वसुखें यांनीं परिपूर्ण दिसणारी त्यांची गृहस्थिति, त्यांच्या सामाजिक स्थितीला अनुसरून असलेली स्त्रीजनावस्था इत्यादि गोष्टींना भुलून जाऊन त्या विद्येचा अगदीं प्रथम संस्कार झालेली आमची मंडळी त्या प्रमाणेंच आपल्या जनसमाजाची स्थिति करावी अशा विषयीं प्रयत्न करूं लागले. कोणतीही एखादी नवीन गोष्ट आपल्या नजरेस पडली म्हणजे तिचें अनुकरण करावेसें आपल्यास वाटतें. ही अनुकरणेच्छा आमच्या प्रथमच्या इंग्रजी विद्वानांच्या मनांत इतकी प्रबळ होती कीं ज्या गोष्टींचें अनुकरण करावयाचें त्यांच्या गुणावगुणा कडे त्यांचें लक्ष्य फारसें गेलें नाहीं. या काळांत आमच्या देशांतील ज्या ज्या लोकांनीं इंग्रजी विद्या संपादन केली त्या सर्वांनीं यथाशक्ति इंग्रजी रीतीभातींचें स्वतः अनुकरण करून आपल्या देशबांधवांसही तसें करण्या विषयीं उपदेश करण्यास सुरूवात केली. इंग्रजी लोकांमध्यें ज्या ज्या सामाजिक गोष्टी आपल्या देशांत नवीन वाटूं लागल्या त्या हळूं हळूं आपल्या जनसमाजांत शिरकाव करूं लागल्या; हे लोक आपल्याला देशसुधारक म्हणवूं लागलें व पाश्चिमात्य रितीभातींचा ज्यांनां मुळींच गंध लागला नाहीं असे लोक त्यांना आपल्या पेक्षां कमी योग्यतेचे वाटूं लागले. या सुधारकांनीं सुधारणे दाखल ज्या ज्या गोष्टी आपल्या जनसमाजांत चालू केल्या त्या पैकींच स्त्रीशिक्षण आहे. युरोपियन लोकांच्या स्त्रिया चांगल्या सुशिक्षित असतात, त्यांनां लिहितां वाचतां येतें, त्या घरांतील सर्व व्यवस्था पाहतात इत्यादि पाश्चिमात्य सुधारणेच्या गोष्टी पाहून त्या प्रमाणें आपल्या स्त्रियांची अवस्था असावी असें त्यांस वाटूं लागलें. स्त्रियांनां शिक्षण देण्यास जागोजाग मुलींच्या शाळा स्थापन झाल्या व त्यात मुली अभ्यासा करितां जाऊं लागल्या. साधारण लिहिणें वांचणें हिशेब यांवर तृप्ति न होऊन स्त्रियांनां या पेक्षांही उच्च प्रतीचें शिक्षण मिळावें या करिता सर्व प्रकारच्या विद्येचें माहेरघर जी इंग्रजी भाषा ती स्त्रियांस शिकविण्या करितां पुण्यांत फीमेल हायस्कूल सारख्या शाळा होऊं लागल्या आहेत. विशेष स्त्रीशिक्षणाला उत्तेजन येईल अशा गोष्टी आपल्या देशांत दिवसें दिवस अधिकाधिक होत आहेत. परंतु ज्या रीतीनें हल्लीं आपल्या मुलींना शिक्षण मिळत आहे तिच्या योगानें स्त्रीशिक्षणाचा खरा हेतु कितपत सिद्धीस जातो हा विचार केला असतां निराशा झाल्यावांचुन राहवत नाहीं. मोठेपणीं मनुष्याला जगांत जीं निरनिराळीं कर्तव्यकर्में बजावावीं लागतात तीं योग्य रीतीनें बजावण्यास त्याला समर्थ करणें हा शिक्षणाचा मुख्य उद्देश आहे. स्त्री ह्मणा किंवा पुरु[illegible]णा त्याला जें शिक्षण द्यावयाचें तें देतांना हा उद्देश नेहमीं ध्यानांत ठेविला पाहिजे. आपल्या देशांत पुरुषजातीच्या नव्या शिक्षण पद्धतीस आरंभ होऊन इतकीं वर्षें झालीं असतांही ती पद्धति अद्याप पूर्णावस्थेस आली नाहीं. तिच्यांत अझून पुष्कळ दोष आहेत व त्यांच्या योगानें शिक्षणाचा खरा हेतु पूर्णपणें सिद्धीस जात नाहीं. मग स्त्री शिक्षणपद्धति सदोष आहे यांत फारसें नवल नाहीं. हल्लींच्या शिक्षण पद्धतीच्या योगानें स्त्रियांनां फायदा पाहिला तर एवढाच होतो कीं त्या लिहावयास शिकवितात. मोठेपणीं आपली वागणूक कशी ठेवावी व जगांत कसें वागावें याचें शिक्षण त्यांना लग्नापूर्वीं माहेरी असतां व लग्ना नंतर सासरीं इतर मनुष्य ज्या प्रमाणें वर्तन करितात त्यावरूनच मिळत असतें. माहेरच्या मनुष्यांची वागणूक सदोष असली तर बहुत करून मुलीलाही तीच रीत लागते असा साधारण नियम आहे. मोठेपणीं एखादी मुलगी चांगली सद्गुणी निघाली तर तें लहानपणीं तिला मिळालेल्या गृहशिक्षणाचेंच फळ असतें असें म[illegible] वाटें; मग स्त्री शिक्षणाचें प्रोत्साहक त्यांचे श्रय आपल्याकडे कां घेईनात? हल्लीं शाळांतून आमच्या मुलींना जें शिक्षण मिळतें तितकें, किंबहुना त्या पेक्षां गुणानें व प्रमाणानें अधिक शिक्षण इंग्लंड वगैरे देशांत मुलींना घरींच त्यांच्या आया कडून मिळत असतें. तसेंच शिक्षण घरीं आपल्या मुलींना व मुलांना देण्या जोग्या आया आपल्या देशांत अझून होऊं लागल्या नाहींत. अशा आया आपल्या देशांत झ[illegible] [illegible]णजे मुलींना शाळांत पाठविण्यां[illegible] जरूरही लागणार नाहीं. हल्लींच्या रि[illegible] प्रमाणें मुलींचे अभ्यासाचे दिवस कायते लग्न होऊंपर्यंत असतात. आठवें वर्ष लागलें नाहीं तों तिच्या लग्नाची गडबड सुरूं होते. एकदां लग्न झालें ह्मणजे तिचा अभ्यास आटपला. पुढें सासरी गेल्यावर सासू सासरा तसाच हौशी मिळाला तर फार झालें तर एक दोन वर्षें आणखी तिचा अभ्यास होतो. पण अशी स्थळें फारच विरळा. सारांष हल्लीं मुलींचा अभ्यास व्हावयाचा तो केवळ अविवादित अवस्थेंत माहेरी असतांच होणार. सासरी गेल्यावर लहानपणीं केलेल्या अभ्यासावर पाणी पडतें; कारण तेथें हळूं हळूं घरांतील बारिकसारिक कामें करावीं लागतात त्यामुळें एक तर फुरसत मिळत नाहीं व मिळालीच तर सासरच्या मनुष्या देखत बुक घेऊन वाचणें ह्मणजे लज्जेमुळें अगर लोक दांडगी ह्मणतील या भितीनें होत नाहीं. यावरून हें उघड आहे कीं स्त्री शिक्षणाचा उत्कर्ष होण्यास एक तर आपल्या मुलीचा विवाहकाल हल्लींपेक्षां लांबणीवर टाकला पाहिजे किंवा झाल्यावरही कांहीं वर्षें मुलगी शाळेंत गेली असतां तिला कोणी दोष लावणार नाहीं अशी आपल्या समाजाची स्थिति झाली पाहिजे.

हल्लीं बहुतेक लोकांचा असा समज आहे कीं मुलीला लिहितां वाचतां येऊं लागलें म्हणजे तिचे मानसिक शिक्षण आटपलें. तिला पुढें कांहीं अभ्यास करावयाची जरूर नाहीं. ही चूक आहे. या समजा प्रमाणें मुलाला शाळेंत जाऊन एकदोन वर्षांनें लिहितां वाचतां येऊं लागलें म्हणजे त्याचें ही शिक्षण पुरें झालें असें समजलें पाहिजे. मग मुलाला

तरी अधिक वेळ शाळेंत ठेवण्याचें कारण काय? आतां मुलाला पोटासाठीं विद्या केलीच पाहिजे; तसें मुलींचे विद्येवांचून अडून रहात नाहीं हें खरें आहे. परंतु विद्येचा उपयोग केवळ पोट भरणें हाच आहे असें गृहित धरतां कामा नये. अर्थार्जन हें एक विद्येचें प्रयोजन आहे खरें व हल्लींच्या आपल्या स्थिति प्रमाणें हें प्रयोजन जरी प्रधान होऊन बसलें आहे तरी वास्तविक पहातां "यशसे व्यवहार विदे" इत्यादि विद्येचीं जीं अनेक प्रयोजनें आहेत त्यांना हें गौण समजलें पाहिजे.

(पुढें चालूं)

वऱ्हाडांतील शाळांची फी.

वऱ्हाडांतील सर्व प्रकारच्या शाळांत आजपर्यंत जे फीचे दर सुरू होते ते सर्व रद्द करून कांहीं प्रमाणानें वाढविले आहेत. हे वाढविलेले दर लवकरच अमलांत येतील असा सुमार दिसत आहे. कारण मे. डायरेक्टर साहेबांनीं या संबंधानें ज्या ज्या सूचना आलिशान रेसिडेंट साहेबांकडे केल्या होत्या त्या सर्वांना त्यांचा रुकार मिळाला आहे. शाळेंत जाणाऱ्या आपल्या मुलांबद्दल आतां अधिक फी द्यावी लागणार ही बातमी वऱ्हाडांत हळू हळू पसरत चालली आहे. व त्यामुळें लोकांत चळवळही सुरू झाली आहे. या विषयासंबंधानें आमच्याकडे कांहीं पत्रेंही प्रसिद्ध करण्याकरितां आलेलीं आहेत परंतु तीं प्रसिद्ध करण्याची योग्य वेळ आह्मावर आली नसल्या कारणानें व त्या पत्रांतील मजकूरही स्थलविशेषीं असंबद्ध असल्या कारणानें हीं पत्रें आह्मीं सध्याच प्रसिद्ध करीत नाहीं. तथापि त्या सर्वांवरून बरेच लोक या वाढलेल्या दरांच्या योगानें नाखूष झालेले आहेत असें दिसून येतें.

वऱ्हाडांत शाळाखात्याची स्थापना अगदीं अलीकडेच झाली आहे, असें असून त्यांची सध्यां जी स्थिति आहे तीवरून पहातां त्याचा उत्कर्ष इतर खात्यांशीं ताडून पहातां फारच जलदीनें होत आहे. शिवाय शाळा खात्या संबंधानें सुधारणेच्या व उपयुक्त अशा कांहीं आमच्या प्रांतांत सुरू झाल्या आहेत त्या इतर प्रांत पुष्कळ पुढें असतांही त्यांत नाहींत. असें असूनही आजपर्यंत वऱ्हाडांत फीचे जे दर होते ते इतर प्रांतांतील दरापेक्षां फार कमी होते. साधारण पणें आपण ही गोष्ट पहातों कीं बाजारांत माल जसजसा अधीक उपयुक्त व मौल्यावान असेल तसतसी त्याला किंमत अधिक पडते. तशांत त्या मालाचा खप फार होऊं लागला म्हणजे तर त्याची किंमत फारच वाढते. त्याप्रमाणेंच कांहीं अंशीं शिक्षणाचें आहे. जोंपर्यंत लोकांस शिक्षणाची गोडी लागलेली नसते, जोंपर्यंत शिक्षणापासून काय फायदे होतात हें त्यांस कळत नसतें तों पर्यंत लोकांनीं आपलीं मुलें शाळेंत पाठविण्यास त्यांना उत्तेजन यावें या करितां शाळेंत फीचे दर पुष्कळ कमी ठेवावे लागतात व शिवाय कांहीं लालुचही दाखवी लागते. जेथें जेथें शाळा खात्याची स्थापना नवीन होते तेथें तेथें प्रथमतः फीचे दर कमी ठेविलेले असतात. परंतु पुढें लोकांस मुलें शाळेंत पाठविण्याची गोडी लागून विद्येपासून होणारे फायदे कळूं लागले म्हणजे ते आपलीं मुलें हौसेनें पाठवूं लागतात व कधीं कधीं तर आपल्या घरच्या सर्व अडचणी एकीकडे ठेऊनही ते मुलांस शाळेंत धाडू लागतात. असें झालें म्हणजे स्वभावतःच सरकारला फीचेदर किंचित वाढविणें भाग पडतें. आपल्या वऱ्हाडांत अशीच गोष्ट झालेली आहे. प्रथमतः फीचे दर इतके क्षुल्लक होते कीं शाळेतील मुलांचा फी देणें म्हणजे लोकांस कांहींच वाटत नसे. त्यावर किंचित अधिक झाले. व आतां बरेच वाढल्या सारखे झाले आहेत. आतां हे दर वाढल्यानें लोकांस कुरकुर करण्यास कारण होणार आहे खरें कारण जें शिक्षण पूर्वीं त्यांस अगदीं सोप्या किमतीस मिळत होतें त्यासच आतां दीडपट किंवा दुप्पट किंमत द्यावी लागणार आहे गरीब गुरीब लोकांत शिक्षणाचा प्रसार होण्यास फिचे दर अगदीं कमी ठेविले पाहीजेत ही गोष्ट खरी आहे तथापी अधिकाऱ्यांना नेहमीं हीच गोष्ट ध्यानांत येऊन चालतां येत नाहीं. त्यांना अनेक गोष्टी एकत्र करून सारासार विचारानें जें करणें तें करावें लागतें. अगदीं गरीब, मध्यम प्रतीचे, व श्रीमंत या तिन्ही प्रतीच्या लोकांच्या हिताहिताकडे त्यांनां सारखें लक्ष द्यावें लागतें. शिवाय हल्लींचे दर आपल्या लोकांस जरी पुष्कळ वाढल्या सारखें दिसत आहेत तरी इतर प्रांतांशीं पहातां ते बरेंच कमी आहेत. आजपर्यंत आपल्या शाळांत माफी मुलें घेत नसत परंतु या नवीन नियमांनीं शेकडा ५ मुलें माफींत व शेकडा २० हल्लींच्या दरानें घेतली जाणार आहेत. यावरून शेंकडा २५ मुलांना अद्याप फीचे दर अवघड वाटण्यास कांहीं कारण नाहीं. या शिवाय पगारी विद्यार्थ्यांच्या जागा आहेतच. जे खरोखरच गरीब आहेत त्यांनीं योग्य रीतीनें अभ्यास केला तर त्यांनीं वर लिहिलेल्या शेंकडा २५ सांत किंवा पगारी विद्यार्थ्यांत येण्यास कांहीं कठीण पडणार नाहीं. श्रीमंत लोकां विषयीं कांहीं बोलण्याचें कारणच नाहीं, कारण त्यांनीं बाजारांत त्याला जी किंमत पडेल ती दिली पाहिजे. मध्यम प्रतीच्या लोकांना ही कुरकुर करण्यास फारसें कारण नाहीं. कारण मुलांच्या फीसाठीं दरमहा २ किंवा ४ आणे त्यांना फार होतील असें नाहीं. यावरून ज्या दरांत शेकडा २५ मुलांना थोडी बहुत सूट दिलेली आहे ते दर केवळ जुलमाचे आहेत असें म्हणतां येणार नाहीं.

मागें फीचे दर वाढविण्यांत आले त्यावेळीं जागोजाग गांवठी शाळा स्थापन होतील अशी धास्ती पडली होती परंतु त्या प्रमाणें कोठें घडून आलें नाहीं. मे० डाय० साहेबांच्या वार्षिक रिपोर्टावरून आपण तर उलटें असें पहातों कीं या प्रकारच्या शाळा दिवसें दिवस बंद होऊन त्या एकतर निवळ सरकारी किंवा सरकारी शाळांच्या पद्धतीवरच शिक्षण देणाऱ्या एडेड शाळा होत आहेत. हल्लींचे फीचे दर लोकांस जुलमाचे वाटून ते कदाचित् गांवठी शाळेंत आपलीं मुलें पाठवितील असें वाटण्याचा संभव आहे; परंतु तशी भीति बाळगण्याचें कारण नाहीं. पूर्वींची शिक्षण पद्धति लोकांना हळूं हळूं नापसंत होत चालली आहे व हाल्लीं व्यवहारांत जें ज्ञान लागतें त्याचा व तीचा मेळ बसत नाहीं असें लोकाच्या दृष्टोत्पतीस येत चाललें आहे. यामुळें गांवठी शाळां जरी झाल्या तरी त्या फार दिवस टीकणार नाहींत. आतां दुसरी गोष्ट अशी आहे कीं सरकारीपद्धतीप्रमाणें शिक्षण देणाऱ्या शाळांत लोक आपलीं मुलें कदाचित धाडितील. असें झाल्यास कांहीं वावगें नाहीं अशा प्रकारच्या शाळा कनिष्ट प्रतीच्या शिक्षणासाठीं तर काय पण मध्यम प्रतीच्या शिक्षणासाठीं देखील खासगी रीतीनें स्थापन व्हाव्या अशी आमची मनापासून इच्छा आहे. आपल्या देशांत चोहोंकडे लोक आपल्याच जोखीमावर जागोजाग शाळा स्थापन करीत आहेत व त्या शाळा सरकारी शाळांप्रमाणेंच किंत्येक ठिकाणीं तर त्या पेक्षांही उत्तम रीतीनें चालत आहेत. अशा खाजगी शाळा आमच्या वऱ्हाडांत स्थापन झाल्यास चांगलेंच होणार आहे. आमचे कांहीं विद्वान लोक आपल्या दुर्दैवानें जागोजाग २५।३० किंवा याहूनही कमी पगारावर जन्मभर खर्डे घासीत राहून आपला देह सेवारूपी कारागृहांत झिझवीत रहातात त्यांनीं या कामीं कांहीं उचल केली असतां हायस्कूल शिक्षणाचा कांहीं खालचा भाग त्यांना शिकवितां येणार नाहीं असें नाहीं. पण हें धाडस करावें कोणी हाच प्रश्न आहे. असो.

आह्मी असें ऐकतों कीं हायस्कुलांच्या हेड मास्तरांनीं या नवीन दराबद्दल आपली नाखुषी प्रदर्शित करून आपले विचार सरकारास पाठविले आहेत. हे दर अद्याप अमलांत आले नाहात व त्याबद्दल लोकांत चर्चाही फार सुरू झाली नाहीं. तेव्हां आह्मी सध्या येथेंच थांबतों. पुढें एखादे प्रसंगीं आणखी पाहूं.

आमच्यांतील लग्नें.

हल्लीं लग्नांचे मुहूर्त येऊं लागले आहेत व लग्नें होण्यास सुरवात झाली आहे. हल्लींच्या प्रसंगीं आमचे लोकांतील लग्नाचे वेळीं ज्या कित्येक चमत्कारिक चाली लोकांचें नुकसान होणाऱ्या आहेत त्या लोकांपुढें विचारासाठीं मांडाव्या असा आमचा बेत आहे आपल्या लोकांत सामाजिक सुधारणा होणें अगदीं अवश्य आहे त्या सुधारणेतील अगदीं प्रथमचा विचार म्हटला म्हणजे लग्नांसंबंधीं होय. आपल्या धर्मांत एकंदर ८ प्रकारचे विवाह सांगितले आहेत त्यापैकीं हल्लीं प्रचारांत चालूं असलेला काय तो ब्रम्हविवाह आहे. मध्य प्रदेशांतील भिल्ललोक किंवा गोंड अगर चिखलदऱ्या कडील करकू म्हणून लोक आहेत त्यांत इतर प्रकारचे विवाहही सुरू आहेत ज्या विवाहाचे संबंधानें विचार करण्याचा तो जास्त सुधारलेल्या लोकांमधील होय. विवाहाचा मुख्य हेतु प्रजा उत्पन्न करण्याचा हा होय; निदान शास्त्रोक्त तरी हाच हेतु आहे व लग्नांत मंत्र वगैरे म्हणतांत त्याच उद्देशानें कन्यादान करतों असें मुलीचा बाप म्हणतो. प्राचीन कालीं ज्यावेळेस आर्य लोक हिंदुस्थानांत आले तेवेळेस त्यांस येथील मुळचे रहवाशी लोक म्हणजे ज्यांत वेदांत 'दस्यु' वगैरे अशीं नांवें दिलीं आहेत त्यांच्याशीं भांडण करण्याचा प्रसंग नेहमीं येत [illegible] त्यामुळें त्या लोकांस जितके पुरु[illegible] होऊन लढण्याचे कामास तयार हो[illegible]के चांगले अशी स्थिति होती. [illegible] पुष्कळ ठिकाणीं देवतांच्या प्रार्थना आहेत त्यांत आम्हांस पुष्कळ गाईं; दे व पुष्कळ 'सुवीर' दे म्हणजे चांगले भक्कम मुलगे दे असे मागणें आहे. यावरून त्यावेळीं तरी निदान लग्न करण्यास उत्तेजन जास्त असेल त्यांत नवल नाहीं. हल्लीं अमेरिकेंतही कित्येक ठिकाणीं देशविस्तार पुष्कळ व प्रजा थोडी असल्यानें कायद्यानें लग्नें होण्यास व लग्नापासून होणाऱ्या संततीस उत्तेजन यावें असे कायदे केलें आहेत. मात्र दोन्ही ठिकाणीं हेतु एकच कीं प्रजा वाढावी.

हल्लींचा आपला विवाहरूप जो कांहीं संबंध आहे हा आपले सामाजिक स्थितीचा मूळ पाया आहे असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. जगांतील सर्व देशांतही हीच स्थिति आहे? ह्मणजे प्रत्येक राष्ट्रांतील लोकस्थितीस कुटुंब हेंच मूल होय. तेव्हां हें कुटुंब तयार होण्याचे संबंधानें जितका विचार करावा तितका थोडाच सर्व व्यवहार शांततेनें चालण्यास हल्लींची सामाजिक पद्धति कारण होय; ह्मणजे एका पुरुषास एकच स्त्री असावी असा निर्बंध निदान हल्लींचे स्थितीस तर फार उपयोगीं आहे. ज्या स्त्री पुरुषांचा विवाह झाला त्यांनीं व्यभिचार केला असतां त्यांस बहुतेक कडक प्रकारच्या शिक्षा सर्व कायद्यांत सांगितल्या आहेत, व लोकोपवादामुळें तर व्यभिचार करणारांस फारच दोष येतो व सामाजिक स्थितिलीं लोकनिंदारूपे शिक्षा ही त्यास मिळते. हा निर्बंध प्रथम कोणी श्वेतकेतु नांवचो ऋषीनें केला असें ह्मणतात. हल्लींचा असलेला निर्बंध हल्लींचे लोकस्थितीस अनुलक्षून व पुढचे हजार पांचशें वर्षांपावेतोंही चांगला हितकारक आहे. हा निर्बंध उत्पन्न करणारा जो लग्नाचा संबंध तो होत असतांना कांहीं वाईट चाली प्रचारांत आल्या आहेत; व त्या काढून टाकणें हें फार इष्ट आहे असें हल्लीं लोकांस थोडेसें वाटूं लागलें आहे; त्या मताचे पुष्टीकरणार्थीचें आज आमचें लिहिणें आहे.

मूळची लग्नाची रीती फार सोपी आहे. हल्लीं आपणांत जी लग्न लावण्याची शास्त्रोक्त रीती आहे त्यास लागणाऱ्या वस्तु बहुतेक सर्व रानांतल्या असून अगदीं साध्या आहेतें. हळद, कुंकू, आंब्याचे डाहळे, साळाच्या लाह्या व याच प्रमाणें लग्नाचें प्रसंगीं उपयोगीं पडणारी इतर द्रव्यें सर्व सोप्या रीतीनें मिळणारीं अशीं आहेत. हा पूर्वींच आपले साध्या रीतीभातीपैकीं अवशेष आहे. हल्लीं मात्र दिवसानुदिवस सर्व गोष्टी मोल्यवान् उपयोगांत आणण्याची योजना चालूं असते. ज्या ठिकाणीं एक खोबऱ्याची वाटी लागण्याची. तेथें एक नारळ लागतो अशा मानानें प्रमाण वाढत चाललें आहे. परंतु या संबंधानें म्हणजे मोठासा खर्च येतो असें नाहीं. लग्नांतील मोठासा खर्च म्हटला म्हणजे हुंडा अथवा वरदक्षिणा, व्याहीविहिणी वऱ्हाडी व जांवई यांस मानपान, व अन्नखर्च. एकंदर आयुष्यांतील मोठें महत्वाचें कार्य म्हणजे लग्न असें आमचे लोक मानतात व त्यामुळेंच या सोहाळ्याचे संबंधानें कमी जास्तो खर्च करण्यास लोक मागें पुढें पहात नाहींत. लग्नसमारंभाचे संबंधांत हल्लीं लोकांस जो अतोनात खर्च

होतो तो लोकांचे फारच नुकसानास का भूत होतो. हल्लीं आमचे लोकांत अशी स[illegible] जूत आहे कीं जन्मास येऊन लग्न करणें अगदी आवश्यक गोष्टीपैकीं एक आहे; व या समजुतीस धर्माची संमति असण्याचें कारण प्राचीन काळीं लोकांस संततीची जरूरी होती म्हणून सांगितलें आहे तेंच है [illegible]. ते व्हां असल्या आवश्यक गोष्टीस का[illegible]ज्यास्त खर्च झाला तरी लोक मनांत दर्द बाळगित नाहींत. हल्लीं या समजुतीनें लोकांचे व अर्थात एकंदर देशाचें फारच नुकसान होत आहे. लग्न करणें तें ज्यास आपले बायकोचें व पोरांचें पोषण करण्याची ऐपत आहे असेच लोक करतात असें नाहीं. लग्नपासून होणाऱ्या संततीचा निर्वाह कसा होईल याची मुळींच काळजी नसते. कसें तरी एकदां दोन हाताचे चारहात केले म्हणजे लोक आपणांस कृतकृत्य मानतात. याप्रमाणें लग्नें झालीं म्हणजे अर्थातच संतति वाढते व त्यांस दरिद्रावस्थेंत दिवस काढावे लागतात देशांतील जमीन हें जें एक निर्वाहाचें मुख्य साधन ती मोजकीच असणार व लोक वाढत गेले तरी जमीन कायम ती कायम. असें असल्यामुळें हल्लीं प्रमाणेंच लग्नाची वहिवाट दिनदिकत सुरू राहिल्यास थोडक्याच काळांत लोकसंख्या विलक्षण वाढून निर्वाहाचें साधन त्यांचें मानानें फारच अपुरतें होईल ही गोष्ट प्रथम दर्शनी प्रत्येक मनुष्याचे लक्ष्यांत येण्याजोगी नव्हे परंतु थोड्या विचाराअंतीं या म्हणण्याचा खरेपणा लक्ष्यांत येईल अर्थात लोकसंख्या जितकी जास्ती तितके देशांतील उपभोग्य वस्तु भोगण्यास वाटणीदार अधिक. इंग्लंडांत व इतर देशात ही हाकाहाक सुरु आहे; व तेथेंही दिवसानुदिवस वाढत जाणाऱ्या प्रजेचा निर्वाह कोणत्या रीतीनें व्हावा याविषयीं मोठमोठ्या लोकांचे विचार सुरू आहेत. हीच स्थिति आज या देशास नाहीं पण खचितच थोड्या काळानें येईल लग्नापासून प्रजा वृद्धि होते म्हणून लग्नें अजिबात करूं नयेत कीं काय असा कोणी प्रश्न करील; आमचा म्हणण्याचा आशय एवढाच कीं ज्या लोकांना आपले कुटुंबाचे चांगल्या रीतीनें संरक्षण करण्याची ऐपत नसेल त्यांनीं तरी निदान लग्न करून मुद्दाम आपणावर व आपल्या मुलाबाळांवर संकट आणून घेऊं नये. जर्मनी वगैरे देशांत या आशयाचा कायदाच आहे त्याचे योगानें अमुक वयाचे नंतर व अमुक ऐपतीचे मनुष्यांस मात्र लग्नें करतां येतात. कदाचित असा एखादा कायदा करण्याची पाळी येथें येईल काय नकळे परंतु येवढी मात्र गोष्ट खरी आहे कीं हल्लीं पुढचा विचार पाहून लग्नें करणें नकरणें वर सांगितलेल्या गोष्टी पूर्णपणें ध्यानांत आणून केलें पाहिजे.

The Berar Samachar

MO[illegible]EMBER

[illegible]

In a [illegible] admini-stratio[illegible]ed and contro[illegible]lives at a con[illegible] provice the [illegible]mmssion of re[illegible] use ul. The [illegible]o pay an annu[illegible] examine and [illegible]ordinates. In [illegible] effective

[illegible]eck, the present practice of writing [re]ports and acquainting him with all [th]e particulars of every department can [n]ot be too highly recommended. These [r]eports are published and circultated to the press, libraries and other important public institutions to invite free discussion and impartial criticism on any department al irregularity.

We quote the following information from the report of forest administration drawn up by Col. Van somerss, conservator of forests, H. A. D.

The total area of forest lands was 41-41 square miles. The fall of rain in the Melghat during the year amounting to 96 inches was far inexcess of the average and is said to have damaged the forest roads and buildings considerably; but to have been good for general reproductive of forest produce As regards demarcation and boundary surveys satisfactory progress has been reported. The only district in which boundaries are not in a satisfactory condition is Amraoti. The revenue of the year was Rs 326447 and the expenditure Rs. 171510- The state forests seem to be worked at a small loss of Rs 7471.

We are glad to see that our High schools have been doing good service to the cause of Higher education. Upwards of 40 students from two High schools appeared for the examination. The students seem to have fared well with all the question-papers except those in English and history.

In higher university examinations too, the province is not very behind. This year Mr. Datto Ganesh Padhey passed the M. A. examination in the second class. Mr. Hari Balkrishna Talvalkar pa[ss]ed the first B. A. examination. Messers Narayan Moreshwar Rahalkar, Vittal Rango Tare, Krishnaji Purshottam Bhat and Mukand Balkrishna Gurjar have passed the Previous examination of the Bombay University.

A MAGISTRATE FINED.

Some time last month, Mr. Arthur Lucas, C. S. First Class Magistrate and second Assistant Collector of Kanara, was charged before Mr. C. G. Blathwayt, District Magistrate of Kanara, of having assaulted a native. The complainant's story was that while sitting in the court of Mr. H. Ingle, Deputy Collector and Magistrate of Kanara, Mr. Lucas kicked him, because he had failed to *salaam* him as he entered the *kutcherry*. Mr. Lucas in excuse of his conduct said that when he was entering the court there were a number of natives sitting near the door. All of them except the complainant rose and *salaamed* him. He, however, sat still and impudently stared in his face. The district magistrate fined Mr. Lucas Rs. 25 for the offence. In examining the criminal record of the district, Justices West and Birdwood came across the case, and being of opinion that the sentence was inadequate, they sent for the proceedings and served a notice on Mr. Lucas, to show cause why the sentence should not be enhanced. When the record was sent up to the High Court Mr. Justice West had left the bench, and a division bench, consisting of Mr. Justice Nanabhai Haridas and Mr. Justice Birdwood, after investigating the circumstances of the case, enhanced the fine to Rs. 50.

Mr. Lucas was also concerned in another case which came before the High Court, and this was an appeal by one Ira bin Damin against the decision of Mr. Lucas in a case in which the petitioner charged Mr. Hill, the Collector of Salt Revenue, with assault. Mr, Lucas had dismissed the complaint under section 203 of the criminal Procedure Code without hearing the evidence. Justices West and Birdwood on reviewing the proceedings made the following order: "It does not appear on the face of the proceedings that any fresh offence (*i. e.*, one specially punishable under the Forest Act) was committed so as to give Mr. Hill authority as a Forest officer. But under section 45 of the Forest Act, the stranded timber was *prima facie* Government property, and when Ira and others were appropriating it, they were committing theft. In the former case Mr. Hill as a private person could arrest the offender under section 59 of the Criminal Procedure Code. In the latter case, he might have authority, under section 51 of the Forest Act, to guard the timber, and possibly, under section 75, arrest a person obstructing him. The District Magistrate should enquire and report on Mr. Hill's appointment and authority with reference to the *Government Gazette.*

The report was submitted, but after the departure of Mr. West from the High Court, Justices Nanabhai Haridas, and Birdwood passed the following order: "In dismissing the complaint of Ira bin Damin against Mr. Hill, without examining the complaint, the magistrate acted illegally (vide section 203 of the Criminal Procedure Code, and 3 Bengal Ap. C. R. 53). The magistrate's order is therefore reversed, and he is ordered to proceed according to law."

The extract from the Times of India quoted above will show our readers what the result of a failure to salam had been. The dignity of the Burrasaheb was afected and the poor ignorant complainant had to suffer kicks at his hands. It was fortunate for the man however that he had the courage to institute a prosecution against the assistant Collector Mr. Lucas. The conduct, high handed conduct displayed by Mr. Lucas deserves notice at the hands of Government. If men who are appointed to administer justice and prove an example to the people trample and traduce it in this fashion, it is now wonder that the agriculturists should come to blows on the slightest provocation, Mr. Blathwayt who vindicated the law by punishing his assistant with a fine of 25 Rs. is creditable and unless he had upheld the dignity ot the law, the impression amongst the people would certainly have been that a Magistrate might with impunity violate the provisions of the Criminal law. Still more creditable is the action of the High Court who have enhanced the fine to 50 Rs. We hope Mr. Lucas now bridle his wild disposition and act more judiciously. The promotion to office though it invests a man with certain position does not still allow him to exercise the authority so disrespectfully as has been done in the present case.

The other case in which Mr. Lucas was also concerned is worth reading and we are very glad the cases have been brought to public notice by the High Court.

The extent of the interest and enthusiasm which has been evoked in Madras by the prospect of the forthcoming national Congress can be estimated from the fact that already 30000 copies of the Tamil and Telagu catechisms explaining the origin and growth of the Congress, have been distributed among the people and there is a demand for more. Certainly our Madras brothren have done much more to popularise the Congress than our Calcutta and Bombay friends.

Last year when the congress met at Calcutta, Lord Dufferin could not help taking notice of its proceedings; and by and by it is certain that the Meetings from year to year will prove to be a great power for the good of the Indian public in the long run. The representation of all the Indian nationalities will be more complete this time than on former occasions. Mr. Humayungah Bahadur a mussalman millionaire has come forward with a subscription of Rs. 5000 and Raja Sir T. Madhavarao has also contributed a sum of Rs. 2500 for the Congress. It is rumoured that the latter gentleman is the most likely person to be elected president of the Congress. There can be no doubt that he is the most well-informed gentleman on Indian politics on that side of India. He has ruled there large native states and has now retired from the turmoils of the busy official life. He seldom takes any active part in public affairs and it is a good sign of the times that he takes an interest in the approaching Congress.

We have announced in our last issue the names of gentlemen who have been elected by the Berar Sarvajanic Sabha as delegates to the Congress. There is not the least doubt about the ability, intelligence and practical wisdom in the delegates elected by the Sabha. The delegates will, we hope, critically study the questions which are to be discussed in the Congress. They should, also, try to bring to the notice of the members of the Congress, some important political considerations which they think necessary in the interest of the Berar people.

We learn from a reliable source that some learned gentlemen at Akola intend starting an association of Berar Highschool students after the lines of the Deccan College gathering. Those who have received education in Berar are entitled to be members of this association. The attempt is very laudable and wish the promotes of the movement every success.

वऱ्हाड.

वऱ्हाडांत "जनावरांचे क्रुरतेबद्दलचा कायदा" सुरू करण्याचे घाटत आहे.

मि. खजा बद्रुद्दिन तहशिलदार जळगांव यांनीं पेनशन घेतल्यावरून त्यांचे जागीं रा. रा. यशवंत महादेव वणाचे आफिशिएटिंग तहशिलदार यांस कायम केलें.

मि० फार्वस फर्स्ट असिस्टन्ट रेसिडेन्ट हे विलायतहून आणखी एक आठवडाभर येणार नाहींत असें समजतें.

रा. रा. गणेश बाबाजी सहस्त्रबुद्धे बी. ए. त्यांचे जागीं रा. रा. विश्वनाद मुदलीयार यांची नेमणूक झाली. हे फार हुशार आहेत व अशा हुशार मनुष्याची नेमणूक रा. रा. सहस्त्रबुद्धे यांचे जागीं झाली हे फार चांगले झालें.

वर्तमानसार.

बावीस दिसेंबरला म्याट्रिक्युलेशन परीक्षेचा निकाल बाहेर पडणार आहे.

नेपाळ आणि भूतान यांचे दरम्यान असणारे सिक्कीम नांवाचे छोटेसें संस्थानचे मालक हे, लेफटनेंट गव्हरनर यांस भेटले नाहींत म्हणून त्यांचेवर सरकारची खप्पा मर्जी झाली आहे व संस्थान खालसा होईल असें म्हणतात.

कायद्याचा विचार— यंदाच्या हिवाळ्यांत कलकत्याच्या कायद्यांच्या विचारा संबंधानें गर्दी नाहीं. एका गोष्टीचा विचार त्या प्रसंगीं होणार आहे. ती गोष्ट दिवाणींतील कैद होय. याबद्दल सर्व हिंदुस्थाना करितां एक बील होणार आहे. आणि कैदेची शिक्षादेणें रें कांहीं एक नियम करून कोर्टाच्या मर्जीवर ठेवणार आहेत. हे नियम अशा तऱ्हेचे करावयाचे आहेत कीं तेणेंकरून इमानी कर्जदाराचा बचाव व्हावा आणि लबाडानां शिक्षा व्हावी. या संबंधांत खियांस सदहू शिक्षा देण्याच्या संबंधानें सिलेक्ट कमिटी विचार करील. या प्रसंगीं रेलवे बिलाची ही वाटाघाट होईल.

नविनशोध—रेशमाप्रमाणें कांचेचा अतिशय बारीक धागा करण्याची युक्ती अमेरीकेंत निघाली आहे. हा धागा एका खेपेस ९० फूट लांब निघतो. त्याच्या जाडीचें प्रमाण एका इंचाचा हजारावा हिस्सा इतकें असते.—हा धागा काढतांना कांचेचा चिखला प्रमाणें पातळ झालेला गोळा एका बाणाचे मागील भागास चिकटवितात व तो हातांत धरून सदहू बाण जोरानें सोडतात. बाण वेगानें जाऊन ९० फूटांवर पडतो आणि अशा रीतीनें त्याच्या वेगांत धागा निघतो. मि. सी. व्ही. बॉइस नांवाचे गृहस्थ या कल्पनेचे जनक आहेत. यागृहस्थांच्या मतें कांहीं विवक्षित उष्णता दिली असतां पांच वगैरे केत्येक खनिज पदार्थांचे ही धागे काढतां येतील. धा० वृ०

भूमध्य समुद्रांतील इंग्रजी आरमारांत, टर्कीची योग्यता कायमे राखण्याच्या कामांत जर्मनि, आस्त्रिया व इटली हीं तिन्ही राष्ट्रें इंग्लंडास मदत करणार व त्या संबंधानें त्या उभयतांत बोलणें सुरू झालें आहे असें सांगतात या संबंधानें विचार करूं लागल्यास युरोपांत लवकरच एक मोठी लढाई सुरू होणार असें दिसतें. टर्कीनें इंग्लंडच्या बगलेंत शिरूं नये अशासाठीं रशियानें आजपर्यंत बऱ्याच खटपटी केल्या व त्या करतां रशियानें फ्रान्सासही आपल्याकडेच करून घेतलें, असें असतां शेवटीं टर्की इंग्लंडच्या बगलेंत शिरला व टर्कीच्या योग्यतेच्या बचावाकरता ही वरील चार राष्ट्रें एकत्र होत आहेत, तेव्हां अर्थांतच रशिया व फ्रान्स हे दोघे वेगळे राहून भूमध्य समुद्रांत आपला मतलब शेवयास नेण्याकरतां झटणार असें दिसतें. आपल्या म्हणण्याप्रमाणें टर्की न वागेल तर टर्कीकडे थकलेली खंडणीची रक्कम एकदम वसूल करण्यात येईल असें रशियानें धमकावून सांगितल्याचें थोड्या दिवसांपूर्वी जे बाहेर आलें होतें ते आतां अमलांत येतें कीं काय कोण जाणे इंग्लंड आपल्या वर्तनांत आपल्याकडून टर्कीचें हित दाखवितें व रशियाही तसेंच करतो म्हणून शुद्ध मनाचें वर्तन कोणाचें हें ठरविणें फार कठीण पडते व त्यावरच हा सर्व प्रकार अवलंबून आहे.

रेसिडेंट आणि असि. रेसिडेंट यांणी आमच्या परवानगी वांचून शहरांतील उमरावांच्या भेटी घेऊनये असें हैद्राबादच्या प्रधानानी ठरविलें आहे.

येत्या जानेवारीच्या ६ व्या तारखेस शिकार पूर येथें शेतकीच्या औतांचें प्रदर्शन होणार आहे.

फुचु नावाच्या बेटांत पाण्याचा दुष्काळ पडला आहे. एवढ्यांतच!

चीन देशांतील पीत नदीला पूर येऊन नदीजवळील सर्व जमीन धुवून गेली. पुष्कळ मालाचा नाश झाला, एका शहरांत तर १० रस्ते वाहून गेले.

आपल्या प्रजेच्या मुंड्या दुसऱ्याच्या हातांत देऊन गेलेले गायकवाड सरकार हल्लीं विलायतेस आहेत. त्यांची भेट घेण्याकरतां हिंदुस्थानच स्टेट सेक्रेटरी त्यांच्या बंगल्यावर गेले होते. भेटीपासून काय निष्फळ झाले हें अजून बाहेर आलें नाहीं.

अमरकोट येथें एक धंदे शिक्षणाची शाळा उघडण्यांत आली आहे.

हल्लीं जी धाण्याची रीत आहे ती फार जुलमाची आहे असें बाहेर प्रांतांतील लोकांचें म्हणणें आहे.

उंदिराच्या विषारावर—उंदेरकानीच्या पाल्याचा अंगरस एक तोळ्यापासून २ तोळेपर्यंत पोटांत द्यावा, व अंगासही चोळावा. दि० ७.

(१) वायूनें अंग धरलें असतां त्यावर उंबराचा चीक लावून त्यावर कापूस बसवावा म्हणजे बरें होतें. २ रक्तपितावर—उंबराची पकलीं फळें गुळाशीं अ. मधाशीं खावीं. ३ बचनागाचे विषावर—उंबराच्या सालीचा रस तुपांत घालून उन्ह करून द्यावा. ४ सोमलावर—उंबराच्या पानांचा अं० सालीचा रस द्यावा.डोळे येतात त्यावर—उंबराच्या चिकाचा डोळ्यावर लेप द्यावा. ६ गालफुगीवर—उंबराचा चीक लावावा. ७ बळास—उंबराचा चीक लावून त्यावर पातळ कागद चिकटवावा. ८ सुजेवर—उंबर, वड, पिंपळ, पायरी व नांदरूख या पंचवल्कलाच्या साली उगाळून तूप घालून लेप करावा.९ अतिसारावर—वत्ताशांत उंबराच्या चिकाचे ४।५ थेंब घालून द्यावे म्हणजे आंवरक्त पडतें तो हागवण बरीहोतें. १० रक्तातिसावर—उंबराच्या मुळाचे पाणी द्यावें. ११ मुतखड्यावर—उंबराचे मुळाचा रस ६ तोळे काढून त्यांत साखर घालून द्यावें हीच मुळी गाईचे दुधांत उगाळून शिश्नावरही लेप करावा १२ उष्णतेवर— पक्व व ज्यांत किडे नाहींत असें उंबराचें फळ घेऊन त्यांत खडीसाखरेची पुड घालून तें फळ रोज सकाळीं खात जावें. १३ सर्वप्रकारचे उपदंश व प्रमेह यांवर — उंबराच्या झाडाचें मूळ मोकळें करून करवतीनें तें मूळ चांगले दुखवावें त्याखाली एक भांडें ठेवावें. त्यांत चारप्रहरांत जो द्रव सांचेल तो गाळून बाटलींत भरून ठेवावा. हा शक्तीप्रमाणें ४ तोळे पर्यंत घेऊन जिरें व खडीसाखर घालून द्यावा. १४ लहानमुलांच्या अंगांत देवीची अगर गोवराची उष्णता भिनल्यास—उंबराचा द्रव खडीसाखर घालून द्यावा १५ उष्णतेनें जिभेवर कांटे वगैरे आल्यास—उंबराच्या पनांवरलि फोड व खडीसाखर ही वांटून द्यावी, १६ गर्भिणीचा अतिसारावर—उंबर मधाशीं द्यावें, १७ भस्मक रोगावर—उंबराची साल स्त्रीचे दुधांत वांटून द्यावी, अथवा उंबराचे मुळांतले पाणी ताडीप्रमाणें काढून द्यावें, दुसरें पाणी देऊं नये, याप्रमाणें सात दिवस द्यावें, १८ देवी हलक्या येण्यास—उंबराच्या पानांवरील फोड गाईच्या निरशे दुधांत वाटून त्याचा रस काढावा; त्यांत थोडा मध घालून शक्तीप्रमाणें द्यावा, हें औषध देवीचा ताप येतांच द्यावें, १९ पित्ताज्वरावर—उंबराच्या पाणाचा द्रव साखर घालून द्यावा, २० विंचवाच्या विषावर—उंबराचा पाला वांटून दंशावर लावावा.

१ मुळव्याधीवर—उन्हाळीच्या मुळ्या दुधांत वांटून द्याव्या. २ प्रेमहावर—उन्हाळीच्या मुळीचा काढा करून त्यांत मिऱ्यांचें चूर्ण घालून तो द्याव. ३ खरजेवर—उन्हाळीच्या बियाचें पातळ यंत्रानें तेल काढून तें लावावें, हें मोठें बस्ताद औषध आहे ४ गंडमाळावर—उन्हाळीचें मुळ तांदळाच्या धुवणांत वाटून त्याचें नस्य आणि लेप करावा. अथवा उन्हाळीचें मूळ व हळद गाईच्या दुधात उगाळून लेप करावा, ५ खोकल्यावर—उन्हाळीची मुळी वाळवून चिलमींत घालून ओढावी ६ सर्व व्रणावर— उन्हाळीचें चूर्ण मधांत खलून लावावें,

कामिणीवर—सकाळीं उसांचीं पेरें खावींत अथवा ऊस रात्रीं आळ्यावर टाकून तो सकाळीं खावा. २ मधुऱ्यावर—वेडा ऊंस रोग्यास साधपास द्यावा किंवा उशाशीं आणून ठेवावा ३ दाहयुक्त मूत्र कृच्छ्रावर--तापलेले दुधांत बरोबरीनें साखर घालून तुपाशीं युक्त द्यावा. ४ मुत्रकृच्छ्र व खरपडते त्यावर—दुधांत गुळ घालून किंचित उन्ह करून द्यावें ५ उचकीवर--उसाचा रस घ्यावा. ६ सूर्यावत शिरोरोगावर म्हणजे म्हणजे सूर्योदयापासून मस्तक दुखण्यास लागून जसा सूर्य चढेल तसा अधिक होऊन सूर्यास्तास कमी होते त्यास गुळ एक तोळा व तूप अर्धा तोळा एकत्र करून सकाळीं घ्यावें व कपाळास काळे तीळ दुधांत वांटून त्याचा लेप करावा दि० ३७ धातु पडत असल्यास त्यावर--खडीसाखर तोळे ७ व टांकणखाराची लाही मासे ७ एकत्र करून तें चूर्ण रोज एक तोळा याप्रमाणें सातें दिवस घ्यावें. पथ्य करावें. ८ कांच, खडा अगर कांटा रुतल्यास त्यावर गुळ उन्ह करून जेथें रुतलें असेल तेथें डाग द्यावा. ९ गोम चावल्यास त्यावर—गुळ जाळून लावावा. १० नळांस—गाईच्या धारोष्णांत गोड होईपर्यंत गुळ घालून ते दूध उभ्यांनीं प्यावें व प्रहरभर बसूनये. ११ उन्हाळ्यांस--दह्यांत खडीसाखर घालून द्यावी १५ उचकीवर--गुळाच्या पाण्यांत सुंठ उगाळून तें पाणी नाकांत थोडथोडें घालावें व निजण्यास सांगावें. अतिशय चटका लागल्यास दुधांत रक्त चंदन उगाळून त्यांत किंचित् मीठ घालून नाकांत घालावें. १३ तप्त रोगावर—पाण्यांत साखर घालून द्यावी. १४ धुरानें डोळ्यास विकार त्यास गुळ किंवा गुळी साखर डोळ्यांत घालावी म्हणजे पाणी गळून डोळे चांगले होतात. १५ रेच बंद होण्यास—खडीसाखर पाण्यांत विरघळून द्यावी. १६ गुडघीवर—काळ्या गुळाचा लेप करावा. ठा० अ०

फिजी बेटांत हिंदुस्थानांतून मजूरदार म्हणून गेलेले ४७०० लोक आहेत. त्यांजपैकीं १०६ असामीनीं सुमारें ३४,००० रु० ठेव ठेविली आहे असें समजतें. हे दुसऱ्या मजुरां-नी [illegible]रण घेण्यासारखें आहे.

[illegible] न्याशनल काँग्रेस अलहाबादेस हो[illegible]णा[illegible] म्हणतात.

निजाम सरकारानें, हैद्राबाद येथील वर्तमान पत्रें व छापखाने यांच्या संबंधानें नियम करण्या क[illegible]ता एक कमिटी नेमिली आहे असें समजतें.

दक्षिण आस्ट्रेलियाची स्थिति दिवसानुदिवस वाईट होत चालली आहे. तेथील लोकवस्ती कमी व्हावयास लागली. जकातीचें उत्पन्न वाढत नाहीं. सरकारी कर्ज मात्र वाढत चाललें आहे. सन १८७८ त प्रत्येक माणशीं ९२४ रु० होतें तें आतां ६१९ रु० झालें आहे! !

गेल्यावर्षी बंगाल इलाख्यांत फक्त ६६,०००० मण मीठ तयार झालें आणि विलायत हांबर्ग, आरबी व इराणी आखात, व इटली येथून १,०३,७९००० मण मीठ आलें याजवरून बंगाल्यांतील मिठाचा व्यापार अगदीं बसला असें दिसतें.

बाबूलाल मोहन घोस यांचें नांव डेप्टफर्ड येथील उमेदवारांतून गाळलें असें समजतें.

फ्रन्स देशांतील प्रधान मंडळ व प्रेसिडेन्ट यांच्या संबंधाचा घोंटाळा अद्यापि मिटला नाहीं.

कलकत्यामध्यें पांच रु० किमतीच्या खोट्या नोटी पुष्कळ पसरल्या आहेत त्याजमुळें बरीच चळवळ उत्पन्न झाली आहे. सु० प०

सिव्हिल सर्विस परीक्षे करितां वयाची इयत्ता हल्लीं १९ वर्षांची आहे ती २३ वर्षांची करण्याबद्दल पब्लिक सर्व्हिस कमिशन सरकारास शिफारस करील असें म्हणतात.

सदर्न मराठा रेलवे कंपनीनें मिरज बेळगांव दरम्यानचा रेलवेचा फांटा ता. १९ दिसेंबरपासून कसेंही करून सुरू करावा अशी खटपट चालविली आहे.

सरहद्दीच्या संरक्षणा साठीं पतियाला संस्थानाकडून होईल तितकी पैशाची व लष्करी मदत पुरविण्याचें महाराजांच्या वतीनें तेथील रिजेन्सी कौन्सिलानें कबूल केलें असून त्याकरितां सैन्याची तयारी राखण्याची सरकाराजवळ परवानगीही मागितली आहे. क० त०

उत्पन्नाची नवीन बाब—केरोसीन तेलावर प्रत्येक ग्यालन पाठीमागें ०२ आणे कर बसविण्याचें सरकारांत घाटत आहे. या योगानें दरसाल४० लक्ष रुपये उत्पन्न होतील असा अजमास आहे. इन्कमट्याक्सानें इतका जुलूम करून सरकारास फायतो २० लक्ष रुपये सालची प्राप्ति होते तर सरकारानें हा कर वाढविण्याचा जो विचार चालविला आहे तो रहित करून बियर दारू, व केरोसीन तेल यावर कर ठेऊन जब्बर उत्पन्न मिळवें व इन्कमट्याक्स अजी बंद करावा.

हंकांग येथें महाराणींचा जुबिली समारंभ ता. ९ व १० नोव्हेंबर रोजीं झाला.

आफ्रिकेंतील चार हिऱ्यांच्या खाणी पासून गेल्यातीन वर्षांत ४० कोट किमतीचे हिरे ६॥ टन वजन सांपडले आहेत. इंग्लंड व अमेरिका यांची ही हीच प्राप्ति. न्या० सिं०

हें पत्र आकोला येथें कै० बा० खंडेराव बाळाजी फडके यांचें "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

वर्षाचें आगाऊ रु० ५ डांकहशील ०
साहामाही " ३ "
साल अखेर " ७ " १०
किरकोळ अंकास ०४

नोटिशीबद्दल.
१० ओळीचे आंत रु. १
पुढें दर ओळीस ०१०६
दुसरे खेपेस..........०१

Per annum in advance 5 Postages 13 as
Per annum in arrears 7 „ 1R. 8 as.
Six monthly .... 3 „ 8 as
Single copy .... 4 as.

वऱ्हाडसमाचार.

Advertisements.
Below 10 lines...2a
Per line over 10...4a
Repetition per line 3as

THE BERAR SAMACHAR.

VOL. XXI. AKOLA MONDAY 19 DECEMBER 1887. NO 49

वर्ष २१ अकोला सोमवार तारीख १९ माहे दिसेंबर सन १८८७ इ० अंक ४९.

जाहिरात.

मुलुक अमानी हैद्रबाद यांतील अबकारी मक्त्यांच्या (दारू, ताडी, आफू, गांजा) विक्रीच्या तारखा सन १८८-८९ सालाकरितां खालीं लिहिलेल्या प्रमाणें मुकरर करण्यांत आल्या आहेत.

प्रत्येक हरास डेप्युटी कमीशनर साहेबाचे कोर्टगृहांत १२ वाजतां होईल.

उमरावती सोमवार १६ जानेवारी सन १८८८

एलिचपूर....कित्ता....२३....कित्ता........
अकोला ....कित्ता....३०....कित्ता.... ...
बुलडाणा... बुधवार ८ फेब्रुआरी.........
वाशीम... सोमवार....२०....कित्ता........
वणी (यवतमाळ)बुधवार २९....कित्ता....

मक्त्यांच्या व हरासांच्या शर्तींचे संबंधाची माहिती जिल्ह्याचे आफिसांत मिळूं शकेल.

S .D. Leslie S. Saunder
Commissioners H. A. D

विक्रीस तयार.

सटीक सिव्हिल प्रोसिजर कोड.
म्हणजे दिवाणी काम चालविण्याचे रीती- विषयींचा.
सन १८८२ चा आक्ट १४.
(परिशिष्ट ४ थें यांतील नमुने १८० सह).
किं. रु. ५ व ट. हं. आणि बंगी खर्च मिळून आठ आ.

सटीक क्रिमिनल प्रोसिजर कोड.
ह्मणजे फौजदारी काम चालविण्याचे रीती विषयींचा.
सन १८८२ चा १० वा कायदा,
हा सन १८८४चा आक्ट ३, व सन१८८६ चा आक्ट १० यावरून दुरुस्त केलेला.
किं. ५ रु. ट. हं. ८ आणे. पुस्तकें व्ह्यालूपे एबल. पा. हे दोन्ही आक्ट मुंबई, मद्रास, अलाहाबाद, व कलकत्ता येथील हायकोर्टांचे निवाड्यांसह सटीक तयार केले आहेत.

न्यायरत्न.

म्हणजे.
न्यायाचीं मूळतत्वें आणि न्यायकसे करावे
याविषयीं.
किं० अडीच रु० टपाल हशील दोन आणे.

☞ सदर्हु पुस्तकांच्या एकदम १० प्रती घेतल्यास १ प्रत कमिशनाबद्दल फुकट देण्यांत येईल, कळावें. ता. १ डिसेंबर १८८७.

भाऊ गोविंद सापकर,
ज्ञानचक्षूचे मालक, पुणें.

नोटीस.

कडतू वल्लद रंजाजी भोई रहाणार रिसोड तालुके व जिल्हा वाशीम हल्लीं वस्ती मोप तालुके व जिल्हा वाशीम यासी खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुह्मी लग्नाची बायको असून मजला तुमचे वरची एक मुलगी आहे तिची उमर अजमासें १०।११ वर्षांची असोन अद्याप पावेतो तिचे लग्न ही जालें- नाहीं. तुम्हीं मजला मौजे स्वतो तालुके बाळापूर येथें माझें आई बापाचें घरीं टाकून देऊन तम्हीं पुन्हा आजवर इकडे परत केली नाहीं. त्या गोष्टीस सुमारें ८।९ वर्षें जाली. तेव्हां मी मुलीस व मजला अन्न वस्त्र वगैरे कसें प्रकारें केलें याचा विचार आपण केलाच असेल. शुद्ध मजूरी करून आजवर निर्वाह केला, परंतु आतां मजकडून असें कष्ट होत नसून खेरीज मुलीचें लग्न वगैरे करणें आहे. ते कसें प्रकारें करावें? तुमचे कडे येऊन राहावे तो तुम्ही जातीची बेजात करून धर्मा विरुद्ध वागणूक केली तेव्हां मी तुमचे बरोबर धर्मा विरुद्ध वागण्यास राजी नाहीं. करितां या नोटिसीनें तुम्हास असें कळवितें कीं जी- गोष्ट घडून गेली ती उत्तम जाली, परंतु मजला आपले धर्मांत राहण्या करितां दुसरा नवरा करण्यास नोटीस पावले दिवसा पासून म्हणजे पंधरा दिवसाचें आंत परवानगी द्यावी. तुमचे कडून जबाब न आल्यास या नोटीसीचे आधारें तुमचा मजवर हक्क नराहता व मी तुमची वाट न पाहतां दुसरा नवरा करून मुलीचे लग्न वगैरे करून मी आपला संसार करीन. अगर या नोटीसीचे आधारेच कोर्टाची परवानगी घेईन. तुमचे फारकतीची वाट पाहणार नाहीं कळावें. तारिख १४ माहे दिसेंबर सन १८८७.

(सही)

तुळसी मर्द कडतू भोई राहाणार रिसोड हल्ली वस्ती स्वस्तो ता. बाळापूर जि. अकोला. निशानी खुद्द हातची बांगडी.

नोटीस.

नोटीस भालेखा बल्लद बिलनखा पालक पुत्र बिलनखा यांचे वराग्यांतील रहाणार बाळापूर यांस न्यामतखा वल्लद बिलनखा मक्तेदार तालुके बाळापूर यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, माझे तीर्थरूप बिलनखा साहेब यांनीं तुह्मास मौजे सावरगांव तालुके बाळापूर येथील कलाली मक्ता सन १८८७-८८ सालचा मक्ता रु० ६०० स दिला त्या संबंधी कबुलायत देऊन लायसन्स घ्यावें ह्मणून वडिलांनीं सांगितलें. तुह्मी कबुलायत देऊन लायसन्स घेतों असें ह्मणत गेले. एक दोन वेळां खानगी कारकून लोकांचे जबानी व दुकानीं आपले मानगीत सांगितले वडील साहेब मेमहिन्यापासून मांदे होऊन तारीख ३ माहे आक्टोंबर सालमजकूर रोजीं मरण पावले. सबब लायसन्स कबुलायत होणें तसेंच राहिलें. मी स्वतः तुह्मास कबुलायत देऊन लायन्स घेण्या विषयीं एक दोन वेळां सांगितलें परंतु तसे तुह्मी केलें नाहीं. आतां वडील वारल्यामागें सरकारांनीं वडिलाचे जागीं लायसन्सांत माझें नांव शेरीक करून माझें नांवानीं मक्ता कायम केला आहे. करितां तुह्मास कळविण्यांत येतें कीं ही नोटिस पावल्यापासून चार दिवसाचे आंत रीतीप्रमाणें छाप कागदावर कबुलायत लिहून देऊन आमचे सहीचें लायसन्स घ्यावें जर याप्रमाणें तुह्माकडून न झाल्यास रीतीप्रमाणें तजवीज केली जाईल.

तुह्माकडून मक्त्याबद्दल व मोहो वगैरेची बाकी खात्यावरून येणें आहे. ती येणेंप्रमाणें:—

१०९०= मक्याबद्दल माहे एप्रील सन १८८७ इसवी हप्त्यापासून माहे नोवेंबर सन १८८७ इसवीचे, हप्त्यापावेतों हप्त्याप्रमाणें रकम रुपये ४०० येणें असून तुह्माकडून वसूल आला तो रकम रुपये २९०।।।= बाकी येणें राहिली रकम रुपये. १०९०=

२९। मोहो वगैरेची रकम.

४८।रु. मोहो तुह्मी बाळापुराहून वाडिलापासून नेलात त्याजबद्दल रकम रुपये खाते बाकीवरून नगदी रुपये २६ आफु मिळून तुह्मी रकम घेतली ती खाते बाकीवरून. मिळून रुपये ७४।

पैकीं वसूल तुमचे खात्यांत जमा झाला रुपये ४५. बाकी रुपये येणें २९।.

१३८।= सर्वयेणे.

येकूण एकशे अडतीस सहा आहे तुम्हाकडून येणें आहे ही रकम नोटीस पावल्या बरोबर आम्हापाशी दाखल करून आमचे सहीची रसीद घ्यावी. याप्रमाणें तुम्हाकडून न झाल्यास तजवीज करण्यांत येईल.

तुम्हापाशी दुसरे कलाली भट्टीवर सामान पोहोंचविण्यासाठीं बाळापुराहून वडिलानीं दिलें तें सामान त्या दुकानीं न देतां तुम्ही आपल्या दुकानावर नेलेत आणि बाहेरील कलाली दुकानावरील सामान आमचें नांव सांगुन तुम्ही आपल्या दुकानावर घेऊन गेलात. एकंदर मिळून सामान तुम्हाकडे आहे ते खालीं लिहिल्या प्रमाणें.

१ तांब्याचा डेग किंमत. २० रु.
१ घागर तांब्याची किं. ८ रु.
४ पिपे दारूचे मोहोची किं. १६ रु.
भरण्याचे
४ माप दारू विकण्याचे १ रु.

येणे प्रमाणें सामान तुम्ही घेऊन आपलें दुकानीं ठेऊन वापरून आहात; हें सामान सर्व खराब झालें आहे आतां ही नोटीस पावल्या बरोबर आम्हापाशीं आणून दाखल करावें. जर दाखल न कराल तर योग्य रीतीनें सामानाचें नुकसान झाल्याबद्दल फिर्याद करून रकम भरून घेऊं.

(सही (न्यामतखा व० बिलनखा मक्तेदार दस्तुर खुद्द,

पत्रव्यवहार.

ह्या सदरा खालील मजकूर पत्रकर्त्यांच्या मतास मिळूनच असेल असें समजूं नये.

मुक्काम वाशीम ता० १२-१२-८७.
रा० रा० वऱ्हाडसमाचार कर्ते यांसः—

वि० वि० पत्रकर्तेराव आपली भेट फार दिवसांत नाहीं. यामुळें वाईट वाटतें. असो येत्या अंकीं कृपा करून स्थळ द्याल अशी आशा आहे.

हा जिल्हा एका बाजूस पडला आहे या मुळें हिकडे फार कोणी येण्यास झटत नाहीं. इकडे एक वेळ आले कीं, कांहीं दिवस झाल्यावर मग येथें मन लागतें. येथें मन लागण्यासारखें जरी कांहीं नाहीं, तरी घाटा खालील हवेपेक्षां हिकडील हवा पुष्कळ अंशीं अरोग्य कारक आहे. पहिल्यानें जो मनुष्य येथें येतो त्यास राहण्यास घर मुळींच मिळत नाहीं. लहानाची तर गोष्ट असो द्या, मोठमोठ्यांचा तर ह्या बाबतींत किती फजिती होते याचा अनुभव पुष्कळांना येऊन चुकला आहे. येथें धर्मशाळा नाहीं, कोठें रहाण्यासारखें ठिकाण नाहीं, गेल्या फेब्रवारी महीन्यांत चक्रवर्तिनी अर्धशतक राज्य महोत्सव येथें झाला तेव्हां बराच फंड जमला होता. त्या रकमेंतून अशा प्रकारचें एखादें सार्वजनिक काम होईल असें पुष्कळांना वाटत होतें. परंतु तसा कांहीं प्रकार झाल्याचें अजून कांहींच दिसत नाहीं.

जे सरकारी नोकर येथें येतात त्यांचे साठीं सरकारी गृहें बांधलेलीं असावीं व त्या बद्दल सरकारानें पाहिजे तर प्रत्येकांपासून त्यांच्या उत्पन्ना प्रमाणें कांहीं भाडें घेत जावें असें कित्येकांस वाटतें. व हा विचार बावगा आहे असें दिसत नाहीं. कित्येक लोक अनिर्वाच्य अडचणींत पडतात तें न पडतां सरकाराला नफा होईल.

ह्या जिल्ह्यांतून रा० रा० गणश बापुजी बदलून गेलें. ते येथें सुमारें सहा महिनें होते त्यांनीं उत्तम प्रकारें काम करून लोकांना ते प्रिय झाले होते असें सर्व लोक म्हणतात. सुमारें वर्ष अधिक त्यांनीं ए० अ० कमिशनरचें काम करून पुनः तहासिलदार व्हावें लागलें यामुळें त्यांना तर वाईट वाटले असेलच परंतु त्यांच्या बदल बहुतांना वाईट वाटतें. हें चांगलें रत्न ह्या जिल्ह्यांतून गेलें. दुसरी दोन रत्नें मि. हरबानजी व पंडित सुरज नारायण रजेवर गेले आहेत. हे ह्या जिल्ह्यांतील लोकांचें दुर्दैवच समजलें पाहिजे. ईश्वर करो व हीं उभय रत्नें पुनः आमच्या जिल्ह्यांत येवोत. असें आम्ही मनापासून इच्छितो. जो येथें येतो तो पुनः येथून लवकर जाण्याची इच्छा करितो यांचें कारण काय बरें? आगगाडी पासून हें ठिकाण दूर हें तर कारण नसावेना?

मेहेरबान डे. कमिशनर साहेब बहादूर यांची स्वारी दौऱ्या वरून येथें आली आहे. एक दोन दिवसांनीं पुनः जातील. मे॰ डे॰ ए॰ इन्स्पेक्टर साहेब यांची स्वारी कांहीं सरकारी कामा करितां दौऱ्या वरून येथें आली होती ती पुन. आपले दौऱ्यावर गेली.

येथील हेडमास्तर मिस्तर पुरुषोत्तम गणेश केळकर हे दीड महिन्याच्या रजेवर गेले आहेत. हे गृहस्थ येथें येऊन सुमारें आठ नऊ वर्षें होऊन गेलीं. त्यांचा स्वभाव फार शांत, विचारी, गंभीर, व आपल्या हाताखालील लोकांविषयीं दया उत्तम प्रकारची, सर्व लोकांनां प्रिय व शिष्यजनांविषयीं कळकळ बाळगणारे व आपलें वजन कसें राखावें हे जाणणारे वगैरे सर्व सुगुण विभूषित हें रत्न आमच्या गांवीं आल्यापासून आजवर ध्वनीत केलेल्या काळांत आमच्या ग्रामांतील विद्यालयाचा चांगल्या प्रकारें उत्कर्ष झाला. पुष्कळ शिष्यजन तयार झाले, यांची वरिष्टापर्यंत कितीं झाली परंतु बिचाऱ्यांस त्यांच्या श्रमाप्रमाणें पगार कां सरकार वाढवीत नाहीं कोणजाणें? कित्येक ठिकाणीं पगाराची जागा कमी असली व तेथें काम करित असलेला मनुष्य सर्व प्रकारें योग्य असला तर सरकार त्याला परसनल अलॉंस ह्मणून पगार अधिक देत असतें अशा प्रकारें त्यांना बढती कां देऊं नये? लोकांनां काम करण्यास उत्तेजन कसें यावें?

येथें एक कंपनीचें दुकान आहे. या दुकानांतील शेयरहोल्डरांची त्याचे विषयीं उदासीनता दिसूं लागली आहे. फक्त एक दोन इसम याच्या हिताकडे लक्ष देतात बाकी फक्त नफा घेऊनच आहेत. पहिल्या दोन वर्षीं नफा बराच म्हणजे शेकडा वीस अगर विसांवर पडला असें ह्मणतात परंतु ह्या वर्षीं नफा तितका न पडतां सरासरी पंधरचेच [illegible]न दिसतें. ह्या दुकानासंबंधीं नेहमीं कमी [illegible]स्ती काय आहे हें पहाणारें व तत्संबं- व्यवस्थापकांच्या मनांत आणून त्याची वाटाघाट करणारे एक इसम येथें होतें पण येथून गेले तेव्हां त्यांच्या मागें तसा कि- वळविणारा इसम येथें बहुधा दिसत नाहीं [illegible]कानांत हल्लीं असलेल्या एक दोन नोकरांविषयीं कित्येकांचें मन शुद्ध नाहीं व ते दुकानांत नसावें असा कित्येकांचा अभिप्राय आहे. या परस्पर भिन्न मतामुळें कित्येकांचें लक्ष तिकडे लागत नाहीं असें तर नसेलना? तर पुरस्कर्ते या गोष्टिकडे लक्ष देऊन दुकानाच्या [illegible]ताचा योग्य विचार करतील अशी आशा है.

हें आमचें शहर मोठें आहे, परंतु लोक [illegible]र गरीब आहेत. येथें व्यापार तर मुळींच [illegible] म्हटला तरी चालेल. आमची सर्व सं[illegible]ते व आमचें सर्व भूषण काय तो श्री बाळासाहेब होय. त्याच्या प्रसादें करून सर्व गोष्टी चालून आमची उदरनिर्वाहाची सोय चालते. इकडे आगगाडी होणार ह्मणून मागें मोजणी वगैरे झालेली होती; परंतु आम्हा वाशीमकरांच्या नशीबानें मागें पिछेहाट खाली. व सरकारच्या मनांत तो बेत सिद्धीस नेण्याचें दिसत नाहींसे दिसूं लागले. सांप्रतच्या स्थितीस आगगाडी वांचून येथें व्यापार वाढणार नाहीं व लोकांचें दैन्य जाणार नाहीं व गांवाची सुधारणा होऊन अबादानी होणार नाहीं. करितां आमच्या ह्या दरिद्री स्थितीचा ऊर्जित काळ कधीं येईल तो सुदीन. पत्रकर्ते राव कृपाकरून पत्र छापावें कधीं कधीं आपली भेट घेईन. उमेद खचल्यास मग कठीणच.

आपला प्रेमेच्छु.
"क्ष"

वऱ्हाडसमाचार.

मिती पौष शुद्ध ५ शके १८०९

आमच्यातील लग्नें.

(तारीख १२ च्या अंकावरून पुढें चालूं)

लग्न करण्या पासून हें जें देशाचे मोठें नुकसान सांगितलें हें तर सर्व साधारणच आहे; या खेरीज लग्नाचे संबंधानें द्रव्याचा खराबा होत आहे तो हाजारों लोकांस जन्मभर बाधतो. दक्षिण महाराष्ट्र देशांत कुळंबी लोक लग्ना करितां जे कर्ज काढतात तें फेडण्यास त्यांस स्वतः बापका मुलें सुद्धां खपावें लागतें. कर्ज काढले म्हणजे त्याचे व्याजांत दररोजचे मेहनतीचे उत्पन्नाचा बहूतेक भाग जातो व मुद्दल फिटण्यास फार वर्षे लागतात. व ते सर्व कर्ज फिटेपर्यंत आयुष्याचा बहुतेक चांगलासा भाग जातो व तें कर्ज फिटण्याकरितां पोटमार ही करावी लागते. वऱ्हाडांतील कुणबी यांची जरी केवळ अन्नान्नगत नाहीं तथापि खर्चाचे बाब तींत दिवसानुदिवस लग्नाचें खर्चाचें मान जास्त वाढत चाललें आहे. आपल्या उत्पन्नाकडे न पाहतां केवळ बढेजावाकरितां लग्नांत पैसा उधळणें हें फारच मुर्खपणाचें काम होय. या प्रांतांत पुष्कळ कुळंबी लोकांचे कर्जाचा पाया लग्नांत पडतो; थोडेबहूत दिवसांनीं जमिनी गहाण पडून सावकारांचे घरांत जातात. ब्राम्हण वगैरे वरच्या जातीचें अनुकरण केल्यामुळें जास्त जास्त खर्च करावा लागतो. पूर्वीं वऱ्हाडांत कुळंब्याचे येथें लग्नांत नायकिणींचे ताफे वगैरे नसत; परंतु हल्लीं बहुतेक साधारण लग्नांत देखील 'कंचनी' चा ताफा पाहिजेच लग्नांतला अस्ताव्यस्त खर्च निदान वऱ्हाडांत तरी जेवणाखाण्याचा होय. विशेषेंकरून जमिदार लोकांचे घरी कार्य झालें म्हणजे मग तर खर्चाचे मान विलक्षणच असतें. पुष्कळ लोकांस जेवण घालण्याचें तें निराळेंच परंतु जेवणारांचे पोटांत जे अन्न जातें त्यापेक्षां जास्ती नास होतो. अशा रीतीनें विनाकारण खर्च वाढविणें मुळींच इष्ट नाहीं. अगोदर लग्नांत विनाकारण पोकळ डौलाकरितां होणारा खर्च कमी केला पाहिजे व अन्नखर्चाचें संबंधानें ही पुष्कळ सुधारणा करितां येईल. लग्नांतील तासें वाजविणें वगैरे या गोष्टी केवळ लौकिकासाठीं असून त्यांपासून फायदा नसून उलटा त्रास मात्र आहे. या व अशा इतर पुष्कळ गोष्टी कमी करतां येतील. आपली मुलगी चांगले ठिकाणीं होतां होईल तों पर्यंत पडावी अशी सर्वत्रांची साहजिक इच्छा आहेच व चांगली ठिकाणें तर थोडीं, त्यामुळेंच हुंड्याचे मान ही जास्त वाढत चालले आहे. ज्याचा मुलगा असतो त्यांस मागण्या फार त्यामुळेंच त्यांस हा कमी जास्त पैसा मागावासा वाटतो व लोकही त्यांस देतात. अलिकडे हुंड्याचे मान फार वाढत चाललें आहे. पुण्याकडे तर लोकांनीं हुंडा अतोनांत घेण्याचें सुरू केलें आहे. धर्मीप्रमाणें हुंडा घेणें रास्त नसून केवळ प्रचार पडल्यामुळें लोक हुंडा घेऊं लागले आहेत. बाजारांत कोणत्याही गोष्टीस गिऱ्हाईकी फार व माल थोडा असें असेल म्हणजे जसा तो माल महाग होतो त्या प्रमाणेंच चांगलीं स्थळें थोडी असल्यामुळें त्यांची किंमत वाढली आहे. कित्येक लोकतर हुंडा देतां देतां समाई बुडाले आहेत. हुंडा देणें बंद होईल तर फार बरें परंतु तसें होण्याचा कांहींच संभव दिसत नाहीं. कारण जोपर्यंत स्थळांची चणचण आहे तोंपर्यंत त्यांना ज्यास्त किंमत मागणे हे स्वाभाविक कारणाचे फल होय- ही गोष्ट जरी लोकांचे नुकसान होण्यास कारण आहे तरी कोणत्या प्रकारानें नाहीशीं करतां येईल हें सांगणें आज फार कठीण आहे. लग्नांत होणारा अव्यवस्थित खर्च खटपट करून कमी करतां येईल परंतु हुंडा कमी करूं म्हटल्योंने कमी होण्याचा रंग दिसत नाहीं या शिवाय लग्नाचे संबंधानें दुसरें मोठें नुकसान होत असतें, तें असें कीं, मुलाचे व मुलीचे पक्षाचे लोकांमध्यें अप्रीति उत्पन्न होणें. मुलाकडचे लोक आपणास अमुक मान दिला नाहीं तमुक देण्याचा राहिला अशा प्रकारे विनाकारण कुतर्क काढून मुली कडील पक्षावर रूसतात; व लग्नाचे संबंधामुळें दोन्ही कुटुंबात परस्पर स्नेहभाव वाढावा तो एकीकडेच राहून त्यांत उलट वैमनस्य मात्र उत्पन्न होतें. बहुतेक व्याह्या व्याह्यांत तंटा असतो. प्रथमतः हे तंटे मुलाकडचे अगर मुलीकडचे लोकांस भरदेऊन आपमतलबी लोकांनीं उपस्थित केलेले असतात; व पुढें एकदा नादास लागले म्हणजे निरंतरचे वैर उत्पन्न होतें. व त्यामुळें नवरा बायकोमध्यें ही प्रेम राहावे तसे राहात नाहीं. हें तंट्याचें मूळ अगदीं काढून टाकतां येईल. उभयपक्षांनीं विनाकारण तकरारी काढून मित्रभाव नाहींसा करून घ्यावा हे दोघांचेही संतोषास कारण नाहीं.

लग्नांत मुलीस दागिने घालण्याची जी चाल आहे तीही फार वाईट आहे असें ह्मटल्यावांचून आह्मास रहावत नाहीं. हल्लीं मुलीस दागिने घालणें ते हुंड्याचे मानानें वालावे लागतात जास्त हुंडा घेतला असेल तर अर्थातच मुलीच्या माहेरचे लोक आपले मुलीचे अंगावर जास्त दागिने असावेत असें ह्मणतात. दागिने केवळ शरीर सुशोभीत करण्याचे उद्देशानें मूळ उत्पन्न झालेले असावेत परंतु गोठ किंवा पाटल्या यांचे योगानें शरीरास किती शोभा येते या विषयीं आह्मास फार संशय आहे. एखादे कोरीव काम केलेला असा दागिना असल्यास त्यामुळें शरीरास शोभा येईल खरी परंतु सरीसारखी कंडारणी गळ्यांत घालून शोभा ती काय येणार. मुलीचे अंगावर लग्नाचे वेळीं घालण्यासाठीं पुष्कळ लोकांस कर्ज घ्यावे लागते. हुंडा येतो तो बहुतेक चिल्हर [illegible]त जातो व दागिन्यासाठीं कर्ज काढावें [illegible]तें. याप्रमाणें उभय पक्षास हुंडा दिल्यामुळें दागिने करण्याचें अवश्य असल्यामुळें ऋणी व्हावें लागतें. एकदां दागिन्याचें रुपानें पैसा अडकून पडला ह्मणजे अर्थात त्या पैशाचा व्यापारासाठीं अगर दुसरा उपयोग होण्याचा मार्गच खुंटला. दागिने घालण्याचे चालीमुळें जें भांडवल व्यापारांत वास्तवीक पडावयाचें तें न पडतां गैरशिस्त रीतीनें त्यांचा उपयोग होतो. ही दागिने घालण्याची चालही पुष्कळ अंशानें मोडतां येईल. आपले समाजाचे आग्रणी आहेत त्यांनीं दिवसमानाकडे लक्ष देऊन या व इतरही आणखी लग्नाचे संबंधांत ज्या कांहीं दुष्ट चाली असतील त्या नाहींशा करण्याचा प्रयत्न अवश्य केला पाहिजे.

The Berar Samachar

MONDAY DECEMBER 19, 1887

BERAR TRADE.

Berar is a small tract of land con taining an area of 17,711 square miles with a population of 2,67,2673 This tract better known as the Berar valley consists of rich black alluvial soil called "regar" of inexhaustible fertility and of great depth, with a sufficient undulation to maintain a natural system of drainage. The resources of the province are chiefly agricul tural and consist of cotton, Jowari, wheat, gram, and oil seeds. The far-famed Berar cotton which commands a ready sale in the British markets is produced in considerable quantity in this province. The total area cropped has fallen, this year, from 65,53,379 to 64,55,279 acres and the estimated out-turn from 1,92,51,354 to 1,89,34,721 maunds. The chief decreases were in the areas of Jowari and oil-seeds under cultivation, but these were compensated for by an increased area under cotton, wheat and gram.

Telegraphic and railway lines have to a considerable extent faciltated the trade of the province. If we refer to the statistical figures shown in the Trade Peport for the current year, it will be clearly understood that the import trade has risen from 23,46,600 to 28,29,869 maunds, that is, from 17636 588 to 19581624 rupees. And the export trade has increased from 42,89,640 to 52,51,732 maunds, that is, from 305 21270 rupees to 39437146 rupees. The above figures show that the trade of the province has been gradually developing. Both imports and exports have increased by 20.6 and 22.4 percent in weight and by 11.33 and 29.2 percent respectively in value. The export trade of Berar, says the Resident in his review of the report on trade, is particularly subject to climatic influences as the resources of the province are mainly agricultural." Mr. Hobson, the survey and settlement officer in Berar, has reviewed in his "notes on cotton in Berar" that the great and steady rise and increase of export trade is worthy of notice and is doubtless due to the settled state of Berar brought about notably by the ryotwari system of settlement introduced by the revenue survey.

(to be continued).

Mr. W. E. G[illegible]NE.

The Vanity Fair contains an article on Mr. Gladstone in which the opinions held in England about him are reflected. The origin of the family is thus described. The "Gladstones were a family of Liverpool slaveowners who had enriched themselves by making up old Africans on a plantation in Demersra to the number of 500. By active cultivation of sugar under these conditions Mr. John Gladstone acquired a large fortune which in 1846 bore the fruit of a Baronetry." Mr. Gladstone claimed and acquired from the country a compensation for such of his father's old Africans as had not been used up on the ground that if full compensation were not given, it would be a signal for the downfall of the Empire. Mr. Gladstone entered Parliament as a "zealous high Tory and an ardent Protectionist. He wrote a treatise against Free trade and declaimed against Villier's Free trade proposals but immediately after became a free trader and was included in the deserters from the Tory Party known as Peelites. This party became reconciled with the radicals took william as its leader "and secured for him that Premiership the enjoyment of which had become the one object of his life." He says that he is a "purist with respect to what touches the consistency of statesmen." From 1832 to 1841 he was a conservative, from 1842 to 1857 a Liberal Conservative; from 1857 to 1885 a liberal; and from 1885 he has been a home ruler. He is described to be "the leader of those advocates of the separation of Ireland whom he has denounced as plunderers, the ring leader of the associates of avowed assasins whom he had imprisoned as traitors, the friend of his country's foes and the foe of her friends." The whigs who followed him will it is said stand by the Tories "in preventing for ever the calamity of his return to power in England." He is "the longest winded speaker and the greatest master of Parenthesis now living." The facts mentioned to his credit are "that he has not enriched himself by corruption, and that he has all his life been and still remains poor. He is a man of the greatest mental and bodily vigour of marvellous energy and of the largest sympathies. He studies Greek, he collects China, he admires beauty, he fe... trees, he reads the lessons in church on sundays and it is on public record that when chancellor of the exchequer in 1853, he even found time to walk the Haymarket and Leister square at midnight, and to accompany an unfortunate female home for the sole prupose of converting and reclaiming her." Lord Russel, Mr. Carlyle, Lord Macaulay, Mr. Rustin and Mr. J. Morley have all expressed strong opinions against him and so have the home rulers who now adore him as their leader. The object of the article is to bring into view as much as possible the dark side of Mr. Gladstone's life. The other side is even more brilliant and in India Mr. Gladstone is looked upon with the greatest favour. His Home Rule scheme while it has created for him a storm of oppsition in England has endeared him the more to the people who consider themselves to have been placed much in the same position as that of Irishmen. No doubt the Home Rule affair has for the present made Mr. Gladstone unpopular but we all think that a time will come at no distant date when the success of his Home Rule scheme will put him at the head of a great and powerful party. The beauty of Mr. Gladstone's life is that he has not scruled to leave a principle as soon as he found out his mistake and it is this which has brought him to be looked upon as the head of the popular opinions. His power of oratory has served him in good time we hope he will live to see the dream of a Home Rule scheme realised.

It is satisfactory to learn that Natives are fitting themselves as drivers and shunters in the Railway Department. The Times of India says "† † † it is abundantly evident that in the near future the competitions of native drivers and shunters for the Europeans employed in these Departments of Railway work." Efforts are being made on every line to train natives and it has been found by experience as was anticipated that the employment of native is more economical without the efficiency being impaired. On the East Indian line the pay of native drivers is 21 Rs. on the branch and Rs. 22-8 to 30 on the main lines. From April 1875 to December 1886 a saving of 46 lacks of Rupees is expected. On the Rajputna line there was an increase of 11 drivers and 7 shunters. On the North Western Railway the Native drivers form 76 percent of the running staff On the G. I. P. line the number of native drivers has increased by 15, on the B. B. and C. line, though the drivers have decreased by one there has been an increase of 14 in the number of firemen and the younger men taken on for training. The pay on the G. I. P. R. line is from 80 to 140 Rs. per mensem. The Locomotive superintendent of the Burmah Railway remarks. "Each year I find on the whole that the working of the traffic by natives is far more satisfactory than by Europeans. This fact may be the result of our arrangements here to keep half the number of drivers required Europeans and the other half natives; but whether this is so or not it is quite clear that the present arrangement is economical in every respect, and the amount of work saved in absence of petty Reports by the traffic Department is very great. We have had no cases of insobriety among the natives, but regret to say we have had to dismiss the eight new men (Europeans) who were appointed at the beginning of the busy season of 1886 for drunkenness." The above few facts taken from a summary given by the Times of India are very interesting. It is satisfactory to learn that natives are gradually throwing away prejudices and entering every line which they think is profitable. In these days of technical education, the more we hear of the introduction of natives in industrial branches of service, the better it is for the people. Unless the natives throw off the habit of becoming clerks in joining other Departments where industrial labour is not required, they cannot expect to rise in the present days of hard competition. And the effort which is being made on all sides to educate them in the special is commendable and creditable to the Railway Department. It is useful both to the people and to the Department while economy is consulted more people of the land are employed. We hope ere long to find that the drivers and the shunters on the Railways are all natives.

SUMMARY OF NEWS.

The district of Herat can maintain an army of 200,000 men.

Steady increase in Russian trade with Asiatic countries continues.

Kiarif crops are harvested: prospects average; prices are rising.

The Porte is disquieted by the growth of French influence in Syria.

The burden of expenses in Burma is making itself felt very severely.

A Public hall is to be constructed at Umbala at a cost of Rs. 20,000.

The Burma War Medal is now being struck at the Calcutta Mint.

Russia's trade with Persia has almost doubled during the last decade.

When brought to India, Ayub Khan will be confined in Fort Chunar.

Government is considering means of native female education in the Punjab.

Pandita Ramabai is pushing on with fund for the Widow's Home in India.

Simla is now fairly deserted; there is a hush and lull about the whole place.

The opening of the railway through Bokhara is fixed for the end of May 1888.

Russia is rapidly completing forts on the German frontier, and is storing provisions.

The Irishmen, it is declared, have received good grounds for revolutionary agitation

The Maharaja Holkar is confined to his palace; taking no interest in his State affairs.

Sir Lepel Griffin has left Indore for Gwalior whence he goes to Rewa through Bundelkund.

The pleader's examination, will be held at Allahabad from the 19th to the 22nd instant.

It is proposed in New Zealand to reduce the salaries of the Governor, and a number of the Ministers.

The gross receipts of Indian Railways for the week ending 22nd October were Rs. 38,77,225.

On the frontier States of Burmah to prevent eternal quarrels, our influence should be paramount.

In the Madras adultery case Mr. Ross has been acquitted; the jury's verdict being "not guilty."

It is proposed to send an expedition to Sikkim to maintain the honor and prestige of the British flag.

The German Emperor enjoys better sleep the rheumatic pains in the spine having somewhat abated.

The new building of the Madras High Court will be ready for occupation by the 1st of January 1891.

वऱ्हाड.

हवामानः—हवा थंड व स्वच्छ आहे. रोगराई काहीं नाहीं.

मे. कमिशनर साहेबांची स्वारी येथें येत्या चोवीस तारखेस येईल व २९ तारखेस येथून जाईल.

वऱ्हाडांत लोकांस धंदेशिक्षण देण्याकरितां शाळा स्थापन करण्याचें सरकारचे मनांत येऊन त्या संबंधानें बरीच वाटावाट चालू आहे. आकोलें व उमरावती येथें एक स्वतंत्र शाळा काढावी किंवा तेथील हायस्कुलांस धंदेशिक्षणाचा एक एक वर्ग जोडावा व त्यांत सुताराचें काम लोहाराचें काम व चांभाराचें काम शिकवावे असा विचार चालू आहे. सरकारानें हिंदुस्थानांत अशा शिक्षणाच्या शाळा काढणें फार जरूर आहे व तसें करण्याचा विचार चालू आहे हें फार स्तुत्य आहे. हा विषय फार महत्वाचा व मोठा आहे व त्या संबंधानें जे आमचे विचार आहेत ते आम्हीं सवडीनुसार देऊं.

ह्या वर्षी फार पाऊस आल्यामुळें व कित्येक जागीं अकाली वृष्टि झाल्यामुळें वऱ्हाडांतील कापसाच पिकाची जशी असावी तशी स्थिती नाहीं, व त्यामुळें कापुस बराच कमी उत्पन्न होईल असा अजमास आहे. उमराव ती ८ आणे; अकोला १० आणे; एलिचपूर ११ आणे; बुलठाणे १० आणे वणी ९ आणे आणि वाशीम जिल्ह्यांत १० आणे याप्रमाणें कापसाचें पीक होईल असा अंदाजा आहे.

रा. रा. गणपत बाबाजी सहस्त्रबुद्धे हे हैद्राबादेस जाऊन मि. ए. ए. डी. जोन्स आपले जु० कमिशनरचे सुपरिंटेंडंटचे जागीं परत आले असें कळतें.

मि० एन्. आर. केंबरलीज, येथील डि० सुपरिंटेंडंट आफ् पोलीस हे लवकरच फर्लोवर जाणार असें समजतें.

वऱ्हाडांत हायस्कुलांतील मानी विद्यार्थ्यांचा एक समाज स्थापन व्हावा व त्या सर्व विद्यार्थ्यांनीं वर्षांतून एक वेळ ऐकेठिकाणी जमावें असा विचार चालला होता त्या प्रमाणें तो समाज स्थापन होऊन येत्या फेब्रुवारी महिन्यांत ते सारे विद्यार्थी एके जागीं जमणार म्हणून ऐकतों.

नोटीस.

रा० रा० गंगाधर जोरावलमल साहू दुकान आकोलें. यांस.

खालीं सही करणार यांजकडूनः— नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुमचे दुकानीं माझा बंधु नामें रामचंद्र सदाशिव सबनवीस यांनी ९३ रुपयावर तुमचे दुकानीं गहाणाबद्दल डागीना बुगड्याचा जोड १ एक मोत्याचा. त्याची किंमत अजमासें २०० शे अक्षरीं दोनशे रुपयाचा गहाण ऐवज ठेविला आहे. तर हल्लीं मी तुम्हास व्याजासुद्धा रकम देण्याकरितां आलों असतां तुम्ही माझ्याशी आपण बरोबर बोलत देखील नाहीं. अशा वर्तना वरून आपण दगाबाजी करीत अहा याजकरितां ही नोटीस तुम्हास पावल्या दिवसापासून आठ दिवसाचे आंत आपला हिशेब करून निकाल करावा. नाहीं पेक्षां रीतीप्रमाणें व्यवस्था केली जाईल. नोटीशीचा व पुढें जो खर्च होईल तो सर्व भरून घेतला जाईल. कळावें ता. १८ माहे दिसेंबर सन १८८७ इ.

(सही.) रामकृष्ण सदाशिव

सबनवीस रहाणार आकोलें

दस्तुर खुद्द.

वर्तमानसार.

आस्टिया देशाच्या सरहद्दीवर पुष्कळ रशियन लोकांचे घोडेस्वार जमले यामुळें आस्ट्रिया व जर्मनी या देशांतील लोकांत अस्वस्थता उत्पन्न झाली आहे, असें कळतें.

इगतपुरी येथें तेथील रहवाशी लोकांची सभा भरली होती. तिनें दाजी आबाजी खरे, एम् ए. एल् बी. ह्यांना न्याशनल कांग्रेस साठीं इगतपुरी तर्फे मुखत्यार निवडलें.

रास साहेब यांनीं मद्रास हायकोर्टचे रजिस्ट्रारचे कामाचा चार्ज घेतला.

मध्य हिंदुस्थानांत सुगृहिणी या नांवाचें एक नवीन वर्तमान पत्र हिंदि कुलीन स्त्रीयांकारितां निघणार आहे व तें पत्र रतलामच्या राज कन्येची स्त्री शिक्षक श्रीमती हेमंत कुमारी बंगाली बाई चालविणार असें कळतें.

निजाम सरकारच्या साठ लक्षांच्या देणगी बद्दल इंग्लंडांतील वर्तमानपत्रांचें मत.

निजाम सरकारानें हिंदुस्थान सरकारास हिंदुस्थानची वायव्येकडील सरहद्द बळकट करून रशियन लोकांचा शिरकाव ह्या देशांत होऊं नये अशी मजबूती करण्याकरितां साठ लक्ष रुपये देण्याचे कबूल केलें आहे. ह्या देणगीबद्दल इंग्लंडांतील वर्तमानपत्रांचें मत काय आहे, तें समजणें इष्ट आहे, असें वाटल्यावरून तिकडील कित्येक पत्रांचे अभिप्रायांचा गोषवारा आह्मी आपल्या वाचकांकरितां देतों. ह्या देणगीचा अनादर न करितां बहुमानानें तिचा स्वीकार करावा, अशाविषयीं ह्या देशांतील पत्रांप्रमाणेंच तिकडील पत्रांतही मतभेद दिसत नाहीं. ह्या देणगीमुळें हिंदुस्थान सरकारास केवळ द्रव्याचा लाभ झाला इतकेंच नाहीं. सांप्रत हिंदुस्थानांत जीं अवेवट स्वतंत्र संस्थानें आहेत, त्या सर्वांत हैदराबाद हें मोठें आहे. निजाम साहेब ह्या देशांतील मुसलमानांचे प्रमुख आहेत, ही गोष्टही निर्विवाद आहे. तेव्हां त्यांनीं दिलेल्या देणगीनें दुसऱ्या संस्थानिकांच्या मनावर राजभक्तीचा ठसा उठण्यासारखा आहे. राशियन लोकांस असें वाटत आहे कीं, हिंदुस्थानावर स्वारी करण्यास आह्मी जाऊं तेव्हां तेथील प्रजा व संस्थानिक ह्यांचीं मनें इंग्रजाविषयीं कलुषित झालीं असल्यामुळें ते आह्मांस एकदम येऊन मिळतील. ही त्यांची गैर समजूत निजाम साहेबांच्या देणगीनें नाहींशी होणार आहे. अलीकडे धुलिपासिंग ह्यांनीं खोट्या नाट्या गोष्टी रशियनास कळविल्या असतील त्यांची ही असत्यता ह्या देणगीनें दिसून पडेल. ह्या सर्व गोष्टी मनांत आणिल्या असतां निजाम सरकारच्या देणगीपासून इंग्रज सरकारास मोठाच लाभ झाला आहे. सेंट जेम्स ग्याझेट इत्यादि थोड्या वर्तमानपत्रांस नेटिवांच्या राजनिष्ठेविषयीं पुष्कळ संशय आहे. ह्या साठीं इंग्रज लोकांनीं हिंदुस्थानांत हमेशा सावधगिरीनें रहावें, असें तीं पत्रें ह्मणतात. स्टाक एक्सचेंज नामक पत्राचें लिहिणें मोठें मार्मिक व दूरदृष्टीचें आहे. तें पत्र असें ह्मणतें कीं, जोपर्यंत इंग्रज सरकार नेटिवसंस्थानिकांच्या राजनिष्ठेबद्दल संशय बाळगून त्यांवर पूर्ण विश्वास ठेवणार नाहीं, तोंपर्यंत त्यांचाही आह्मांवर विश्वास बसणार नाहीं, व ते वेळ प्रसंगीं आह्मांस मनापासून मदत करणार नाहींत. इंग्रजांप्रमाणेंच मोंगल बादशाहही परदेशीय होते. तथापि ते नेटिवांवर पूर्ण विश्वास ठेवीत असत. त्यांचे वजीर व इतर प्रधान मंडळ हिंदु असत. तसेंच त्यांच्या फौजेंतील मोठ मोठे सरदार व इतर खात्यांतील मोठ मोठे कामदार हिंदूच असत. रशियन लोकांनीं मध्य एशीयांत जे प्रांत काबीज केले आहेत, त्यांत ही त्यांनीं मोठ्या महत्वाच्या व जबाबदारीच्या जागा तेथील रहिवाशांस दिल्या आहेत. परंतु हिंदुस्थानांतील ब्रितिश राज्यांत तसा प्रकार नाहीं. येथील नेटिव फौजेंत नेटिव सरदार ह्मटले ह्मणजे नाईक, हवलदार, रिसालदार, व सुभेदार एवढेच काय ते असतात. हे सरदार शिपायाच्या जाग्यापासून वाढतां वाढतां वृद्धापकाळीं त्यांस हे हुद्दे मिळतात. त्यांस बहुधा लिहितां वाचतां येत नाहीं; तेव्हां त्यांच्या विद्वत्ते बद्दल विशेष लिहिणें नको. एका पलटणीची ही कप्तानी नेटिवांस मिळत नाहीं तेव्हां त्यांस कर्नल, जनरल, अथवा सेनाधिपति होणें अशक्य आहे. मोंगल बादशाहींत बिर्बल, तोडरमल इत्यादि मुत्सद्यांनीं त्यावेळीं जीं कामें केलीं, त्यांतील एक तरी काम इंग्रजींत नेटिवांच्या हातीं आहे काय! नेटिव संस्थानिकांचे स्वातंत्र्य केवळ नांवाचें आहे. खरोखर ते पिंजऱ्यांतील राघूप्रमाणें आहेत. अशी स्थिति जोंवर राहील तोंवर नेटिवांचे इंग्रजांविषयीं प्रेम व राजनिष्ठा बळकट होणार नाहींत. ह्या देशांत इंग्रजी राज्य चिरकाल रहावें अशी इच्छा असल्यास येथील प्रजेस व संस्थानिकांस सुखी ठेवून त्यांचे स्वातंत्र्य वाढवावें, असें तें पत्र सुचवितें.

निजाम साहेबांच्या उपकारांतून उतराई होण्यास इंग्रज सरकारनें निजाम सरकारचा वऱ्हाडप्रांत त्यांस परत देणें हाच एक उत्तम मार्ग आहे, असें आर्मी आणि नेव्ही ग्याझेट वगैरे पत्रांचें ह्मणणें आहे. टाईम्स वगैरे पत्रांचें ह्याच्या विरुद्ध मत आहे.

सर सालरजंग ह्यांस औरंगाबाद येथें आणखी ६ महिने राहण्याबद्दल निजाम सरकारची परवानगी मिळाली आहे.

मद्रास येथील येत्या राष्ट्रीय सभेचे अध्यक्षस्थान मीर हुमायूनजाह बहादूर, अथवा राजा सरटी माधवराव ह्या दोघांतून एक सुशोभीत करतील असें कळतें.

पुढील साली ह्मणजे दिसेंबर १८८८ त राष्ट्रीय सभा अलाहाबादेस भरणार ह्मणून टाइम्स वरून समजतें.

सर आलिव्हर सेंट जान ह्यांस बडोद्याचे रेसिडेंट नेमल्याचें कळतें.

न्या० सु०

✓ मद्रास येथें भरणाऱ्या आमच्या राष्ट्रीय सभेंत एतद्देशीय शेतकरी लोकांकडून निवडलेले मुखत्यार घेण्याचें ठरलें आहे. त्याप्रमाणें मद्रास इलाख्यांतील शेतकरी लोकांच्या वतीनें कांहीं मुखत्यार जाणार आहेत. आमच्या मुंबई इलाख्यांतील व इतर इलाख्यांतील शेतकरी लोकांनींही आपापले मुखत्यार अवश्य धाडावे. कांग्रेसनें हा एक उत्तम आरंभ केला आहे. त्यांस यश देणें आमच्या सर्व शेतकरी लोकांवर अवलंबून आहे.

✓ बंगाल्यांतील कित्येक मुसलमान बंधूंनीं राष्ट्रीय सभेच्या विरुद्ध एक सभा स्थापन करण्याची खटपट चालविली आहे, हें ऐकून आह्मास पराकाष्टेचें दुःख होत आहे! ! राष्ट्रीय सभेंत जातिभेदाचा किंवा धर्माचा कांहीं एक संबंध नसतां आमच्या बंगालवासी मुसलमान बंधूंनीं आपल्या स्थितीकडे लक्ष्य न देतां राष्ट्रीयसंबंध तोडण्यास अशा रीतीनें प्रवृत्त व्हावें हें त्यांस अत्यंत लांछनदायक आहे. दुहीचा शोचनीय परिणाम आपण भोगीत असून, सामुदायिक ऐक्यप्रसंगीं असें करणें हें देशाचें दुर्भाग्य समजायाचें.

बावीस हजार मोंगल अमिरांच्या विरुद्ध एकत्र झाले आहेत.

सर लिपेल ग्रिफेन ह्यांची ग्वालेरीस चांगली संभावना झाली. अमृत बझार पत्रिकेनें ह्यांची अगदीं पाठ पुरविली आहे.

कंट्राक्टर तुकाराम बल्लापा ह्यांची पत्नी आपल्या मुलीसह पंढरपुराच्या यात्रेस गेली होती. ही बाई यात्रा करून परत येत असतां डिक्साल स्टेशनावर आपल्या पतीस भेटावयास गेली. तेथें रात्रीस कित्येक चोर तुकारामजी ह्यांच्या घरांत शिरून, त्यांनीं त्यास व त्याच्या पत्नीस फार मार देऊन मुलीस एका शेतांत नेऊन तिच्या आंगावरील दागिने घेतले. तुकारामजी पळून गेले परंतु त्यांच्या पत्नीस चोरांनीं फार घायाळ केलें. ही बाई हल्लीं पुण्याच्या इस्पिटलांत आहे. चोरांस पकडलें आहे. तपास चालू आहे. हा खटला स्टेशनाजवळ झाला असून पोलीसाकडून व्हावी तशी मदत मिळाली नाहीं, हें मोठेंच आश्चर्य! !

गेल्या वर्षांत मुंबईबंदरांत एकंदर ८१ कोटी ९० लक्ष रुपयांचा माल परमुलखांतून येथें आला.

गेल्या आठवड्यांत वाईसरायचें सरहद्दीवरील सर्व फिरणें पुरें झालें.

गायकवाड सरकार विलायतेहून अमेरिकेस जाणार आहेत असें समजतें.

गायकवाड सरकारास महाराणी सरकारांनीं स्टारआफइंडियाचा चांद दिला.

मनुष्याच्या ज्ञानतंतूंत कांहीं विकार झाला असतां तो दूर करण्यासाठीं विलायतेंतील वैद्यांनीं अशी युक्ति शोधून काढिली आहे कीं, ज्यांच्या ज्ञानतंतूंत अतिशयित परिश्रमानें कांहीं विकार झाला असेल त्यांनीं कांहीं एक काम न करतां स्वस्थपणें बिछान्यावर पडून विश्रांति घ्यावी असें केल्यानें ज्ञानतंतूंतील विकार सहज दूर होतो.

मिरज व बेळगांव ह्यांच्या मधील रेलवे तयार होऊन ती ता. २९ डिसेंबरच्या आंत खुली होईल.

आयुधखाना हिंदुस्थानांत ठेवण्याचें नक्की झालें.

खांडवा सुबोधसिंधुवरून असें कळतें कीं, ग्वाल्हेर सरकारही निजाम सरकाराप्रमाणें आमच्या सर्वभौम सरकारास सीमा प्रकरणाच्या बंदोबस्तासाठीं तीस लक्ष रुपये देण्यास तयार आहे. कां नाहीं होणार? कारण, मोठ्याचें सर्वच मोठें!

सन १८८६ सालांत बंगाल इलाख्यांत एकंदर २७८ खून झाले.

इटाली देशांत द्राक्षांच्या बियांपासून तेल काढितात. १०० मण बिया असल्या तर अ- १० मण तेल निघतें.

आक्सस व समरकंद ह्यांमधील रेलवे बांधण्याचें काम मोठ्या झपाट्यानें चाललें आहे. ह्या कामावर रशियन सरकारनें पन्नास हजार मजूर लावले आहेत.

इंदूर येथें कांहीं घालमेल होणार असें ऐकतों. ईश्वर करो व असें न होवो.

अलाहाबाद सेक्रेटरीयेट कचेरीस आग लागल्यामुळें सत्तावन सालच्या बंडाच्या वेळचे कागद जळून खाक झाले.

अट्टल दरोडखोर तांत्या भिल्ल व त्याची टोळी ह्यांचें तुफान दिवसेंदिवस वाढतच आहे. ता० २९ नोवेंबर रोजीं ह्या पटाइत तात्यानें बानागर नांवाच्या दोन ठिकाणीं दरवडे घातले. त्यानें एका घरांत शिरून त्यांतील एका सोनाराच्या स्त्रीच्या आंगावरील तीन हजारांचे दागिने काढून घेतले व नंतर दुसऱ्या घरांत शिरून तेथूनही तितकीच रक्कम लुटली! आमचे पोलिस इतकी शेखी मिरवीत असून ह्या निरंकुश लुटारूचें बालाग्रसुद्धां त्यांच्या हातीं लागत नाहीं हें मोठेंच आश्चर्य! अशानें हा पुंड लोकांच्या प्राणांचा व वित्ताचा अगदीं फन्ना उडविणार आहे. ते. भि०

गेल्या दहा वर्षांत, दर सहा युरोपियनांस एक नेटिव गाडी चालविणारा (ड्रैवर) या मानानें नेटिव लोकांचा उपयोग करण्यानें इस्ट इंडियन रेलवे कंपनीस सुमारें ४७ लक्ष रु० नफा झाला असें समजतें. दिल्ली, लाहोर व कराची यांच्या दरम्यानच्या नार्थ वेस्टर्न रेलवेकडे दर शेकडा ७६ या प्रमाणानें नेटिव ड्रैवर व फायमन कामावर आहेत असें कळतें

बर्मा रेलवेवर निंमे युरोपियन व निंमे नेटिव ड्रैवर्स आहेत असें समजतें.

मद्रास येथील सिविलसर्वंट सलिवन साहेब यांणीं आपण मद्रास येथील गवर्नर साहेब यांच्या कौन्सिलांतील जागेचा राजीनामा कां दिला याबद्दल पुस्तक छापलें आहे.

तेहरानकडून अशी बातमी कळते कीं इराणचे शाहा यांची स्वारी युरोपास जाण्या करितां ता. ४ एप्रिल रोजीं निघणार असें ठरलें. प्रथम ते सेंट पीटर्सबर्ग येथें जाऊन नंतर बर्लिन, पारिस व रोम येथें जाणार. शेवटी वियन्ना येथें जाऊन बादशाहांच्या येथें राहून पुढें बुधपेष्ट व कांन्स्टांटिनोपलच्या रस्त्यानें इराणास परत येणार. या प्रवासास चार महिने लागतील असा अजमास आहे.

✓ लाहोर शहरीं एक मोठी सभा भरली होती. मद्रासेस पुढें जी न्याशनल कांग्रेस सभा भरणार तिचेकरितां जे मुखत्यार नेमिले त्यांचीं नांवें येणें प्रमाणें:—

१ पण्डित बिहारिलाल; २ दिवाण नरेन्द्र नाथ एम ए.; ३ बाबू कान्हयालाल, वकील ४ शिव नारायण अग्निहोत्रि; ५ लाल हुकमचन्द, वकील, ६ सरदार उत्तम सिंग ७ सय्यद महमदशहा, वकील; ८ पण्डित गोपिनाथ ९ मुनशी हरशंकराम,

पर्शियाच्या शहाला लॉर्ड डफरिन यांनीं एक मोठा हत्ती नजर केला आहे.

सु० प०

ठराव—नेटिव सबार्डिनेट माजिस्ट्रेटच्या परीक्षेतील ९ वा नियम रद्दकरून त्याच्या बदला पुढील नियम सरकारानें ठरविला आहे. "८ व्या नियमांत सांगितल्याप्रमाणें ज्याची परीक्षा पास होईल, त्यास, परीक्षा पास झाल्या बद्दल सरकारी ग्याझीटांत छापल्यावरून तीनवर्षांच्या आंत, तिसरावर्ग माजिस्ट्रेटचा अधिकार मिळाला नाहीं तर पुन्हा परीक्षा दिल्याशिवाय त्यास माजिस्ट्रेटचा अधिकार मिळणार नाहीं.

सिक्किम—या छोट्याशा संस्थानचे राजे आपल्या संस्थानाचा कारभार प्रधानावर सोंपवून दोन वर्षें तिबेटांत जाऊन राहिले आहेत त्यांची गांठ घेण्यासाठी इंग्रजसरकारचे एजंट गेले असतां त्यांनीं ती घेतली नाहीं, त्यामुळे घुस्सा येऊन ते संस्थान खालसाकरण्याच्या गप्पा उठल्या होत्या, पण तो लढा आपण इंग्रज सरकारच्या मर्जी प्रमाणें मिटवतों असें चीन सरकारानें सांगितल्यावरून तें संस्थान खालसा करण्याचा बेत तूर्त मागें टाकावा लागला असें म्हणतात. शु० सू०

☞ हें पत्र आकोला येथें कै० वा० खंडेराव बाळाजी फडके यांचे " वऱ्हाडसमाचार " छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें. सार झाला आहे. पूवा

साल अखेर ७ ११ ऽ१८
किरकोळ अंकास ....०४ ः

नोटिशीबद्दल.
१० ओळीचे आंत रु.१
पुढें दर ओळीस ०१०६
दुसरे खेपेस..........०१

Per annum in arrears 7 „ 1R. 8 as.
Six monthly .... 3 „ 8 as
Single copy .... 4 as.

Advertisements.
Below 10 lines...2
Per line over 10...4a
Repetition [per line 3as

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR.

VOL. XXI. AKOLA MONDAY 26 DECEMBER 1887. NO 50.
वर्ष २१ अकोला सोमवार तारीख २६ माहे दिसेंबर सन १८८७ इ० अंक ५०.

जाहिरात.

मुलुक अमानी हैद्राबाद यांतील अबकारी मक्त्यांच्या (दारू, ताडी, आफू , गांजा) विक्रीच्या तारखा सन १८८८-८९ सालाकरितां खालीं लिहिलेल्या प्रमाणें मुकरर करण्यांत आल्या आहेत.

प्रत्येक हरास डेप्युटी कामेशनर साहेबाचे कोर्टगृहांत १२ वाजतां होईल.

उमरावती - सोमवार, १६ जानेवारी सन १८८८.
एलिचपूर....कित्ता....२३....कित्ता........
अकोला ....कित्ता....३०....कित्ता.... ...
बुलडाणा... बुधार ८ फेब्रुआरी..........
वाशीम... सोमबार....२०....कित्ता.........
वणी (यवतमाळ)बुधवार २९....कित्ता....

मक्त्यांच्या व हरासांच्या शर्तीचे संबंधाची माहिती जिल्ह्याचे आफिसांत मिळूं शकेल.

S.D. Leslie S. Saunders
Commissioner, H. A. D

नोटीस.
नमुना (जी)
पंजाब नादारी मुकदमा नंबर १७
सन १८८७ इ०
विद्यमान नादारी कोर्टाचे जज्ज साहेब
जिल्हा अकोले.

सवत्रांस कळविण्यासाठीं प्रसिद्ध केलें जातें कीं सीलेमान बल्द सीले रहेमु रहाणार तेल्हारे तालुके अकोट हा नादार आहे असा आज तारखेस ठराव झाला आहे आणि तारीख २१ माहे ज्यानेवारी सन १८८८ इ० हा दिवस नादाराच्या सावकारांनीं जमण्या करितां आणि सावकारांनी आपल्या तर्फे अमामी नेमून देण्याकरितां व नादारानें आपल्या सुटके विषयी दिलेल्या अर्जाचा विचार करण्याकरीतां नेमिला आहे.

नादाराच्या सुटकेसंबंधीं ज्या सावकारांची तक्रार सांगण्याची इच्छा असेल त्या सर्वांनी याबद्दल आठ आण्याचे स्टांप कागदावर अर्ज लिहून त्या अर्जानें नोटीस द्यावी. त्या नोटिशींत ज्या आधारावरून तक्रार सांगणें असेल, आणि त्याबद्दल साक्षी समन्से करावयाचीं इच्छा असेल त्या साक्षीदारांचीं नांवें दाखल करावी. ही नोटीस नेमण्याकारितां नेमलेल्या तारखेच्या निदान तीन दिवसापूर्वीं तरी दाखल केली पाहिजे.

कोर्टांत सावकारांनीं नोंदण्या करितां नादारानें दाखल केलेल्या यादी उघड रीतीनें ठेविल्या आहेत. ज्या नांवावर दावे नोंदविणें असतील त्यांनीं ८ आठ आण्याचे स्टांप कागदावर अर्ज करून त्यांत दाव्याची हकीकत लिहून द्यावी. व ते दावे खरे असले बद्दल चा प्रतिज्ञा लेख लिहून त्यावर अर्जदारानें सही केली असावी.

जे सावकार दूरचे रहाणार असतील त्यांनीं आठ आण्याचे स्टांपावर दाव्याची हकीकत लिहून एखाद्या जुडिशियल आफिसरा पुढें तिच्या खरेपणाविषयीं शपथ लिहावी आणि ती यादी टपालांतून कोर्टास पाठवावी म्हणजे ते दावे रजिष्टर दाखल होतील. कळावे तारीख १९-१२-८७ ईसवी.

H. K. Patil, Clerk, of Court
B. E. Court Akola District.

जाहिरात

हरएक नमुनेकी कुडचीया आवर कोचकी बुनवट बेतसे बुनादिया जायगी पिटारीया हर एक फार्सनकी शीदी अबर सत्क तोफा बना दीया जायगी आराम कुर्सी मेंढ स्टुल आवर कुडचीया वगैरा कुल काम बना दीया जायगा कीमत एक कहा जायगी.

तुकोके बायडींगका काम इस साल्से जा री है. कीमत माफाक लीई जायगी.

शहैर हैद्रा बादमे पहेले हमारे बुजरूख शीदो शबु इनको हुजुर पुरनुरके राज दरबारमे ताचे गरीकी उसतादी सनद बक्षीस इनायत हुइथी के कुल बराड ताचीयोंके साल बसाल दाम बसुल लेनेका हाल सनदमे दर्ज है. चचा बाबदादा वसुल कर्ते आये आबचंद सालसे नही मलिता हमेशाके ताची दाम देनेपर तयार है लेकीन आब हाल अकोला बालापुर अकोट याहापर चंदनप शकस ताले लगन सरामे बनातेहै अबेर खुदही उसताद कहेलाते है आवर घर घर खेडे खेडे शादीयेंम तासे बनानेके वास्ते दबडतेहै इसलीये हमारा बहोत हर्ज है लेकिन जो जानतेहै तो हमारे बननेपर खयाल कर्ते है की यही उसतादके घरानेके है कुल आज्ञा व आत्झाकी खीजमतमे हलतेपास है के हमारे तासे बननेपर ख्याल रखे कदीमात बल्देद ये पातुर शोलवाबु.

(सही) मेसबीन शीदी ज्याबाद व
इब्रु बल्द शीदी पीकु दस्तुर खुद.
पत्ता कीलेके पास.

पत्रव्यवहार.

ह्या सदरा खालील मजकूर पत्रकर्त्यांच्या मतास मिळूनच असेल असें समजूं नये.

जळगांव ता० ११ दिसेंबर सन १८८७.

रा. रा. वऱ्हाड समाचार पत्रकर्ते यांस.--

अनेक शीरसाष्टांग नमस्कार विनंती. खालील चार ओळीस आपल्या सुंदरपत्रीं स्थळ मिळेल या आशेनें पाठवित आहे. योग्यशा वाटल्यास कोठें एखाद्या कोपऱ्यांत द्या ढकलून. नाहींतर आपल्या सिंहासना जवळ रद्दीची टोपली आ करून बसली आहेच.

येथील जनरल लायब्ररींत आगमन होत होते तेव्हां आपली भेट प्रति आठवड्यास नेमानें होत असें. परंतु आलीकडे लायब्ररीच्या व्यवस्थापकांनीं आपल्यास रजा दिल्या कारणानें आपली भेट येथें दोनचार ठिकाणीं आपण येत असता तेथें एखादे वेळीं चोरून मारून होते तेवढीच. असो.

एडिटर साहेब गत गोष्टीबद्दल शोक करणें मूर्खपणाचें लक्षण आहे खरें, तथापि मागील गोष्टींचें स्मरण देणारी एखादी गोष्ट घडून आली म्हणजे वाईट वाटल्या वाचून राहत नाहीं. अरेरे काय आपली पूर्वी अवस्था होती. आपल्या विद्या कला कशा पूर्णतेस आल्या होत्या आणि आज आपली दशा काय आहे. निरनिराळ्या कलेमध्यें प्रवीण असे आपले कारागिर आश्रय न मिळाल्या मुळें अन्न अन्न करीत फिरत आहेत. भोज, विक्रम, मांधाता हे राजे गेले त्या बरोबरच आपल्या सर्व कला नष्ट झाल्या असें म्हणण्यास हरकत नाही. चोरून लपून कोठें राहिल्या होत्या त्यावर मुसलमानांच्या स्वाऱ्यांची धाड बसली. अशाप्रकारें आपली दुर्दशा करणारा जो काल त्याला भर्तृहरीनें म्हटल्या प्रमाणें "कालाय तस्मैनमः" असेंच म्हटलें पाहिजे.

आपल्या देशांत संगीतादि फाईन आर्ट्स जशा पूर्णतेस आलेल्या होत्या तशीच चित्र कला ही आली होती. राजे रनवाडे यांच्या पदरी हल्लींच्या फोटोग्राफास म्हण लावणाऱ्या हुबेहुब तसबिरी केवळ हातानें काढणार चितारी त्या वेळेस होते. राजे रजवाडे यांना स्वतःही या गोष्टीचा मोठा शोक होता. शाकुंतलांत दुष्यंतानें शकुंतलेचें काढिलेलें चित्र इतकें हुबेहूब होतें कीं ते पाहुन अप्सरेला "अहो! अस्य राजर्षे र्निपुणता । जाने सखीमे ज ग्रतो वर्तते ।" असें म्हटल्या वाचून रहावले नाही. मोठमोठाल्या राजवाऱ्यांत व अमीर उमराव इत्यादिकांच्या दिवाण खान्यांत इतिहास प्रसिद्ध पुरुषांच्या व स्त्रियांच्या तसबिरी काढिलेल्या दृष्टीस पडतात. या तसबिरी आम्हा सारख्या लोकांच्या दृष्टीस कोठून पडावयाच्या. परंतु काल असा कांहीं योग आला कीं हिंदुस्थानच्या इतिहासांत गाजलेली कांहीं प्रसिद्ध नांवें तसबिरींच्या रूपानें अकस्मात मला या गांवच्यांत दृष्टीस पडलीं. मी काल दुपारीं बाजारांतुन सहज चाललों होतों तों एका ठिकाणीं कांहीं मंडळी जमलेली माझ्या दृष्टीस पडली. काय चालले आहे हें पहाण्याची मला सहज उत्कंठा होऊन मी तेथें जाऊन पाहूं लागलों तों एका गरीब दिसणाऱ्या मुला सभोंवती मंडळी उभी राहिलेली आहे असें मला दिसलें. या मुलाच्या हातांत एक मोठें पुस्तक होतें व त्यांत रंगाविलेल्या तसबिरी होत्या एडिटर साहेब तुम्हाला काय सांगू या तसबिरींत चित्रकारानें आपलें कसब पूर्ण दाखविलेलें होतें. दिल्लीचे मोठमोठे बादशाहा, दक्षिणेचे सुभेदार जनकोजी भोसले, नुरजहान, चांदबीबी पद्मिनी इत्यादी तसबिरी मोठ्या सुबक व मनोवेधक रीतीनें रेखलेल्या होत्या. ह्यातसबिरी फार जुन्या आहेत व त्या भोपाळ दरबारी असलेल्या एका मोठ्या गृहस्थाजवळच्या आहेत. तेव्हां त्या खऱ्या आहेत असें मानण्यास कांहीं हरकत नाहीं. प्रत्येक चित्रावर फारशी लिपींत नांव लिहिलेलें आहे व समोरच्या पानावर त्याच भाषेंत त्याची थोडी माहिती दिलेली आहे. हीं चित्रें हल्लीं येथें एका गरीब बाईजवळ आहेत. या बाईचा भाऊ भोपाळदरबारी कोणी मोठा गृहस्थ होता व त्यानें मरताना आपल्या बहीणीस कांहीं मौल्यवान वस्त्रें व दुसरें दरबारि सामान दिलें त्या बरोबर हीं चित्रांचीं ३ आलबेम आहेत. बाई हल्लीं फार गरीब अवस्थेंत असल्या कारणानें या सर्व वस्तु हळूं हळूं विकत आहे. व हें तसबिरींचें पुस्तकहीं तिने विकावयास काढलें आहे. आपले पुण्याचे चित्रशाळाकार असल्या तसबिरी आपल्या कारखान्यातून जर प्रसिद्ध करितील तर मला वाटतें फार चांगलें होईल.

मे. डायरेक्टर साहेब यांची स्वारी दबऱ्यावर फिरत फिरत बाबनबीर तामगांव हीं गांवें पाहून गेल्या आदितवारी येथें आली व गुरुवार पर्यंत येथें मुक्काम करून जामोदा कडे रवाना झाली. येथील शाळांची परीक्षा साहेब बाहादुर यांनीं घेतली. हल्लीं मे. लेन साहेब व डा. मेरान साहेब येथें आलेले आहेत.

येथील तहाशिलदार साहेब मे. खॉ[...] बदरूदीन साहेब जाऊन त्यांच्या [...] रा. रा. गणेश बापुजी आले आहेत. रा. [...] गणपतराव हुशार व तरतरीत व मेहनती आहेत तेव्हां त्यांच्या आगमानें सर्वांस आनंद होऊन तालुक्याचें पुष्कळ कल्याण होणार आहे. स्वारी आल्या बरोबर गावांतील रस्त्यांच्या वाईट स्थिती कडे त्यांचें [...] जाऊन ते सुधारण्याकारितां प्रयत्न करण[...] त्यांच्या मनांत आलें आहे.

हवामान ठीक आहे. ताप[...] थोडे थोडे आहेत. थंडी[...] कळावे.

बो. ए[...]
हर[...]
वऱ्हाडसमाचार.
डाकट[...]
व [...]

मिती पौष शुद्ध ११ शके १८०९

वऱ्हाडांत उद्योग शिक्षण देण्याचा सरकारचा विचार.

हिंदुस्थानांत इंग्रजांचें राज्य आल्यापासून आजपर्यंत प्रत्येक ठिकाणीं विद्येचा थोडा फार प्रसार झाला आहे. पूर्वी उच्च प्रतीचे लो-

कच विद्या शिकत असत, परंतु आमच्या दयाळू व सुधारलेल्या राज्यकर्त्यांनीं जागोंजागीं शाळा स्थापन केल्या व हिंदुस्थानांतील आपल्या प्रजेस विद्यादान दिलें. त्यामुळें आज आमचे पुष्कळ लोक नास्त शहाणे व हुशार झाले आहेत. या हुशार झालेल्या लोकांस नौकरीशिवाय दुसरा कोणताच बिनभांडवली धंदा करावा असें वाटत नाहीं. याचें कारण तो त्यास करण्याचें ज्ञान नसतें. असें झाल्यामुळें इतर सर्व धंदे मंदावत चालले आहेत. कलाकौशल्याच्या कामाकरितां हिंदुस्थानास परक्या देशाकडे पहावे लागतें, एवढेंच नाहीं तर बहुतेक प्रत्येक प्रकारच्या साधारण उपयोगाच्या वस्तुही आमच्या देशांत तयार होईनाशा झाल्या आहेत. त्या सुद्धा आह्मास परकीय देशाच्या लोकां जवळून घ्याव्या लागतात. देशाची अशी स्थिति असणें अनिष्ट आहे व सर्व लोकांची ओढ सरकारी नौकरीकडे असणें चांगलें नाहीं याकरितां लोकांस इतर सर्व प्रकारचे उद्योग करण्याचें ज्ञान यावें ह्मणून उद्योग शिक्षणाच्या शाळा स्थापन कराव्या अशी सरकारची इच्छा आहे व त्याप्रमाणें वऱ्हाडांत उद्योग शाळा स्थापन करण्याचा विचार हल्लीं चालू आहे. दोन्ही हायस्कुलांस उद्योग शिक्षणाचा एकएक वर्ग जोडावा; किंवा उद्योग शिक्षणाची एक स्वतंत्र शाळाच स्थापन करावी, व तेथें सुताराचें काम, लोहाराचें काम व चांभाराचें काम शिकवावें; अकोलें येथें शाळेची देखरेख पगार न घेतां करण्यास अमेरिकन मिशनचे रे. मि. फुलर हे तयार आहेत, त्यांचे देखरेखी खालीं ती असावी, अशा किंवा अशा सारख्याच गोष्टींचा विचार हल्लीं चालू आहे. मे. डायरक्टर साहेब, कमिशनर साहेब व हल्लींचे रेसिडेन्ट साहेब यांच्यामध्यें या विद्येच्या संबंधानें बरीच वाटाघाट होऊन नंतर हिंदुस्थान सरकारचे हुकुमानें असें ठरलें आहे कीं अशा प्रकारची शाळा तीन वर्षें चालवावी व त्या कालाच्या अनुभवावरून शा- नेहेमीं चांगली चालेल असें वाटल्यास पुढें चालू ठेवावी, नाहीं तर बंद करावी.

उद्योग शिक्षणाकरितां एक वर्ग हायस्कु- [illegible] वयाचा ह्मणजे हायस्कुलांतील प्र- [illegible] ें शिक्षण घेणें जरूर आहे कीं [illegible] ह्मणजे हल्लींच्या इयत्तांत न- [illegible] शा काढणें)एक विषय आहे [illegible] शेक्षण ह्मणून एक होईल. प- [illegible] नाहीं. कारण कदाचित् पु- [illegible] वें शिक्षण घेण्याचे ज्यास द्र- [illegible] सामर्थ्य आहे त्यास उ- [illegible] घेण्यांत श्रम करणें आवडणार [illegible] ास पुढील उच्च प्रतीचें शिक्षण घ्या- [illegible] द्रव्य सामर्थ्य नाहीं अथवा तें असून बुद्धिबल नाहीं तेच बहुत करून नेहमीं हें शिक्षण घेतील. याकरितां ह्या प्रकारच्या शिक्षणाचा एक वर्ग निराळा करून त्यांत शाळेंतील ज्या मुलांची इच्छा असेल त्यानीं व शाळेचे बाहेरील ज्या लोकाची इच्छा असेल त्यांनीं उद्योग शिक्षण घ्यावें. पण हें शिक्षण घेण्याचें मुलांच्या इच्छेवर ठेविलें तर शिकणारांची असावी तितकी संख्या होणार नाहीं, एवढ्याकरितां ९ वे इयत्ते पर्यंत मुलांस उद्योग शिक्षण घेणें भाग पाडणें इष्ट आहे. नववी ईयत्ता झाल्यावर ज्यांची उमेद असेल त्यांनीं वाटल्यास उद्योग शिक्षण घेणें राहू द्यावें व ज्यांची पुढें शिकण्याची इच्छा नसेल त्यांनीं आपला सारावेळ उद्योग शिक्षणाकडे द्यावा.

ह्या शिक्षणाची स्वतंत्र शाळा स्थापन करण्यापेक्षां त्याचा एक वर्ग हायस्कुलास जोडणें चांगलें. आणि तसें केलें ह्मणजे त्या वर्गाकरितां फक्त चांगलें हुशार शिक्षक असले ह्मणजे झालें. निराळ्या प्रिन्सिपालची किंवा सुपरिंटेंडेंटची जरूर नाहीं; हायस्कुलचे हेड मास्तरांस त्यां वर्गांवर देखरेख ठेवितां येईल. अशा व्यवस्थेनें सरकारास खर्च थोडासा कमी येईल. हायस्कुलाचा संबंध न ठेवितां निराळी स्वतंत्र शाळा स्थापन केली तर विद्यार्थी असावे तितके येणार नाहींत आणि तसें झालें ह्मणजे शाळा चालत नाहीं असें होईल. स्वतंत्र शाळा स्थापन करून ती अमेरिकन मिशनचे रे. मि. फुलर यांचे ताब्यांत देणें चांगलें नाहीं. कारण मिशनरी लोकांविषयीं आमच्या लोकांचे ग्रह चांगले नसतात. मि. फुलर यांचा त्या शाळेशीं संबंध असला तर त्या शाळेचे उपयुक्ततेकडे न पहातां नुसतें हे बाटविणारे खिस्ती धर्मोपदेशक त्या शाळेचे देखरेख करणारे आहेत एवढ्या वरूनच लोक आपलीं मुलें शाळेत पाठविणार नाहींत. शिवाय, हेही संभवनीय आहे कीं मि. फुलर यांचा त्या शाळेशीं असा निकट संबंध असल्यामुळें त्यांचे खिस्ती धर्मोपदेशकाचे जे कर्तव्यकर्म तें बजाविण्यास त्यांस सोपें जाईल व यामुळें मिशनरी लोकांचे कामास अप्रत्यक्ष रीतीनें उत्तेजन व मदत दिल्यासारखें होईल.

सुताराचें काम, शिंप्याचें काम हें शिकविण्याकरितां निवडलेले विषय योग्य आहेत. हीं सारीं कामें उच्च जातीच्या लोकांनीं शिकण्यास किंवा करण्यास कांहीं हरकत नाहीं. चांभाराचें काम हा एक विषय शिकण्याकरितां आतां आरंभींच ठेवणें अगदीं बरोबर नाहीं. कारण हिंदुस्थानांत जातिभेदाचें फार प्राबल्य आहे. चांभाराचें काम चांभाराच्याच जातीनें करावें व चांभार अति नीच जातीपैकीं आहे. अति नीच ह्मणजे इतकी कीं त्या जातीच्या मनुष्याचा विटाळ झाला तर उच्च जातीचे लोक मन व शरीर यांच्या शुद्धीकरितां स्नान करितात. यावरून चांभाराचें काम चांभरांच्या मुलांवाचून दुसरें कोणी शिकणार नाहीं हें उघड आहे. हा विषय ठेविल्यास कदाचित् ह्या शाळा स्थापन करण्याचा सरकारचा जो हेतु त्या संबंधानें लोकांची गैर समजूत होईल व ते सरकारच्या ह्या औदार्याच्या कृत्यास गौणत्व देतील. तेव्हां असा विषय लोकमतास न जुमानता शिक्षण क्रमांत निदान न तूर्त तरी घालूं नये हें चांगलें. पुढें ह्या उद्योग शाळा स्थापन करण्याचा उद्देश काय, त्याचा देशोन्नतीचे कामीं उपयोग किती आहे हें लोकांच्या चांगलें अनुभवास आलें ह्मणजे अशीं कामें शिकविण्यास कांहीं हरकत नाहीं. तरी सुद्धां अशा प्रकारचे धंदे शिकण्याकरितां त्या धंद्याच्या लोकांवाचून इतर लोक येणार नाहींत व ते धंदे शिकविण्याची जागा इतर धंदे शिकविण्याच्या जागेपासून निराळी ठेवावी लागेल.

ह्या अतिमहत्वाच्या व उपयोगाच्या शाळा स्थापन करव्या, त्यांत कोणकोणत्या विषयांचें शिक्षण द्यावें ह्या ह्या गोष्टींचा योग्य विचार होईल व अखेरीस जी व्यवस्था योग्य ह्मणून ठरेल ती लोकमतास येईल याबद्दल आह्मास किंचितही संशय नाहीं कारण सुदैवानें ह्या वेळीं डायरक्टर राव साहेब श्रीराम हे आहेत व रेसिडेंटचे जागीं मि. कार्डरी साहेब आहेत व हे दोघे ही विद्वान असून वऱ्हाडचे चांगले माहितगार आहेत.

गेल्या कृष्ण एकादशीला श्री क्षेत्र नाशीक येथें साधु श्रेष्ठ यशवंतराव महादेव भोसेंकर उर्फ देव मामलेदार हे मरण पावले. हें कळविण्यास फार वाईट वाटतें.

The Berar Samachar

MONDAY DECEMBER 26, 1887

THE NATIONAL CONGRESS.

We hear from the Times of India that the Mahomedans have seceded from the National Congress. But no authority has been quoted for this and until one is given the statement cannot be regarded as questionable. We are told that the Mahomedans have discovered "that their interests and those of the Hindoos are not and, cannot be identical. We do not understand why all questions in which there could be a difference of opinions in principle have been excluded from the programme and the object has always been to express views upon questions upon which the whole nation has been undivided. We are sure that in spite of the evidence given before the Public Service Commission, there are many Mahomedans who entertain the same opinions that have found response from the Congress. Although there has been a difference in the matter of introduction into the Public Service, there are many questions yet on which there is a perfect unanimity; and where it has come to the notice of the Congress that a special response would not suit the wants of the Mahomedan Community, every effort would be made to make an exception in their favour and to meet as far as possible the difficulties to which attention has been pointed. If the Mahomedans make it unanimously clear to the Congress that a certain proportion of their Community should have access to the Public Service on the ground of birth and Military reputation, the Hindoos while contending that more Natives should be appointed will urge that in the case of the Mahomedans there should be tests of education or birth or Military reputation. When reasonable has been and could be granted to that community on this point, all other questions of response are common to both races and it may be truly said that the Congress is National. The Times of India forgets that it is the object of the Congress not to take up these questions on which there are differences of opinions and in which the interests of all the Natives are not concerned. If this is the principle on which the institution is founded. The epithet "National Congress" cannot be a misnomer because the Times of India has been able to detect a certain difference of opinion upon one question. All the other questions are of National interest and in which the sympathies of all the classes of the Native community are equally concerned. It would not be prudential to declare from the housetop that the Congress is a farce by pointing at a difference. The whole constitution of the assembly its objects and aims must be taken into consideration before it is authoritatively told that the Congress has ceased to be National. It would have been more noble to have pointed out the way in which the difference could have been rectified than to depreciate the value of the Association. If English men in England read the article in the Bombay Times they will certainly misunderstand the meaning of National Congress; and the object of the article apparently is to inform the English public that the Congess does not represent the opinion of the Nation but of a knot of individuals. The originators of the Movement in order that great respect should be paid to the resolutions passed, have from the first excluded debateable ground and if a certain difference in a discussion of the public service question has arisen that is not enough to stamp the assembly as Non-National. Why has not reference been made to other questions? Has the Times formed its case by referring to one point only. It may have been a pleading but it is certainly no judgment and throughout the article the Times has at least put the contra side before the public. The *far* side has remained unrepresented and in justice to the Natives the *far* side should have been represented with equal clearness and lucidity. No judgment could be passed until our side has been heard and we refer the English public to the records of the Congress. Then say whether the conclusion found by the Times is justifiable. An influential paper like the Times would commit great mischief if instead of putting all sides of the question before the public, it only view the interests of the view it proposes to establish. We emphatically deny the statement that no one takes much interest in the Congress at Bombay. It may be that the Europeans do not take interest but when we read so many representations going from this side it would be idle to deny that keep interest is not felt. The Times amusing account of Mr. Hume is worth quoting Mr. Hume the English founder of this queer National India represents himself and the various Hindoo associations who allow him to work them like puppets and he has been "beekled" to some purpose by Mr. Theodore Beckhhatis India? Emphatically not the handful of educated Baboos answer Mr. Beck. They have never held power and would be swept aside tomorrow but for English protection and yet under Mr. Hume's Manipulations, they agitate and unite and speak as if they were the life soul of the Country." We find that Mr. Hume has come into the [illegible] of this paper for no other reason than because he has been helping people to easy on a constitutional war we do not deny that the educated classes exist because the English have pursued a liberal policy and there is perfect protection of life and property advantages which have been compend are candidly admitted and gratitude expressed to the English Nation for granting them; but when the people strive to obtain rights and privileges to which they consider they are justified, the nobility of mind that granted education should set before itself the problem whether the demands are just reasonable should be acceded to. The increase of natives in public service means the education of Europeans to that number and the latter would naturally not support a movement which aims a deathblow to their interests. But the same impartiality and coolness that has induced the Englishmen to be generons at first would no doubt ultimately lead them to grant to the natives what they demand althoukh the concession

पुरवणी

आपण पाहून आपले मित्र मंडळीस दाखविण्याचे कृपा करावी.

अवश्य वाचा.

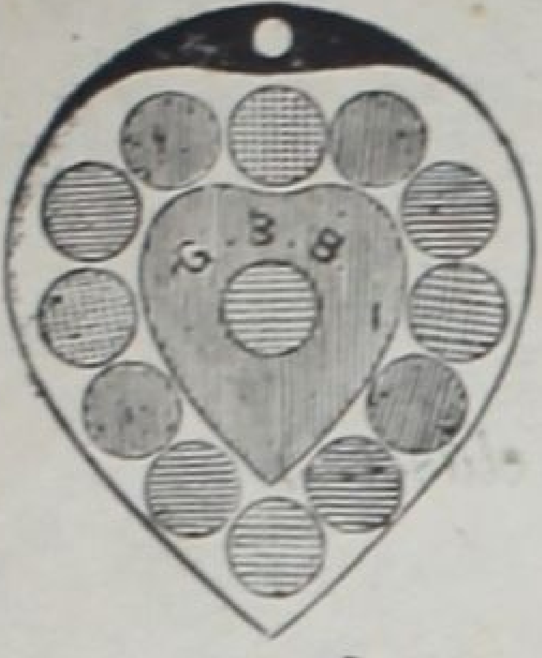

विजेची आंगठी व पुतळी.

१०,०००वर खपल्या.

रक्त हें मनुष्याचें जीवित्व आहे व विद्युल्लता रक्ताचें जीवन आहे.

जगप्रसिद्ध आहे कीं सर्व इस्पितळांमध्यें विजेचा प्रयोग रोग्यावर करतात. ज्यांच्या आंगांत शुद्ध रक्त नाहीं त्या मनुष्यावर विजेचा प्रयोग केलेला पुष्कळांनीं पाहिला आहे, व त्यापासून पुष्कळ आजारी मनुष्यें औषधोपचाराशिवाय बरीं झालीं आहेत, या विषयीं हजारों डाक्टर साक्ष देतील.

रक्त खराब असल्यामुळें होणारे सर्व रोग ह्या लहानशा ब्याटरीपासून बरे होतातः—सर्व प्रकारचा वायु, ठणका, हाडांतील दुःख, कंबरेंतील दुःख, व्रण किंवा सूज, भोवळ, पुरुषत्वभंग, अशक्तपणा, स्त्रियांचे रोग, काळजाचे दर्द, ज्वर, अर्धाशिशी, मूत्राशयांतील रोग, मस्तकशूळ, मुळव्याध, आणखी इतर होणारे रोग देखील ह्या ईश्वरी देणगीचा उपयोग केल्यापासून बरे होतात. अशी गुणाकारी, सर्व रोग शमन करणारी, आंगावर सुशोभित दिसणाऱ्या वस्तूच्या संग्रहावांचून कोणी रहाणार नाहीं. ही ब्याटरी एकदां घेतली म्हणजे आयुष्यभरची खटपट चुकली.

ही वस्तु अनेक धातु नियमित प्रमाणानें मिश्रण करून तयार केलेली असते. किंमत दर पितळी आंगठीस रु. १॥ पुतळीस रु. १। चांदीचे आंगठीस रु. ३ पुतळीस रु. २ सोन्याचे आंगठीस रु. २० पुतळीस रु. २२. एकदम डझन घेणारास एक नग ज्यास्त कमिशन दाखल मिळेल. एकापासून सहा नगापर्यंत ट. ह. सहा आणे. **आंगठी करितां बोटाचे माप पाठवा. व्ही. पी पार्सलनें पाठवूं.

व्यापारोत्तेजक आणि आर्यपंच.

नांवावरून विषयाची परिक्षा करा. ह्या स्वस्त वर्तमान पत्राचे दुसरे वर्ष ज्यानेवारीपासून सुरू होणार. तर त्वरा करा आणि वर्गणी आगाऊ पाठवा. वर्षास आगाऊ १२ आणे. लायब्ररीकरितां ८ आणे. वर्गणीशिवाय टपाल ह. ६ आणे. नमुना पाहिजे असल्यास एक आणा पाठवा. यांत व्यापारसंबंधी पुणे व मुंबईचे बाजार भाव, मनोरंजक पंचाचे चटकदार लेख, खोटिहास्य विनोद, चुटके, निवडक बातम्या, गुप्तस्फोट वगैरे विषय येत असतात. ज्याचे उतारे बहुतेक दुसरे पत्रांतून येत असतात. स्थलसंकोचास्तव पत्रकर्त्याचे अभिप्राय देतां येत नाहीं. आगाऊ वर्गणी आल्याखेरीज पत्र सुरू केले जाणार नाहीं. सर्व प्रकारचे पत्रव्यवहार **म्यानेजर** मुंबई भायखळा ह्यांचे नावानें करावें.

अनुभविक शुद्ध वनस्पतीचीं औषधें, हजारो लोकांस गुण आला आहे.

उपदंश शामक गोळ्या १४...	कि. ३	०	०	सर्व प्रकारचे मुळव्याधीवर औषध ...	कि. १	८	•
रक्त शुद्धीच्या गोळ्या ६०...	०	८	०	मदनसंजीवनी तेल बाटलीस...	२	४	•
गर्मीचे चट्टे, परमा, गांधीवर औषध ...	२	०	०	मदनसंजीवनी गोळ्या २४ ...	३	०	•
स्त्रियांचे धुपणीवर औषध ..	१	०	०	गजकर्णावर रामबाण मलम ...	०	५	•
नेत्रांजन, फुल, वडस वगैरेवर ...	१	०	०				
संग्रहणी अतिसार, शूळ वगैरेवर ...	१	०	०				
मलमपुड चट्टे भगंदर व्रणावर ...	२	०	०				
चटकी व जुलाबावर गोळ्या १६ ...	१	०	०				

औषधी-बाड भाग १ ला.
किंमत ४ रुपये. टपालखर्च ४.

औषधाबरोबर अनुपानखर्डा व सर्टिफिकिटे वगैरेसह व्ही. पी. पार्सलनें मागवल्यास पाठवूं. बंगी करणावळ ८– आणा.

पुस्तकें

	कि. रु.	आ.		कि. रु.	आ.		कि. रु.	आ.
मराठी भाषेंतील मनोरंजक गोष्टी भाग ५.	७	४	मदनबाण आणि पुष्पावती कादंबरी.	१	०	तुर्क व रशियनलोकांचे लढाईचा इतिहास.	१	
पुणेंशहर वर्णन भाग १-२.	१	६	मुंबईशहरचा वृत्तांत. (वर्णन)	२	०	सुंदराबाई कल्पीत कादंबरी	•	
श्रीकुणकेश्वर महात्म	०	८	श्रीसंतलीलामृत अध्याय ३५.... ...	१	८	बव्हर्थ लघु वैद्यक..................	१	
वैद्यक संग्रह....	२	०	त्र्यंबकी दिपीका-वैद्यकी	०	८	क्रिमिनल प्रोसिजर कोड सटीक	५	
शिब्दोध रामायण (बालकांड)	०	८	माझा ओसाड पडलेला गांव... ...	०	४	सं. नाटके रत्नप्रभा, चंद्रकला, मंजुघोषा, रम		

किंमतीशिवाय टपाल खर्च निराळा पडेल. व्ही पी. पोस्टने पाठवू. याशिवाय शालोपयोगी कायद्याचीं वैद्यकीची इंग्रजी संस्कृत पुस्त प्राकृत व संस्कृत ग्रंथ टपाल खर्चासह किंमत पाठविल्यास रवाना करण्यांत येतील.

महत्वाची सोयीस्कर सूचना.

सर्व व्यापारी, चिटणीस, व्यवस्थापक, सेक्रेटरी, डॉक्टर, कंपन्या व ऑफिसर वगैरे लोकांस विनयपूर्वक कळविण्यांत येतें कीं, सर्व स्टेशनरी, किराणा, कपडा, मनहारी, यंत्रे वगैरे माल पुणें व मुंबईहून बाहेरगांवीं खरेदी करून पाठविण्याचें काम अगर बाहेरगांवाहून आलेला माला विक्री करण्याचें काम कसोटीनें, सचोटीनें, नियमित वेळी माफक व नेमस्त कमिशन(अडत)घेऊन करीत जाईल. कमिशनचे दर, निय नेहमीं खाते ठेवणारांने ठराव वगैरे पाहिजे असल्यास ठरावपत्रक मागवा. पत्र पेड उत्तराकरितां टीकीट पाठवा. हेड ऑफिस मुंबई माय

जी. बी. नाईक आणि कं

कमिशन एजंटस् जनरल मरचंटस्, आ

मुंबई व पुणें

पत्ता { मुंबई. भायखळा
{ पुणें. रविवार पठे

'तेलगूमित्र' प्रेस.

THE RAILWAY ECHO,

AND

HEBDOMADAL ADVOCATE.

(In the interest of Railway & Telegraph employes and middle and working classes.)

OBJECT:—The Railway employés in particular, and the middle and working classes in general, in India, have till now not a journal of their own to watch, represent, and advocate their interests. To remove this great and long-felt *desideratum*, we have determined to publish the above *Weekly Journal* every Saturday evening.

The Journal shall contain original articles, news, both foreign and local, selections from almost all the newspapers and periodicals in the world, and correspondence from our special correspondents. The subjects, specially selected, will be such as would interest the Railway employés in particular, and middle and working classes in general, and shall afford both amusement and edification to our readers.

ADVANTAGES:—Besides the varied literary and professional advantages which this Journal is destined to afford, we offer to subscribers two more advantages in the shape of Life Insurance without any payment for premium.

(1.) Every year the management shall pay Rs. 100 each, to families or nominees of five of its subscribers, who may meet with natural death during the course of the year, provided the subscribers shall have paid their annual subscription for the year, and shall have been on the list of subscribers for six preceding months.

(2.) Under the same proviso, the families or nominees of subscribers meeting death by Railway Accidents shall be paid Rs. 200 each.

N.B.—Policy stamps borne by the management.

Annual Subscription, inclusive of Postage, all over India & Burma, Rs. 6-0-0

Gentlemen, desirous of registering their names, will please send the following form duly filled in, to us.

Byculla Post,
Bombay.

G. B. NAIK & Co.,
Proprietors.

To

THE MANAGER, "RAILWAY ECHO,"
Byculla Post, Bombay.

DEAR SIR,

I have to request you to register my name as a subscriber to your Journal and will send the subscription when asked for.

Yours truly,

Signature ____________

Name in full ____________

Address ____________

Occupation ____________ *Age* ____________

Nominee ____________

Address ____________

Dated ____________

Usual Signature.

जाहिरात.

संस्थान सोंडुर जिल्हा बळारी इलाखा मद्रास येथें श्रीकार्तिक स्वामींचें महास्थान आहे. तेथें यंदा कार्तिक महिन्यांत शुद्ध पौर्णिमेस आणि वद्य प्रतिपदेस या दोन दिवशीं महायात्रा भरणार आहे तर यात्रेस येऊं इच्छिणाऱ्या लोकांच्या सोईकरितां खालीं लिहिल्या प्रमाणें टिकिटाचे दर ठरविले आहे.

	रुपये
पंचामृताभिषेक	२१
गंगाभिषेक	१५
पादाभिषेक	१०
पादस्पर्श	५
दर्शनटिकिट	२
बारावर्षांचे आंतील मुलांस दर्शनटिकिट	१

कार्तिक शुद्ध १३ पासून तों कार्तिक वद्य १ पावेतों श्रीकार्तिक स्वामीचे डोंगरावर टिकिटें विकत मिळतील. दरवाज्यावर टिकिट न दाखवितां डोंगराईंत आंत प्रवेश करण्याचा कोणी प्रयत्न केल्यास त्याजवर काम चालवून इलाज करण्यांत येईल तारीख १ माहे आक्टोबर सन १८८८ इसवी

सही भीमराव मेळ म्यानेजर
श्रीकार्तिकस्वामी देवस्थान संस्थान सोंडुर जिल्हा बळारी

DONT LOOK AT THIS!
RARE OPPORTUNITY??
PROFITABLE LAGAL
INVESTMEST!!!
RS. 35000
TO BE GIVEN AWAY!!!
For particulars— apply, for prospectus (to be apply gratis) to
MESSRS. J. BHARTIA & BROTHERS.
General Merchants and Commission Agents.
FALKLAND ROAD,
BYCULLA POST,
BOMBAY.

इकडे पाहूं नका!
फारच दुर्मिळ संधि!!
कायदेशीर रीतीनें
थोडक्या खर्चांत मोठा
लाभ!!!
रुपये ३५,०००
वांटून द्यावयाचे आहेत!!!
विशेष माहितीकरितां एका कार्डावर
आपला पत्ता कळवा, म्हणजे
प्रास्पेक्टस फुकट
पाठविण्यांत येईल.
मेसर्स. जे भरतिया अँड
ब्रदर्स,
जनरल मर्चन्टस अँड कमिशन एजन्टस,
फाकलंड रोड, भायखळा पोस्ट, मुंबई.

नोटीस.

रावजी वल्लद नबसाजी कुणबी राहणार पातुर्डे तालुके जळगांव यांस खाली सही करणार इजकडुन नोटीसीनें असें कळविलें जातें कीं तुम्हाशीं माझें लग्न होऊन आज ५ वर्षे झालीं आज साडे चार वर्षें अदमासें तुम्ही मला घेऊन जात नाहीं व माझ्या पोटाची व कपड्याची कांहींच तजवीज नाहीं. मी आज साडे चार वर्षें कर्ज काढून तुमचें नांवानें खात आहें आतां मजला कोणी हीं कर्ज देत नाहीं याजकरितां व मजला पोटास नाहीं व घेऊन जात नाहीं म्हणून असें कळविलें जातें कीं नोटीस पावल्यापासून आज पर्यंतचे खावटीचे वगैरे रुपये २८८ देऊन व माझें पोटाचा बंदोबस्त करून नोटीस पावल्यापासून १२ दिवसाचे आंत मजला सदरहू लिहिल्या प्रमाणें निकाल करून घेऊन जावें. असें करण्याची खुशी नसेल तर माझी सोडचिठी द्यावी. मुदत संपताच सदरील लिहिल्या प्रमाणें आपली कोणचीही खुशी नसल्याचें समजून मी दुसरा घरठाव करीन. मग माझेवर कोणच्याही प्रकारचा हक्क तुमचा नाहीं. कळावें ता० २९ आक्टोबर सन १८८८ इ०

(सही)

धुरपती कोम रावजी नबसाजी इच्या हातची नांगडी असे.

नोटीस.

रा० विठोबा वल्लद जानबा खोपडे रहाणार पोर गव्हाण तालुके मोर्शी यांसः—

मी अलुकी उर्फ कपुरी मर्द मैत शिवराम पुंड राहाणार पोरगव्हाण तालुके मोर्शी. इजकडूनः—

या नोटीशीनें असें कळवितें कीं मौजे उदखेड तालुके मोर्शी येथील सर्वे नंबर १०४-१०५ या दोन शेताबद्दल मुलकी फौजदारी वगैरे संबंधानें माझ्या तर्फे सरकारी कचेरींत काम चालविण्या करितां मी तुम्हास कुलमुखत्यारपत्र दिलें होतें पण अंदाज एक वर्षाचे पूर्वींच सदरहु शेताबद्दल तुमच्या मार्फत तजवीज करण्याचे काम संपलें. तेव्हांच ते मुखत्यारपत्र रद्द आहे असें मी तुम्हास सांगितलें आणि ते मुखत्यारपत्र वापस मागितलें. परंतु तुम्ही ते आज पर्यंत वापस दिलें नाहीं म्हणून पुनः या नोटीशीनें कळवितें कीं, सदरहू रद्द झालेल्या मुखत्यारपत्रावरून तुम्ही कांहींएक प्रकारें काम केलें असतां तें काम मजला कबूल नाहीं. करितां ही नोटीस पावल्या पासून पंधरा दिवसांचे आंत सदरहू मुखत्यारपत्र माझें मजला परत द्यावें. कळावे. तारीख १३—१०—८८ इसवी.

(सही.)

अलुकी उर्फ कपुरी मर्द मैत शिवराम इचे हातची नि॥ नांगडी असे.

SUPPLEMENT

आकोला वऱ्हाडसमाचार तारीख २९ माहे आक्टोबर सन १८८८ इ॰

K. B. RELE AND CO.'S MOST EFFICACIOUS.

PREPARATIONS

के.बी. रेळे कंपनीचीं अति स्वस्त व गुणकारी, रामबाण औषधें.

१ धातु पौष्टिक शक्तिवर्धक गोळ्या.

शरीर निरोगी सुदृढ करणाऱ्या गोळ्या ह्याच आहेत. अति श्रमानें व हरएक दुसऱ्या कारणांनीं झालेली क्षीणता, मुखावरची निस्तेजता, पांडुरता, मनाची उदासीनता, जीर्णज्वरानें, हगवणीनें, खोकल्यानें झालेली क्षीणता, स्वप्नावस्था, मस्तकशूळ, कटीशूळ, निद्राभंग, गंडमाळा, क्षयरोग, रजस्वलास्त्रीतीमध्यें पोटांत दुखणें, धातु जाणें, वाईट स्वप्नें पडणें, हीं ह्यांच्या सेवनानें, नाहींशीं होऊन तोंडावर टवटवी येते. मज्जातंतूंना तीव्रता येऊन स्मरण शक्ति वाढते. काम व अभ्यास करण्यास उल्हास येतो. तोंडास रुचि येऊन भूक लागते पाचनशक्ति वाढते. सर्वांनीं ह्याचा अवश्य अनुभव घ्यावा. कि॰ १२ आणे.

२ परम्यावर खात्रीचें वस्ताद औषध.

हें त्रिदोषक अत्युत्तम त्वरित गुणकारी आहे. लघवीची जळजळ, तिडिक, धातु जाणें ही तात्काळ बंद होतात. परमा कितीं ही जुना व हट्टी असला तरी निश्चयात्मक बरा होतो. कि॰ १ रु॰

३ परम्यावर पिचकारीचें औषध.

हें ही परम्यावर रामबाण आहे. कि॰ ८ आणे.

४ धुपणी (प्रदर) वर अमोलिक औषध.

सर्व प्रकारच्या नव्या व जुन्या धुपण्या ह्यानें हटकून जलद बऱ्या होतात. भूक फार लागते. रक्तवृद्धि होऊन शक्ति येते. किंमत १ रुपया.

५ धुपणीवर पिचकारीचें औषध.

वरील औषधाबरोबर हें वापरल्यानें रोगी रोगमुक्त झाला नाहीं हें क्वचितच. किंमत ८ आणे.

६ सर्व प्रकारच्या जखमांवर मलम.

रहा, चांदी, सर्व नव्या व जुन्या जखमा घाव इ॰ भाठविणारें मलम वापरतें हेंच. कि॰ ८ आणें.

७ खोकल्यावर अचुक औषध.

ह्यानें कफ सुटा पडतो, पडसें, दमा जातो, क्षयाचा, डांग्या, छातींत गुदगुल्या होऊन येणारी इ॰ खोकले अचूक बरे होतात. कि. १२ आणे.

८ तापावर रामबाण औषध.

हिंवताप, पाळीचाताप, अंतरताप; जीर्णज्वर, ह्यांवर तर हें रामबाण आहे. नं. (किंवा म्यालेरियल नांवाच्या तापावर हें वस्ताद आहे. ह्यानें भूक लागते. अन्न पचतें. किंमत १२ आणे.

९ अजीर्ण, अतिसार, ह्यांवर औषध.

अजीर्ण, अतिसार, संग्रणी, अग्निमांद्य, आमरक्ताची व साधी हगवण इ॰ बंद करण्यांत हें कधींच मागे हटले नाहीं. किंमत १२ आणे.

ह्या औषधांच्या गुणाविषयीं ज्या अनेक सर्टिफिकिटें मिळाल्या आहेत त्यांपैकीं एकाचा सारांशः—

" के. बी. रेळे यांस लिहावयास अत्यानंद वाटतो कीं, मजकडे पाठविलेलीं सर्व (वरील) * * * औषधीं मी लक्षपूर्वक तपासून पाहिलीं तीं फार गुणकारी असून निर्दोष आहेत.

(सही) डाक्टर वि. वि. गोखले,
एम. ए. एम. डी."

सूचना— अनुमानाचा कागद औषधा बरोबर असतो वाऊक घेणारास चांगलें कमिशन मिळेल. प्याकिंग व पोस्टेज शिवाय पडेल.

विशेष सूचना— आमच्या वरील औषधां शिवाय सर्व प्रकारचीं दुसरीं इंग्रजी औषधें जसें, पेनीकल्लर, क्लोरोडाईन, पेपरमिंट, काडलिव्हर आईल, वाऱ्याचीं तेलें, मलमें, साबू, पोव्हाज, टिंकचर्स, सलाईन्स, इनोज फ्रूट साल्ट, वैद्यांस दवाखान्या करितां लागणारीं औषधें व शस्त्रें, वगैरे, वगैरे, व तरुण व वृद्ध ह्यांस लागणारे उत्तम गारेचे चष्मे, मुंबईंत आल्या शिवाय, लागणाऱ्या योग्य नंबरांचे पाठविण्यांत येतील त्याच प्रमाणें औषधांचीं व इतर पुस्तकें ही पाठविण्यांत येतील.

पैसे आल्यास किंवा व्हाल्यूपेएबल पार्सलनें औषधें व इतर सामान पाठवूं. नाटपेड पत्रें पाठवूं नयेत. पत्रव्यवहार खालील पत्त्यावर करावा.

पत्ता. के. बी. रेळे कंपनी,
जुबिली मेडिकल हॉल
कावसजी-पटेल ट्यांकरोड मुंबई

☞ हीं औषधें सर्व इंग्रजी औषधें विकणारांकडे व मालकाकडे मिळतील.

आकोला वऱ्हाडसमाचार तारीख २९ माहे अक्टोबर सन १८८८ इ०

जाहिरात.

संस्थान सोंडुर जिल्हा बळारी इलाखा मद्रास येथें श्रीकार्तिक स्वामीचें महास्थान आहे. तेथें येत्या कार्तिक महिन्यांत शुद्ध पौर्णिमेस आणि वद्य प्रतिपदेस या दोन दिवशीं महायात्रा भरणार आहे. तर यात्रेस येऊं इच्छिणाऱ्या मुमुक्षु लोकांच्या सोईकरितां खालीं लिहिल्या प्रमाणें टिकिटांचे दर ठेविले आहे.

	रुपये
पंचमतार्भिषेक	२५
[illegible]	१५
[illegible]	१०
[illegible]	५
[illegible]	२
[illegible] आंतील [illegible] शीनाटिकिट	१

[illegible] शुद्ध १३ पासून तों कार्तिक [illegible] तों श्रीकार्तिक स्वामीचे डोंगरावर [illegible] त मिळतील. दरवाज्यावर टिकि[illegible] विता दांडगाईनें आंत प्रवेश कर[illegible] ण्णी प्रयत्न केल्यास त्याबद्दल काय[illegible] ज करण्यांत येईल तारीख १ [illegible] टोबर सन १८८८ इसवी

सही भीमराव पोळ म्यानेजर
श्रीकार्तिकस्वामी देवस्थान संस्थान सोंडुर जिल्हा बळारी

DONT LOOK AT THIS!
RARE OPPORTUNITY??
PROFITABLE LAGAL
INVESTMENT!!!
RS. 35000
TO BE GIVEN AWAY!!!
For particulars— apply, for prospectus (to be apply gratis) to
MESSRS. J. BHARTIA & BROTHERS.
General Merchants and Commission Agents.
FALKLAND ROAD,
BYCULLA POST,
BOMBAY.

इकडे पाहूं नका!
फारच दुर्मिळ संधि!!
कायदेशीर रीतीनें
थोड्या खर्चांत मोठा
लाभ!!!
रुपये ३५,०००
वांटून द्यावयाचे आहेत!!!
विशेष माहितीसाठीं एका कार्डावर
आपला पत्ता कळवा, [illegible] णजे
[illegible]
पाठविण्यांत येईल.
मेसर्स.जे. भरतिया अँड
ब्रदर्स,
जनेरल मर्चन्टस अँड कामिशन एजन्टस,
फाकलंड रोड, भायखळा पेठ, मुंबई.

नोटीस.

रावजी वल्लद नवसाजी कुणबी राहणार पातुरडे तालुके जळगांव यांस खालीं सही करणार इजकडून नोटीशीनें असें कळविलें जातें कीं तुझ्याशीं माझें लग्न होऊन बारा वर्षें जाहाली आज साहा वर्षें अदमासें तुह्मी मजला नेत नाहीं व माझ्या पोटाची व वस्त्राचीवगैरे कांहींच तजवीज नाहीं. मी आज साहा वर्षें कर्ज काढून तुझें नांवावर खात आहे आतां मजला कोणी हीं कर्ज देत नाहीं याजकरितां व मजला पोटास नाहीं व घेऊन जात नाहीं म्हणून असें कळविलें जातें कीं नोटीस पावल्यापासून आज पर्यंतचे खावटीचे वगैरे रुपये २८८ देऊन व माझें पोटाचा बंदोबस्त करून नोटीस पावल्यापासून १२ दिवसाचे आंत मजला सदरील लिहिल्या प्रमाणें निकाल करून घेऊन जावें. असें करण्याची खुशी नसेल तर माझी सोडचिठी द्यावी. मुदत संपताच सदरील लिहिल्या प्रमाणें आपली कोणचीही खुशी नसल्याचे समजून मी दुसरा घरठाव करीन. मग माझेवर कोणच्याही प्रकारचा हक्क तुमचा नाहीं. कळावें ता० २२ आक्टोबर सन १८८८ इ०

(सही)

धुरपती कोम रावजी नवसाजी इच्या हातची नांगडी असे.

नोटीस.

रा० विठोबा वल्लद नारबा खोपडे रहाणार पोरगव्हाण तालुके मोर्शी यांसः—

मी अलुकी उर्फ कपुरी मर्द मैत शिवराम पुंड राहाणार पोरगव्हाण तालुके मोर्शी. इजकडूनः—

या नोटीशीनें असें कळवितें कीं मौजे उदखेड तालुके मोर्शी येथील सर्वे नंबर १०४-१०५ या दोन शेताबद्दल मुलकी फौजदारी वगैरे संबंधानें माझ्या तर्फे सरकारी कचेरींत काम चालविण्या करितां मी तुह्मास कुलमुखत्यारपत्र दिलें होतें पण अंदाज एक वर्षाचे पूर्वींच सदरहु शेताबद्दल तुमच्या मार्फत तजवीज करण्याचें काम संपलें. तेव्हांच तें मुखत्यारपत्र रद्द आहे असें मी तुह्मास सांगितलें आणि तें मुखत्यारपत्र वापस मागितलें. परंतु तुह्मी तें आज पर्यंत वापस दिलें नाहीं ह्मणून पुनः या नोटीशीनें कळवितें कीं, सदरहू रद्द झालेल्या मुखत्यारपत्रावरून तुह्मी कोणत्या ही प्रकारें काम केलें असतां तें काम मजला कबूल नाहीं. सबब ही नोटीस पावल्या पासून पंधरा दिवसाचे आंत सदरहू मुखत्यारपत्र माझें मजला परत द्यावें. कळावें. तारीख १३—१०—८८ इसवी.

(सही.)

अलुकी उर्फ कपुरी मर्द मैत शिवराम इचे हातची नि॥ नांगी असें.

र्णे मोठें नवल समजलें पाहिजे. परंतु नवल कशाचें ते मुसलमान आहेत. तेव्हां मुसलमान असणें ही एक प्रकारची शिफारसच समजली पाहिजे. असो. नशीब सर्वांमध्यें लागलेंच आहे. वेऊंदे बिचाऱ्याला आपलें कल्याण करून.

येथील पोस्टांत एकवीस रुपयांची तार मास्तरची जागा होती ती लाल काकांच्या कारकीर्दीत ल्यास गेली. तारेचें काम येथें फारसें नाहीं असें काकासाहेबांच्या पाहाण्यांत आलें म्हणा अगर तारेचे भाग मुख्य आलें म्हणा ती जागा कमी केली व तारेचे काम पोस्टांतील सेकंड वीस रुपयांचे क्लार्क यांचे कडे दिलें. तारेचे कामा बद्दल १० रुपये एकल्यास मिळावयाचे असा ठराव झाला असें म्हणतात. व हल्लींचे तार मास्तर यांसच सेकंड क्लार्क नेमिलें बिचाऱ्याला वीस रुपये पगार व १० अलावन्स मिळेल व पूर्वींचे दुसरे क्लार्क यांना टलेखात सारख्याच पगारावर इलिचपुरास जावें लागलें एकूण सत्ते पुढें शहाणपण कसचें.

पुसद येथें नवीन मुनसब कोर्ट सुरूं होणार अशी बातमी आहे. आतां मुनसब कोण येतो पाहावें. त्यांचे कोर्टाकारितां नेमलेले कारकून येथें येऊन वाट पाहात बसले आहेत. कधीं बिचारे आपापले गांवीं जातील ते जाणोत. कळावें बहुत काय लिहिणें हो विनंता.

आपला
"क्ष"

पिंपळगांव राजा ता. ८-८-८९ इ०

रा० रा० वऱ्हाडसमाचार कर्ते यांस

वि० वि० लिहिण्यास कारण कीं, या आठवड्यांत मेघराजानीं पर्जन्य वृष्टी करून सर्व प्राणिमात्रास तृप्त केलें. करितां आम्ही फार आभारी आहों या गांवांत महामारी बाई साहेबांचें ठाणें आल्या दिवसां पासून एकंदर बारा असामी आजारी झाले त्यापैकीं चार गृहस्थ ज्वान कैलासवासी गेले, त्यामुळें आम्हास फार वाईट वाटतें. परमेश्वर कधीं सदर्हू ठाणें उठवून रवाना करील ते समजत नाहीं.

आमचे गांवांत दवाखाना सुमारें सन १८८० पासून सुरूं झाला. सदरहू दवाखान्यावर प्रथम मे. शाबुदीन हे आले, ते प्रथम आले तेव्हां त्यांचे लक्ष मुसलमान [illegible] विशेष होतें. कांहीं दिवसां[illegible] सदरहू गांवचा पूर्ण अनु[illegible] ते हिंदु व मुसलमान [illegible] सारखे नात्यानें वागुं लागले त्या [illegible] पासून ते हिंदु व मुसलमान लोकांना प्रियझ[illegible] नंतर मे. सिवापा देवापा हे आले. ते [illegible] हिंदू व मुसलमान लोकांशीं ए[illegible] वागत असत सदरहू गृह[illegible] कीं पत्रीं लिहितां ये[illegible] खा- खाना उत्तम [illegible]ना एक दुर्व्यसन लागल्या मुळें त्यांची बदली येथून निल्ह्याचे ठिकाणीं झाली त्या नंतर मे. महादेव गोपाळ हे आले. पहिल्यानें आले त्या वेळेस लोकांना असें वाटत असें कीं दवाखान्याचें काम उमत्त प्रकारें चालवितील, परंतु याचा स्वभाव मिजासी असल्या मुळें, त्याचा व कंपाउंडरचा मेळ जसा असावा तसा नाहीं. व रयतलोकांनां वक्तशीर औषध न मिळाल्या मुळें लोक फार त्रस्त झाले आहेत कारण दवाखान्यापासून लोकांना जसा फायदा व्हावा तसा होत नाहीं. येथील डिस्पेन्सरी कमेटी, सदरहू दवाखान्याकडे किती लक्ष पुरवीत आहे हें सहज ध्यानीं येईल.

मे० मेडिकल आफिसर यांस हीच विनंती आहे कीं, सदरहू चालूं असलेल्या रोगावर सक्त मेहनत करून रोग्यास वक्तशीर औषधें दिल्यास त्यांचे आह्मी फार आभारी होऊं. गांव फार गलिच्छ असल्यामुळें सदरील रोग उत्तरोत्तर वृद्धिगत होत चालला आहे करितां आमचे हितेच्छु लोकल कमेटीनें गांवांतील सफाई ठेवण्याकडे विशेष लक्ष ठेवल्यास हा रोग नाहींसा होईल.

या गांवापासून दोन कोसावर बोरजवळ ह्मणून गांव आहे. तेथील लोकांनीं सरकारी शाळे करितां सर्वांनीं मिळून शाळागृह करण्या करितां सरकारास १९८०१२ दिलें. हें ऐकून आह्मास फारच आनंद झाला. यापुढें तेथील लोक असेंच वारंवार शाळेला मदत देतील अशी आशा आहे.

पिंपळगांवाहून मौजे मुरंबे येथें जाणाऱ्या रस्त्याचे अजूबाजूनें कजबे मजकूर येथील मुसलमान हिंदु लोकांची शेतें असल्या मुळें सदर्हू रस्ता काट्यांचे कुंपणानीं राखून टाकिला त्या मुळें रस्त्याचे गाळांत काट्याचे अंथरुण झालें आहे त्या मुळें मनुष्यांस व जनावरांस इतकी तजादि होते कीं कित्येक जनावरे पायांत काटे मोडून लंगडी होतात व मजुर लोक त्या रस्त्यानें गेले असतां त्याना एक दिवसाची मजुरी पायांतील काटे काढण्यास न्हाव्यास द्यावें लागते व त्या दुखांत त्याना दोन दिवस उपोषित बसी राहावें लागते, करिता मे. तहसिलदार साहेब जर एखादा दौरा त्या रस्त्यानें गेल्यास गरीब गुरीब लोकांना होत असलेली तकलिफ दूर होऊन ते लोक मे. साहेबांचे फार ईश्वरास त्यांचें कल्याण होण्यास मागणें मागतील.

अम्हांस लिहिण्यास अतिशय खेद वाटतो कीं मे. रावसाहेब अमडापूरकर ऑनररी माजिस्ट्रेट भाउसाहेब देशमुख हे मागील आठव्यांत कैलासवासी गेले. सदरहु गृहस्त फार लोकप्रिय असून काम करण्याची शैली ही फारच मनोहर होती. त्या मुळें त्यांची फार लोकास हळहळ वाटते, त्याचे जागी ऑनररी माजिस्ट्रटचे काम पाहाण्यास त्यांचे चिरंजीव, रा. निळकंठराव यांस सरकार नेमितील अशी आशा आहे.

आपला एक
"ग्रामस्त."

नोटीस

नोटीस बेशमी शिवलाल गुलाबचंद वहिवाटदार बुलीदान लालचंद मारवाडी दुकान मौजे भोन प्रगणें पातुरडे ता० जळगांव जि० अकोले यासी मैनी मर्द तुकाराम तेली राहणार अकोले तुह्मास कळविण्यांत येते कीं कजबे कवठळ ता० जळगांव येथील सरवई नंबर ५० पैकीं एकर ७०८ गुंठे रुपये १३०८ याचे खाते लक्ष्मण वल्लद बापुतेली याच्या नावचे होतें. तो माझा बाप होता त्यांनीं सदर्हू शेत तुह्मास सरवई नंबर १२ तुमच्या देण्यांत दिलें होते त्याचे साल सन १२९८ साली पुरे झालें आतां सदर्हु शेताचा वारसा माझा आहे मी त्याची कन्या असलेवरून सदरहू शेत मजला तुह्मी वहितीस तुमचे ताब्यांत होतें तें मजला माझें ताब्यांत द्यावे नाहींतर सदर्हू नोटिशीचा जबाब द्यावा नाहींपेक्षां तुमच्यावर योग्य कोर्टांत फिर्याद करून नोटिसीचे खर्चांसुद्धां पैसा भरून घेतला जाईल.

(सही)

मैनी मर्द तुकाराम तेली रहाणार अकोले.
इचे हातची बांगडी.

गरमीचे रोगावर औषध,

शरिरांत गरमी होऊन धातु बिघडते व ती स्त्री संग समयीं पांच दोन मिनिटांतच पतन होते. झोंपेंत व मुत्र समई पतन होतेपरम्याचा रोग उत्पन्न होतो शरिराचा दाह आदीकरून अनेक पीडा होतात. हा रोग ज्यांस आहे त्याणी अवलेह घ्यावा. गोड व अनुभविक आहे. एक डब्यांत तोळे २८ किंमत रुपये २ डाक खर्च १० आणे.

अन्न पचन होण्याचे औषध

अन्न पचन होत नाहीं त्यांस मळमुत्र साफ होत नाहीं. पोट दुखतें. पोटांत वायु धरतो, छातींत कफ पित्त होऊन जळजळतें, खोकला होतो, मळमार्गानें शेम पांढरे रंगाची पडते. शरिरांत वात शिरतो, अशक्तता येते हा रोग ज्यांस आहे त्याणी पाकवडी औषध घ्यावें. एक डब्यांत तोळे १६ किंमत रुपये २ डाक खर्च ९ आणे.

पत्ता गजानन बाळकृष्ण वैशंपायन
वैद्य पेठ सदाशिव पुणें सिटी.

पत्रव्यवहार.

ह्या सदराखालील मजकूर पत्रकर्त्यांच्या मतास मिळूनच असतील असें समजूं नये.

मुक्काम वाशीम ३।८।८९ इ०

रा. रा. वऱ्हाडसमाचार कर्ते यांसः—

हल्लीक सा० नमस्कार विनंती विशेष. अशांत पावसानें डोळे वटारल्या सारखे केलें आहे. इतक्यांतच काळजी उत्पन्न होण्या सारखी नाहीं, तरी मेघराजा लवकर कृपा करील तर बरें. पिकें बरी आहेत. धान्याचे भाव माहाग आहेत. मागील पत्रलिहून गेल्यावर माहामारीचें स्वरूप इतकें दोन दिवस भयंकर झालें होतें कीं सर्वत्र जिवाचा बेभरंवसा उत्पन्न झाला होता. त्या भयानें चार पांच सप्ते उभे राहिले. एक कांटे वेशीचे मारुतीवर एक श्रीकरुणेश्वराचे मंदिरांत एक शुक्रवार पेठेंत, एक भट गल्लींत व एक देवपेठेंत, वटसावित्रीवर जेव्हां कां हरीनामाचा गजर चालला तेव्हां माहामारीचें लागलेंच अगदीं शांतवन झालें, असें आज दोन तीन दिवसांत कोठें कोणी फारसे आजारी झाले नाहींत त्या वरून ह्मणतां येईल. हरीचें नाम भक्तांचें दुःख हरण करणारें आहे याचा अनुभव आतां लोकांना आला आहेच. तेव्हां देव नाहीं ह्मणणारांनीं ह्मणूं नये काय? मात्र दिल्यावांचून देव देत नाहीं. ह्मणजे देवाची आपण पूजअर्चा भक्ती पूर्वक केल्यास तो परमात्मा कधीं ही उपेक्षा करीत नाहीं. तेव्हां बाबांनो ईश्वर भक्ती करा. धर्माचरणानें वागा ह्मणजे तुमचें सर्व दैन्य हरेल. हा असा सुलभ मार्ग असतां तुह्मी अडमार्गांत कां शिरतां व आपणावर संकटें आणून कां घेतां? आतां तीन चार दिवसांपासून मंगरूळपीर येथें हा उपद्रव सुरू झाला असून तेथें मनुष्यें माहामारीच्या प्रज्वलीत केलेल्या अशा कुंडांत बळी पडत आहेत ही वार्ता ऐकून लोकांचीं अंतःकरणें फाटत आहे. प्रभो तारणीकाय आह्मां लेंकरांना तुझा भरंवसा.

मि. गणेश गोपाळ दहीगांवकर यांनीं येऊन आपले कामाचा चार्ज घेतला. एकदांचे त्यांचे हिस्से मिटले ही मोठी आनंदाची गोष्ट झाली. यांना या जिल्ह्याची पूर्वीं माहिति झालेली आहेच तेव्हां हे चांगल्या रीतीनें काम करतील यांत संशय नाहीं. मात्र यांचे कारकिर्दींत यांनीं चांगल्या रीतीनें वागणाऱ्या लोकांवर कृपा ठेवावी. जेथें जेथें अनीति आढळेल तेथें कोणाची भीड न धरतां ताबडतोब शासन करीत जावें सर्वांमध्यें नियमितपणा आणावा. अनाथ सद्गुणी मनुष्याला आश्रय द्यावा. व आपल्या पूर्वींच्या मित्र मंडळीचें स्मरण ठेवीत जावें. कित्येक लोक असें असतात कीं एकदां त्यांचे नशीबानें हुद्दा व अधिकार प्राप्त झाला कीं मग काय त्यांना जमीन अस्मान एक होऊन जातें. आपले ब्राह्मणपणाची त्यांना मोठी बडेजाव वाटू लागते. व ते लोकांना कस्पटाप्रमाणें समजूं लागतात व असें होतां होतां लोक ही त्यांस कंटाळतात. तेव्हां मोठ्या हुद्देवाल्याला या गोष्टीविषयीं फार जपलें पाहिजे. मागील कोणत्याही काळाच्या इतिहासाकडे लक्ष दिलें असतां असें दिसून येईल कीं हुद्दा हा केवळ चमकोऱ्याच्या पानावरचें पाणी आहे. असें जर आहे तर तो प्राप्त झाल्याचा हर्ष व गेल्याचा विषाद सूज्ञ मानीत नाहींत. शिवाय हे आमचे पद्यांत वाशीम आहे. "गुणांच गुहती गुणान् प्रकटी करोती" असा मित्र मिळाल्या शिवाय नुसत्या भुलथापांवर कोणीही सूज्ञ मनुष्यानें लक्ष्य देतां कामा नये मि. दहीगांवकर उत्तम प्रकारें आपल्या कामांत यशस्वी होतील अशी उमेद आहे व त्यांना यश मिळालें ह्मणजे सध्यां ज्यांना त्यांना फार बढती मिळाल्याबद्दल (ह्मणजे साठांचे दुप्पट) वाईट वाटत आहे ते लाजतील. मि० गंगाधर हरी नाना जोशी यांना पंचविसांचे पंनास होऊन तेथील इंग्लिश हापिसांत ते लोकलफंड क्लार्क बनून आले आहेत. बोलण्या चालण्याचे सफाईवरून चांगलें काम करतील असें वाटतें. मि० गणेश भिवराव हे आजपर्यंत हे काम करीत होते. गणेश भिवरावासारखा हुशार मनुष्य मिळणें कठीण परंतु त्यांना बढतीची जागा मिळून ते इलिचपुरास गेले. वास्तविक पहातां मि० गणेश भीवराव यांची येथील पन्नासांची जागा येथेंच वर्गावर्गी करून भरली पाहिजे होती परंतु " आलें देवाजीच्या मना तेथें कोणाचें चालेना " ह्या हापिसांत ४० सांचे हुशार लोक असतां त्यांचे हक्काची पायमल्ली केली ह्मणजे बिचाऱ्यांचे नशीब. बाबांनो करितां काय? काळाला अनुसरा न्याय देणारा जेव्हां कोणी मिळेल तेव्हां तुमचे हक्क मनांत आणील आणि तुह्मास बढती मिळेल. बाहेरचे लोक जर तुमच्या पेक्षां विद्येनें कमी पगारानें कमी आपलें घोडें पुढें ढकलूं लागले तर करितां काय? बस स्वस्थ.

येथें पूर्वीं कंपनीचें दुकान नव्हतें. किरकोळ व्यापारी लोकांचीं दुकानें असत. लोकांपासून अडवून पाहिजे तसे पैसे उपटीत, व लोकांना त्यांच्या इच्छे प्रमाणें वागल्या शिवाय गतीच नसे. तेव्हां सर्व लोक त्रासून गेले पुढें कित्येक लोक पुढारी होऊन शेअर काढून भांडवल जमा करून कंपनीचें दुकान स्थापन झालें. खर्चवेंच जाऊन रुपयाच्या मागें एक आणा नफा या प्रमाणें व्यवस्था चालली होती. पहिल्या वर्षीं व्याजाचा शेंकडा बराच दर पडला. दुसऱ्या वर्षीं त्याचेपेक्षां कमी. तिसऱ्या वर्षीं त्याचेपेक्षां याप्रमाणें मान कमी कमी होत चाललें आहे. असें होण्याचें कारण असें दिसतें कीं पूर्वीं येथें कच्छी लोकांचीं दुकानें नसत तीं हल्लीं झालीं आहेत त्यामुळें कंपनीचे दुकानची विक्री कमी होते. शिवाय पूर्वीं कंपनीचे दुकानचे जिन्नस दुसऱ्या कोणत्याही दुकानापेक्षां स्वस्त पडत परंतु अलीकडे महाग पडतात असें लोक समजतात. मग हा समज कितपत खरा आहे कोण जाणें. शिवाय पूर्वीं व्यवस्था वरचेवर दुकानाकडे सर्व शेअर होल्डर्स लोकांचे पाहणें असे. वरचेवर मालाची तपासणी असे. नौकर लोकांवर दाब असे. परंतु अलीकडे ते कांहीं नाहीं तेव्हां दुकानामध्यें गोंधळ असावा असें अलीकडे एक घडून आलेली गोष्ट सांगते. ह्या कंपनीच्या दुकानावर जे आहेत त्यापैकीं एक तेजी नांवाचा परदेशी नौकर होता. त्याचे स्वाधीन सर्व दुकानाचा कधीं कधीं हवाला असे. ह्याच्या सारखा प्रामाणीक मनुष्यें मिळणें कठीण असें व्यवस्थापकांना वाटले असावें अगर याचा विश्वास बसण्यासाठीं तो तसा पहिल्यानें वागला असावा. परंतु अखेर त्याचे पतीचें भांडवल फुटलें. साहू कुंजीसा यांचे येथें चोरी झाली. त्या चोरीस बरेंच दिवस झाले. पोलिसानें खटपट केली पत्ता लागेना. तेव्हां ती गोष्ट तशीच पडून राहिली परंतु पाप कर्माचा कधीं बाहेर यावयाचेंच. ती चोरी येथील एका पेनशनर चिफाचे जावयानें केली अशी पोलिसास बातमी समजताच पोलिसानें मोठ्या खटपटीनें ती बाहेर काढली व जावई बावांची योग्यता पोलिसास समजली ह्या चोरीचे संबंधानें पोलिसास संशय येऊन सदरहु तेजी याचे घराचा झाडा घेतां त्या चोरीपैकीं माल न सांपडतां कंपनीचे दुकानचा कांहीं माल त्याजपाशीं सांपडला. त्यावरून त्याचा खरेपणा बाहेर पडला. यावरून असें एक अनुमान काढितां येईल कीं "धरला तर चोर नाहीं तर शिरजोर" आतां सांपडलाच तेव्हां गोरीचें गोरेपण बाहेर आलें. न त्याचे बद्दल व्यवस्थापकांची खातरी झाली. पोलिसानें मुकद्दमा केला व कायदे बरहूकूम त्याची तजवीज होऊन बिचाऱ्या तेजीचें तेज आतां जेला मध्यें पडत आहे, असें, म्हणतात!! हल्लीं आमचे टाऊनचे चिफ साहेब जे मिळाले ते फार हुशार आहेत. त्यांत ह्या स्टेशनांत प्रवेश केल्या पासून फार मेहनतीनें आपलें काम करीत आहेत. व टाऊनचा चांगला बंदोबस्त ठेविला आहे. सरकारचा अलीकडे नीति विषयीं फार कटाक्ष आहे तर आमचे चिफ साहेब लोकांची निति सुधारण्याकडे लक्ष देतील तर लोकसुधारणेबद्दलचें पुण्याचें यश त्यांना योग्य होईल.

येथील नायब तहशिलदार रा. रा. [illegible]मराव गोविंद यांची बदली चिखली जिल्हा बुलडाणें येथें झाली आहे अ[illegible] ह्मणतात. व त्यांचे जागीं कोणी सा[illegible]चे मुसलमान मलकापुराहून [illegible] असें ऐकतों. व ते तेथें म[illegible]र असतां एकदम [illegible]ी ह्मणजे बिचा[illegible]हिजे. आतां [illegible] जागा मिळ-

अं. ... ता. ... [illegible] १७ माहे डिसेंबर सन १८८३.

R. D. Rele and co smostefficacious.

PREPARATIONS.

१ ... पौष्टिक शक्तिवर्धक

गोळ्या

शरीर [illegible] करण्याच्या गोळ्या [illegible] आहेत [illegible] हरएक दुसऱ्या कारणांनीं झालेला क्षीणता, [illegible] नि-रोगता, पांडुरता, मनाची उदासीनता, [illegible] हगवणीमें [illegible] झालेली क्षीणता, [illegible] निद्राभंग, [illegible] भीतीमध्यें [illegible] वाटु [illegible] स्वप्नें पडणें, [illegible] होऊन [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] पाचनशक्ति वाढते [illegible] अनुभव घ्यावा. किं० १२ आणे

[illegible]

औषध.

हे [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] किं० १ रु०

[illegible] औषध.

[illegible] आहे. किं० [illegible] आणे.

[illegible] औषध

[illegible] किंमत [illegible]

[illegible] औषध

[illegible] किंमत [illegible] आणे.

[illegible]

[illegible] आणे.

[illegible] औषध.

[illegible]

होऊन देणारी इ० खोकले कचुक वगैरे [illegible] त. किं. १२ आणे

८ तापावर रामबाण औषध.

हिवताप, पाळीचाताप, अंतरताप; जीर्ण ज्वर, [illegible] तर हें रामबाण आहे. [illegible] किंवा [illegible] नंतरच्या तपावर हें व [illegible] आहे ह्यानें भूक लागते अन्न पचतें. किंमत १२ आणे.

९ अजीर्ण, अतिसार, [illegible] औषध.

अजीर्ण, अतिसार, संग्रहणी, [illegible] [illegible] हगवण इ० बंद क-रण्यात हें [illegible] नाहीं. किंमत १२ आणे.

ह्या औषधांच्या गुणाविषयीं [illegible] [illegible] मिळाल्या आहेत त्यांपैकीं एका-चा [illegible]—

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] आहेत.

(सही) डाक्टर [illegible]

[illegible]

सूचना—[illegible]

विशेष सूचना—[illegible]

[illegible]

[illegible]

समाचार तारीख

...नाथ काळे ...कंपनी यांचा ...दवाखाना.

...कारणांनी मनुष्यांचे व गुरांचे सर्व रो... ...र औषधें मिळतात.

औषधें घेण्यास फार सुलभ आहेत. कोणत्याही रोगांवर वैद्य व अलोपाथिक डाक्तर जीं औषधें देतात त्याहून आमचे जवळ असलेल्या औषधांनीं फार लौकर चांगला व फार वेळ टिकणारा गुण येतो.

पटकी, मुळव्याध, परमा, आम्लपित्त खरूज, गेण, नायटे, खवंड, हिवताप, संधिवा... ...व खोकला, भगंदर, लहान मुलांचें आंगांत येणें, मुलांचे पोटांतील दबा, गरोदर अवस्थेतील ओकारी, बाळंतरोग व इतर प्रकारचे माणसांचे सर्व रोग यांजवर उत्तम गुण देणारीं औषधें आह्मीं आमचे दवाखान्यांत ठेविलीं आहेत.

गुरांचे रोग—पटकी, लाळ, खेसणें, पाठीला लागणें, पोट फुगणें, गळा सुजणें, आवरक, आंचळांतून रक्त येणें, क्षतें, पोटांतील ... सर्व रोग यांजवर या द... ...औषध ठेविलीं आहेत. गाई, बैल ..., घोडे, कुत्रीं, मांजरें, बकरा, य... ...सर्व रोगांवर आह्मीं औषधें ठेविलीं आहेत

या दवाखान्यांत रोग्यांना औषधाबद्दल थोडी किंमत द्यावी लागेल.

बाहेर गांवीं राहणार लोकांना आपआपले रोगाची हकिकत लिहून कळविली असतां माफकदरानें त्यांस अभिप्राय मिळेल. औषध मागविलें असतां जीं औषधें आह्मीं पाठवूं त्यांजबरोबर औषध घेण्याचे माहितीचा कागद पाठवूं

वर लिहिलेल्या कित्येक रोगांवरील औषधाचे एक कुपीत पांच मनुष्यांस पुरण्याइतकें औषध आहे.

जुने रोग व ज्या रोगांना बरें करण्यास वेळ लागतो अशा रोगांनीं पिडलेल्या लोकांस त्यांची मर्जी असेल तर ठराव करूं. ठरावाची जी रकम ठरेल त्यापैकीं कांहीं आगाऊ द्यावी लागेल.

"हा दवाखाना उमरावती येथें भुसार दरवाज्या बाहेर मिस्टर प्रह्लाद नारायण जोग वकील यांचे वाड्यांत खालचे दिवाणखान्यांत आहे"

उमरावती मेडिकल हॉल.ता० २४-१०-९८

दामोदर काशिनाथ काळे आणि कंपनी.

"TO THE DEAF."

A person cured of Deafness and oNises in the Head of 23 years, standing by a Simple Remedy, will send a description of ... applies to J. H. Nich... Court House Street, Calcutta.

बहिऱ्यांस

बहिरेपणा आणि २३ वर्षांचा कर्णनाद ...स गुण आणणारें सोपें औषध.

जे. एच्. निकलसन, ५ वी ओल्ड कोर्ट हौस स्ट्रीट कलकत्ता, यांस पोस्टपेड पत्र पाठविलें असतां औषधाबद्दलची माहिती फुकट पाठविली जाईल.

D'ONT LOOK AT THIS!

RARE OPPORTUNITY!!

PROFITABLE LAGAL INVESTMENT!!!

RS. 35000

TO BE GIVEN AWAY!!!

For particulars— apply, for prospectus (to be posted gratis) to

MESSRS. J. BHARTIA & BROTHERS.

General Merchants and Commission Agents.

FALKLAND ROAD, BYCULLA POST, BOMBAY.

इकडे पाहूं नका!

फारच दुर्मिळ संधि!!

कायदेशीर रीतीनें

थोड्या खर्चात मोठा लाभ!!!

रुपये ३५,०००

वाटून द्यावयाचे आहेत!!!

विशेष माहितीसाठीं एका कार्डावर आपला पत्ता कळवा, ह्मणजे प्रास्पेक्टस फुकट पाठविण्यांत येईल.

मेसर्स.जे. भरतिया अँड ब्रदर्स,

जनरल मर्चन्टस अँड कमिशन एजन्टस, फाकलंड रोड, भायखळा पोस्ट, मुंबई.

राजमाचीकर व साठे न्यायाश्रयकर्ते पुणें यांनीं नवीन तयार केलेला.

हिंदुस्थानचा कराराचा आक्ट.

सन १८७२ चा ९ वा

समजुतीच्या टिपा व मुंबई, कलकत्ता, मद्रास व अलाहाबाद हायकोर्टाचे ...वाड्यां ...

किंमत रु० २॥ व टपाल खर्च ०६ आ.

हीं पुस्तकें आमचे छापखान्यांत व सदाशिव काशीनाथ आणि कंपनी यांचे दुकानीं ...त मिळतील.

जाहिरात.

डा. नारायण चिंतामण यांनीं मुद्दाम तयार केलेलीं उत्तम गुणकारी औषधें

सूचना—हीं सर्व औषधें शुद्ध वनस्पती चीं केलेलीं असून हजारो लोकांनीं अनुभवलेलीं आहेत. रक्तांत दोष उत्पन्न करणारे रसायनाचा ह्यांत बिलकुल उपयोग केलेला नाहीं. जाहिरातींतील औषधांवर लोकांची श्रद्धा बसत नाहीं म्हणून रोग्यांना ह्या सर्व औषधांची गरज पडेल तेव्हां निदान एकवेळ तरी मुद्दाम उपयोग करून पाहवा अशी त्यास मजशी सविनय प्रार्थना आहे ह्या सर्व औषधांचा उपयोग शेंकडों रोग्यांनीं करून पाहिला व त्यां पैकी तीन चतुर्थांश बरे होतात अशी आमची खात्री झाल्या मुळें तीं प्रसिद्ध केलीं आहेत.

गजकर्णावर रामबाण औषध.

ह्याची तर सर्वत्र प्रसिद्धीच आहे. याचे गुणा बद्दल मिळालेल्या सर्टिफिकिटां पैकीं कांहीं माहितीचे कागदांत दिलीं आहेत. किं. दर बाटली ०९ आ. बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

खरजेवर हटकून गुणकारी मलम

हें लावलें असतां मुळींच झोंबत नाहीं. तीन चार दिवसांत खरूज बरी होते. याचे ही गुणाबद्दल सर्टिफिकिटें आहेत. किं. दर डबी ०८ आ. बंगी करणावळ ०१ आणा. शिवाय टपाल खर्च.

खात्रीचे नेत्रांजन.

आलेले डोळे, लाली, खुपऱ्या, डोळ्यांतून पाणी येणें, डोळे खुपणें व सारा वगैरे सारखे विकार चार दिवसांत बरे होतात. किं. दर बाटली ०७ आ. बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

मूळव्याधीवर अद्भुत सर्बत

अवश्य अनुभव घ्या. रोग नवीन असल्यास एक बाटलींत काम होतें. रक्त पडणें, आंग सूज व ठणका, हीं तीन चार दिवसांत कमी होऊं लागतात. किं. दर बाटलीस रु. ३०४ बंगी करणावळ ०२ आ. शिवाय टपालखर्च. १ बाटली १२ दिवस पुरते.

मोड असल्यास हें सर्बत घेऊन शिवाय मलम घ्यावें लागतें. किं. दर डबी ०८ आ. बंगी करणावळ ०१ शिवाय टपाल खर्च.

आंवरक्ताच्या हगवणीवर गोळ्या.

सुमारें आठ दिवसांत मुरडा, आंवरक्त अगदीं बंद होऊन अन्न पचन होऊं लागतें. रोग अगदीं नाहींसा होतो. किं. दरएक २४ गोळ्यांचे डबीस १ रु. बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

शीत ज्वर व हिंवावर गोळ्या.

ह्या गोळ्यांची तारीफ करावी तेवढी थोडीच. यांचे सेवनानें कितीही दिवसांचे अगर कितीही दिवसांनीं येणारे हींव असो सुमारें चार दिवसांत हटकून बंद होतें. हिंवावर तर ह्या गोळ्यांची क्रिया केवळ जादू सारखी होते किं. दर १६ गोळ्यांचे डबीस १ रु० बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

परम्यावर उत्तम पाक

हा पाक तीन दिवस घेतला असतां लघवीची आग व ठिडक नाहींशी होऊन पू वाहणें बंद होऊं लागतो. रोग नवीन असल्यास एक बाटली पुरे आहे. नाना तऱ्हेची रसायनी औषधें खाऊन ज्याचा परमा फार विकोपास गेला असेल त्याला दोन बाटल्या घ्याव्या लागतील. किं. दर बाटली ३ रु० बंगी करणावळ ०२ आ. शिवाय टपाल खर्च.

स्त्रियांच्या धुपणीवर कषाय (काढा)

धुपणी तांबडी अगर पांढरी असो हा कषाय घेतल्या पासून सुमारें चौथे दिवशीं गुण दिसूं लागतो. गरोदरपणीं सुद्धां हा काढा देण्यास योग्य आहे. किं. दर बाटलीस २०४ रु० बंगी करणावळ ०२ आ. शिवाय टपाल खर्च १ बाटली १२ दिवस पुरते.

फारच उत्तम सालंमिश्री पौष्टिक पाक.

स्त्री पुरुषांस सारखा गुणावह. ह्याचे सेवनानें अग्निमांद्य, जीर्णज्वर, अन्नद्वेष, अशक्तता, मेंदूची क्षीणता, हात पाय व कंबर दुखणें, व सुस्ती वगैरे सारखे अनेक विकार नाहींसे होऊन कांती वाढते. व धातु शुद्ध होऊन सर्व इंद्रियें बळकट होतात. हा पाक हिंवाळ्यांत घेण्यास फारच प्रशस्त आहे. स्त्रियांना बाळंत होऊन दोन महिने झाल्या वर हा पाक अवश्य घ्यावा. किं. दर शेर ३०४ रु० बंगी करणावळ ०२ आ. शिवाय टपाल खर्च.

खोकल्यावर गोळ्या.

खोकला उष्णते पासून उद्भवलेला असो किंवा थंडी पासून असो ह्या गोळ्या घेतल्या पासून दुसरेच दिवशीं गुण दिसूं लागतो, कास श्वास दमा वगैरे सर्व विकार ह्या गोळ्यांनीं हटकून नाहींसे होतात. डांग्या खोकला व क्षयाच्या खोकल्यावर ह्यांचा फारसा उपयोग होत नाहीं. किं. दर २४ गोळ्यांचे डबीस १ रु० बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

हीं सर्व व आणखी सर्व रोगांवरील औषधें प्रांत वऱ्हाड, आकोलें येथें आमचे दवाखान्यांत विकत मिळतील. व्हया. पेबलनें ही पाठवूं. नाटपेड पत्र घेतलें जाणार नाहीं पत्ता सुवाच्य लिहावा. ह्या सर्व औषधाचे अनुपानाचे कागद औषधां बरोबर मिळतील कळावें.

नारायण चिंतामण
डाक्तर.

K. B. Rele and caclousco smosteffi .
PREPARATIONS.

१ धातु पौष्टिक शक्तिवर्धक गोळ्या.

शरीर निरोगी सदृढ करणाऱ्या गोळ्या ह्याच आहेत अति श्रमानें व हरएक दुसऱ्या कारणांनीं झालेली क्षीणता, मुखावरची निस्तेजता, पांढुरता, मनाची उदासीनता, जीर्णज्वरानें, हगवणीनें खोकल्यानें झालेली क्षीणता, स्वप्नावस्था, मस्तकशूळ, कटीशूळ, निद्राभंग, गंडमाळा, क्षयरोग, रजस्वलास्थीतीमध्यें पोटांत दुखणें, धातु जाणें, वाईट स्वप्नें पडणें, हीं ह्यांच्या सेवनानें, नाहींशीं होऊन तोंडावर टवटवी येते मज्जातंतूस तीव्रता येऊन स्मरण शक्ति वाढते काम व अभ्यास करण्यास उल्हास येतो. तोंडास रुचि येऊन भूक लागते. पाचनशक्ति वाढते. ते प्रत्येकानें ह्याचा अवश्य अनुभव घ्यावा. किं० १२ आणे

२परम्यावर खात्रीचे वस्ताद आषध.

हें बिनधोक अत्युत्तम त्वरित गुणकारी आहे. लघवीची जळजळ, तिडिक, धातु जाणें ही तात्काळ बंद होतात परमा किती ही जुना व हट्टी असला तरी निश्चयात्मक बरा होतो. किं० १ रु०

३ परम्यावर पिचकारीचें औषध.

हें ही परम्यावर रामबाण आहे. किं० ८ आणे.

४ धुपणी (प्रदर) वर अमोलिक औषध

सर्व प्रकारच्या नव्या व जुन्या धुपण्या ह्यानें हटकून जलद बऱ्या होतात. भूक फार लागते. रक्तवृद्धि होऊन शक्ति येते. किंमत १ रुपया.

५ धुपणीवर पिचकारीचें औषध

वरील औषधा बरोबर हे वापरल्यानें रोगी रोगमुक्त झाला नाहीं हें क्वचितच. किंमत ८ आणे.

६ सर्व प्रकारच्या जखमांवर मलम.

चट्टा, चांदी, सर्व नव्या व जुन्या जखमा धाय इ० मिटविणारे मलम कायतें हेंच किं० ८ आणें.

७ खोकल्यावर अचुक औषध.

ह्यानें कफ सुटा पडतो, पडसे, दमा जातो, क्षयाचा, डांग्या धशांत गुदगुली होऊन येणारी इ० खोकले अचुक बरें होतात. किं. १२ आणे

८ तापावर रामबाण औषध

हिंवताप, पाळीचाताप, अंतरताप; जीर्ण ज्वर, ह्यांवर तर हें रामबाण आहे. जंगल किंवा म्यालेरियल नांवाच्या तापावर हें वस्ताद आहे. ह्यानें भूक लागते अन्न पचतें. किंमत १२ आणे.

९ अजीर्ण, अतिसार, ह्यांवर औषध.

अजीर्ण, अतिसार. संग्रणी, अग्निमांद्य, आमरक्ताची व साधी हगवण इ० बंद करण्यांत हें कधींच मागें हटले नाहीं. किंमत १२ आणे.

ह्या औषधांच्या गुणाविषयीं ज्या अनेक सर्टिफिकीटें मिळाल्या आहेत त्यांपैकीं एकाचा सारांशः—

"के. बी. रेळे यांस लिहावयास अत्यानंद वाटतो कीं, मजकडे पाठविलेलीं सर्व (वरील) * औषधीं मी लक्ष पुर्वक तपासून पाहिलीं. तीं फार गुणकारीं असूनी निर्धोक आहेत.

(सही) डाक्टर वि. वि. गोखले,
"एम. ए. एम. डी"

सूचना--अनुपानाचा कागद औषधा बरोबर असतो घाऊक घेणारास चांगलें कमिशन मिळेल. प्याकिंग व पोस्टेज शिवाय पडेल.

विशेष सूचना—आमच्या वरील औषधां शिवाय सर्व प्रकारची दुसरी इंग्रजी औषधें जसे, पेनकिलर, क्लोरोडाईन, पेपरमिंट, काडलिव्हर आईल, वाघ्याचीं तल मलम, साबू, पोट्याश, टिंकचर्स, सल्टाईन्स, इनोज, फुरुट साल्ट, वैद्यांस दवाखान्या करितां लागणारीं औषधें व शस्त्रें, वगैरे व तरुण व वृद्ध लोकांस लागणारे उत्तम गारेचे चष्मे, मुंबईत आल्या शिवाय, लागण्या योग्य नंबरांचे पाठविण्यांत येतील त्याच प्रमाणें औषधांची व इतर पुस्तकें ही पाठविण्यांत येतील.

पैसे आल्यास किंवा व्हाल्युपेएबल पार्सलनें औषधें व इतर सामान पाठवूं नाटपेड पत्रें पाठवूं नयेत. पत्रव्यवहार खालील पत्यावर करावा.

पत्ता. के. बी रेळे कंपनी,
जुबिली मेडिकल हॉल
कावसजी- पटेल टयांकरोड मुंबई

हीं औषधें सर्व इंग्रजी औषध विकणाराकडे व मालकाकडे मिळतील. क

"TO THE DEAF."

A person cured of Deafness and Noises in the Head of 23 years, standing by a Simple Remedy, will send a description of it free to any Person who applies to J. H. Nicholson, 5 Old Court House Street, Calcutta.

बहिऱ्यांस

बहिरेपणा आणि २३ वर्षांचा कर्णनाद यांस गुण आणणारे सोपें औषध.

जे. एच्. निकलसन, ५ वी ओल्ड कोर्ट हौस स्ट्रीट कलकत्ता, यांस पोस्टपेड पत्र पाटविलें असतां औषधाबद्दलची माहिती फुकट पाठविली जाईल.

राजमाचीकर व साठे न्यायाश्रयकर्ते पुणें यांनीं नवीन तयार केलेला.

हिंदुस्थानचा कराराचा आक्ट.

सन १८७२ चा ९ ...

समजुतीच्या टिपा व मुंबई, कलकत्ता, मद्रास व अलाहाबाद हायकोर्टाचे निवाड्यां सुद्धां

किंमत रु० २॥ व टपाल खर्च ०१ आ.

जाहिरात.

डा. नारायण चिंतामण यांनीं मुद्दाम तयार केलेलीं उत्तम गुणकारी औषधें

सूचना–हीं सर्व औषधें शुद्ध वनस्पतीचीं केलेलीं असून हजारो लोकांनीं अनुभवलेलीं आहेत. रक्तांत दोष उत्पन्न करणारे रसायनांचा ह्यांत बिलकुल उपयोग केलेला नाहीं. जाहिरांतींतील औषधांवर लोकांची श्रद्धा बसत नाहीं म्हणून रोग्यांना ह्या सर्व औषधांची गरज पडेल तेव्हां निदान एकवेळ तरी मुद्दाम उपयोग करून पाहवा अशी त्यास अर्जी सविनय प्रार्थना आहे ह्या सर्व औषधांचा उपयोग शेंकडों रोग्यांनीं करून पाहिला व त्यां पैकी तीन चतुर्थांश बरे होतात अशी आमची खात्री झाल्या मुळें तीं प्रसिद्ध केलीं आहेत.

गजकर्णावर रामबाण औषध.

ह्याची तर सर्वत्र प्रसिद्धीच आहे. याचे गुणा बद्दल मिळालेल्या सर्टिफिकिटां पैकीं कांहीं माहितीचे कागदांत दिलीं आहेत. किं. दर बाटली ०९ आ. बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

खरजेवर हटकून गुणकारी मलम

हें लावलें असतां मुळींच झोंबत नाहीं. तीन चार दिवसांत खरूज बरी होते. याचे ही गुणाबद्दल सर्टिफिकिटें आहेत. किं. दर डबी ०८ आ. बंगी करणावळ ०१ आणा. शिवाय टपाल खर्च.

खात्रीचे नेत्रांजन.

आलेले डोळे, लाली, खुपऱ्या, डोळ्यांतून पाणी येणें, डोळे खुपणें व सारा वगैरे सारखे विकार चार दिवसांत बरे होतात. किं: दर बाटली ०७ आ. बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

मूळव्याधीवर अद्भुत सर्बत

..अवश्य अनुभव घ्या. रोग नवीन असल्यास एक बाटलींत काम होतें. रक्त पडणें, आंग सूज व ठणका, हीं तीन चार दिवसांत कमी होऊं लागतात. किं. दर बाटलीस रु. ३०४ बंगी करणावळ ०२ आ. शिवाय टपालखर्च. १ बाटली १२ दिवस पुरते.

मोड असल्यास हें सर्बत घेऊन शिवाय मलम घ्यावें लागतें. किं. दर डबी. ०८ आ. बंगी करणावणळ ०१ शिवाय टपाल खर्च.

आंवरक्ताच्या हगवणीवर गोळ्या.

सुमोरें आठ दिवसांत मुरडा, आंवरक्त अगदीं बंद होऊन अन्न पचन होऊं लागतें. रोग अगदीं नाहींसा होतो. किं. दरएक २४ गोळ्यांचे डबीस १ रु. बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

शीत ज्वर व हिंवावर गोळ्या.

ह्या गोळ्यांची तारीफ करावी तेवढी थोडीच. यांचे सेवनानें कितीही दिवसांचे अगर कितीही दिवसांनीं येणारे हींव असो सुमोरें चार दिवसांत हटकून बंद होतें. हिंवावर तर ह्या गोळ्यांची क्रिया केवळ जादू सारखी होते किं. दर १६ गोळ्यांचे डबीस १ रु० बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

परम्यावर उत्तम पाक

हा पाक तीन दिवस घेतला असतां लघवीची आग व तिडक नाहींशी होऊन पू वाहणें बंद होऊं लागतो. रोग नवीन असल्यास एक बाटली पुरे आहे. नाना तऱ्हेची रसायनी औषधें खाऊन ज्याचा परमा फार विकोपास गेला असेल त्याला दोन बाटल्या घ्याव्या लागतील. किं. दर बाटली ३ रु० बंगी करणावळ ०२ आ. शिवाय टपाल खर्च.

स्त्रियांच्या धुपणीवर कषाय (काढा)

धुपणी तांबडी अगर पांढरी असो हा कषाय घेतल्या पासून सुमोरें चौथे दिवशीं गूण दिसूं लागतो. गरोदरपणीं सुद्धां हा काढा देण्यास योग्य आहे. किं. दर बाटलीस २०४ रु० बंगी करणावळ ०२ आ. शिवाय टपाल खर्च १ बाटली १२ दिवस पुरते.

फारच उत्तम सालंमिश्री पौष्टिक पाक.

स्त्री पुरुषांस सारखा गुणावह. ह्याचे सेवनानें अग्निमांद्य, जीर्णज्वर, अन्नद्वेष, अशक्तता, मेंदूची क्षीणता, हात पाय व कंबर दुखणें, व सुस्ती वगैरे सारखे अनेक विकार नाहींसे होऊन कांती वाढते. व धातु शुद्ध होऊन सर्व इंद्रियें बळकट होतात. हा पाक हिंवाळ्यांत घेण्यास फारच प्रशस्त आहे. स्त्रियांना बाळंत होऊन दोन महिने झाल्यावर हा पाक अवश्य द्यावा. किं. दर शेर ३०४ रु० बंगी करणावळ ०२ आ. शिवाय टपाल खर्च.

खोकल्यावर गोळ्या.

खोकला उष्णते पासून उद्भवलेला असो किंवा थंडी पासून असो ह्या गोळ्या घेतल्या पासून दुसरेच दिवशीं गुण दिसूं लागतो. कास श्वास दमा वगैरे सर्व विकार ह्या गोळ्यांनीं हटकून नाहींसे होतात. डांग्या खोकला व क्षयाच्या खोकल्यावर ह्यांचा फारसा उपयोग होत नाहीं. किं. दर २४ गोळ्यांचे डबीस १ रु० बंगी करणावळ ०१ आ. शिवाय टपाल खर्च.

हीं सर्व व आणखी सर्व रोगांवरील औषधें प्रांत वऱ्हाड, आकोलें येथें आमचे दवाखान्यांत विकत मिळतील. व्हया. पेबलनें ही पाठवूं. नाटपेंड पत्र घेतलें जाणार नाहीं पत्ता सुवाच्य लिहावा. ह्या सर्व औषधाचे अनुपानांचे कागद औषधां बरोबर मिळतील कळावे.

नारायण चिंतामण
डाक्तर.

SUPPLEMENT

अकोला वऱ्हाडसमाचार तारीख २१ माहे जानेवारी सन १८८९ इ०

K. B. Rele and caclousco smosteffi.
PREPARATIONS.

१ धातु पौष्टिक शक्तिवर्धक गोळ्या.

शरीर निरोगी सदृढ करणाऱ्या गोळ्या ह्याच आहेत अति श्रमानें व हरएक दुसऱ्या कारणांनीं झालेला क्षीणता, मुखावरची निस्तेजता, पांडुरता, मनाची उदासीनता, जीर्णज्वरानें, हगवणीनें खोकल्यानें झालेली क्षीणता, स्वप्नावस्था, मस्तकशूळ, कटीशूळ, निद्राभंग, गंडमाळा, क्षयरोग, रजस्वलास्थीतीमध्यें पोटांत दुखणें, धातु जाणें, वाईट स्वप्नें पडणें, हीं ह्यांच्या शवनानें, नाहींशीं होऊन तोंडावर टवटवी येते मज्जातंतूस तीव्रता येऊन स्मरण शक्ति वाढते काम व अभ्यास करण्यास उल्हास येतो. तोंडास रुचि येऊन भूक लागते. पाचनशक्ति वाढते. ते प्रत्येकानें ह्याचा अवश्य अनुभव घ्यावा. किं० १२ आणे

२ परम्यावर खात्रीचे वस्ताद आषध.

हें बिनधोक अत्युत्तम त्वरित गुणकारी आहे. लघवीची जळजळ, तिडिक, धातु जाणें ही तात्काळ बंद होतात परमा कितीही जुना व हट्टी असला तरी निश्चयात्मक बरा होतो. किं० १ रु०

३ परम्यावर पिचकारीचें औषध.

हें ही परम्यावर रामबाण आहे. किं० ८ आणे.

४ धुपणी (प्रदर) वर अमोलिक औषध

सर्व प्रकारच्या नव्या व जुन्या धुपण्या ह्यानें हटकून जलद बऱ्या होतात. भूक फार लागते. रक्तवृद्धि होऊन शक्ति येते. किंमत १ रुपया.

५ धुपणीवर पिचकारीचें औषध

वरील औषधा बरोबर हे वापरल्यानें रोगी रोगमुक्त झाला नाहीं हें क्वचितच. किंमत ८ आणे.

६ सर्व प्रकारच्या जखमांवर मलम.

चट्टा, चांदी, सर्व नव्या व जुन्या जखमा घाय इ० मिटविणारे मलम कायतें हेंच किं० ८ आणे.

७ खोकल्यावर अचुक औषध.

ह्यानें कफ सुटा पडतो, पडसे, दमा जातो, क्षयाचा,, ढांग्या घशांत गुदगुली होऊन येणारी इ० खोकले अचुक बरे होतात. किं. १२ आणे

८ तापावर रामबाण औषध.

हिंवताप, पाळीचाताप, अंतरताप; जीर्णज्वर, ह्यांवर तर हें रामबाण आहे. जंगल किंवा म्यालेरियल नांवाच्या तापावर हें वस्ताद आहे. ह्यानें भूक लागते अन्न पचतें. किंमत १२ आणे.

९ अजीर्ण, अतिसार, ह्यांवर औषध.

अजीर्ण, अतिसार. संग्रणी, अग्निमांद्य, आमरक्ताची व साधी हगवण इ० बंद करण्यात ह कधींच मागें हटले नाहीं. किंमत १२ आणे.

ह्या औषधांच्या गुणाविषयीं ज्या अनेक सर्टिफिकीटा मिळाल्या आहेत त्यांपैकीं एकाचा सारांशः—

"के. बी. रेळे यांस लिहावयास आनंद वाटतो कीं, मजकडे पाठविलेलीं सर्व (वरील) * औषधीं मी लक्ष पुर्वक तपासून पाहिलीं. तीं फार गुणकारी असून निर्धोक आहेत.

(सही) डाक्टर वि. वि. गोखले,
"एम. ए. एम. डी."

सूचना--अनुपानाचा कागद औषधा बरोबर असतो घाऊक घेणारास चांगलें कमिशन मिळेल. प्याकिंग व पोस्टेज शिवाय पडेल.

विशेष सूचना—आमच्या वरील औषधां शिवाय सर्व प्रकारची दुसरी इंग्रजी औषधें जसे, पेनकिलर, क्लोरोडाइन, पेपरमिंट, काडलिव्हर आईल, वाऱ्याचीं तल मलम, साबू, पोट्याश, टिंकचर्स, सल्ट्स, इनेज, फुरुट साल्ट, वैद्यांस दवाखान्या करितां लागणारी औषधें व शस्त्रें, वगैरे व तरुण व वृद्ध ह्यांस लागणारे उत्तम गारेचे चष्मे, मुकुंद ह्याशिवाय, लागण्या योग्य नंबरांचे पाठविण्यांत येतील त्याच प्रमाणें औषधांचीं व इतर पुस्तकें ही पाठविण्यांत येतील.

पैसे आल्यास किंवा व्ह्याल्युपेएबल पार्सलनें औषधें व इतर सामान पाठवूं नाटपेड पत्रें पाठवू नयेत. पत्रव्यवहार खालील पत्यावर करावा.

पत्ता. के. बी. रेळे कंपनी,
जुबिली मेडिकल हॉल
कावसजी- पटेल ट्याकरोड मुंबई

हीं औषधें सर्व इंग्रजी औषध विकणाराकडे व मालकाकडे मिळतील.

"TO THE DEAF."

A person cured of Deafness and Noises in the Head of 23 years, standing by a Simple Remedy, will send a description of it free to any Person who applies to J. H. Nicholson, 5 Old Court House Street, Calcutta.

बहिऱ्यांस

बहिरेपणा आणि २३ वर्षांचा कर्णनाद यांस गुण आणणारे सोपें औषध.

जे. एच्. निकलसन, ५ वी ओल्ड कोर्ट हौस स्ट्रीट कलकत्ता, यांस प्रिपेड पत्र पाठविलें असतां औषधाबद्दलची माहिती फुकट पाठविली जाईल.

राजमाचीकर व साठे न्यायाश्रयकर्ते पुणें यांनीं नवीन तयार केलेला.

हिंदुस्थानचा कराराचा आक्ट.

सन १८७२ चा ९

समजुतीच्या टिपा व मुंबई, कलकत्ता, मद्रास व अलाहाबाद हायकोर्टाचे निवाड्यां सुद्धां

किंमत रु० २॥ व टपाल खर्च ०६ आ.